

ISSN 1311-8544

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
ЦЕНТРАЛНА БИБЛИОТЕКА
СЪВЕТ ЗА ЧУЖДЕСТРАННА БЪЛГАРИСТИКА

БЪЛГАРИСТИКА BULGARICA

ИНФОРМАЦИОНЕН БЮЛЕТИН

16/2008

СОФИЯ•2008

АКАДЕМИЧНО ИЗДАТЕЛСТВО „МАРИН ДРИНОВ“

На корицата: Бусинско четириевангелие от XVI в. (НБКМ № 52);
евангелист Матей

Редактор: ст.н.с. дфн Анисава Любенова Милтенова

Съставители: ст.н.с. дфн Анисава Любенова Милтенова,
ст.н.с. д-р Никола Рачев Казански, Емилия Якова Волева

© Централна библиотека на БАН, 2008

Адрес на редакцията:
Българска академия на науките
Съвет за чуждестранна българистика
ул. „15 ноември“ 1, София 1040, Бюлетин „Българистика“
Анисава Милтенова,
тел. (+359-2) 989 84 46 / 383, 384, факс: (+359-2) 986 25 00
E-mail: anmilten@bas.bg; bulgarist2@cl.bas.bg

© Велина Богданова Мавродинова, художник, 2008

ISSN 1311-8544

BULGARIAN ACADEMY OF SCIENCES
CENTRAL LIBRARY
COUNCIL FOR BULGARIAN STUDIES ABROAD

BULGARIAN STUDIES BULGARICA

INFORMATION BULLETIN

16/2008

SOFIA • 2008

MARIN DRINOV ACADEMIC PUBLISHING HOUSE

On the cover: Four Gospels of Boussintsi, second half of 16th c.
(NBKM № 52), The Evangelist Matthew

Editor: Assoc. Prof. Anisava Lyubenova Miltenova, PhD

Compiler: Assoc. Prof. Anisava Lyubenova Miltenova, PhD,
Assoc. Prof. Nikola Rachev Kazanski, PhD, Emiliya Yakova Voleva

© Central Library of BAS, 2008

Council for Bulgarian Studies Abroad

Bulgarian Academy of Sciences

Bulgarica, Information Bulletin

Address: 1, 15 Noemvri Str., Sofia 1040

Anisava Miltenova, tel. (+359-2) 989 84 46 /383, 384, fax: (+359-2) 986 25 00

E-mail: anmilten@bas.bg; bulgarist2@cl.bas.bg

© Velina Bogdanova Mavrodinova, cover designer, 2008

СЪДЪРЖАНИЕ

УВОДНИ ДУМИ	9
Стефан Дойнов — Руско-турската освободителна война (1877—1878) в историческата съдба на българския народ	9
БЪЛГАРСКА ЛИТЕРАТУРА	17
Книги 2008 г.	18
Съст. Емилия Волева	
Научна периодика 2008 г.	31
Съст. Емилия Волева	
ДИСЕРТАЦИИ	47
Съст. Никола Казански	
НАУЧНИ ФОРУМИ	47
Съст. Никола Казански	
ХОРИЗОНТИ	49
Уон Хой Ким, Иван Г. Илиев — Българистиката в Корея и Далечния изток	51
НАУЧЕН ЖИВОТ	63
Румян Лазов — Международна конференция и семинар „Слово: към изграждане на дигитална библиотека от южнославянски ръкописи“	63
Зоя Кузминична Шанова, Мариета Иванова-Гиргинова — XIII Державински четения в Санкт Петербург	69
Веска Топалова — Осма международна конференция „Българо-американски диалози“	72
ПРОФИЛИ	77
Тодор Тодоров — Сто години от рождението на проф. Роже Бернар: живот, посветен на България	77
Игор Юдкин-Рипун — Виктория Захаржевска на 75 години	84
Румяна Дамянова — В памет на Георги Гачев	88
ОТЗИВИ	91
Десислава Атанасова — „Християнска агиология и народни вярвания“. Сборник в чест на ст.н.с. Елена Коцева	91

C O N T E N T S

PREFACE	9
Stefan Doynov — The Russian-Turkish War of Liberation (1877–1878) in the Historical Fate of Bulgarian People	9
BULGARIAN LITERATURE	17
Books 2008	18
Comp. by Emilia Voleva	
Periodicals 2008	31
Comp. by Emilia Voleva	
THESES	47
Comp. by Nikola Kazanski	
SCIENTIFIC EVENTS	49
Comp. by Nikola Kazanski	
OUTLOOKS	51
Uon Hoy Kim, Ivan G. Iliev — Bulgarian Studies in Korea and Far East	51
SCIENTIFIC ACTIVITY	63
Rumyan Lazov — International Conference and Seminar „Slovo: Towards a Digital Library of South Slavonic Manuscripts“	63
Zoya Kuzminichna Shanova, Marieta Ivanova-Girginova — XIII Derzhavin's Readings in Saint Petersburg	69
Veska Topalova — Bulgarian-American Dialogs. 8 th Joint Bulgarian- American Conference	72
PROFILES	77
Todor Todorov — One Hundred Years of the Birth of Prof. Roger Bernard	77
Igor Yudkin-Ripun — Viktorya Zaharzevska at 75	84
Rumyana Damyanova — In Memory of Georgi Gachev	88
REVIEWS	91
Desislava Atanasova — „Christian Hagiology and Popular Beliefs“. In Honour of Assoc. Prof. Elena Kotseva	91

Mariana Vitanova — Donka Vakarelska-Chobanska. Dictionary of Dialect of village Harsovo, Melnik region	95
Liliana Vasileva — Slavka Keremidchieva. Koprivshtitsa — History and Language (Past and Present State of the Dialect of Koprivshtitsa)	98
Nikola Kazanski — The Bulgarian Independence of 1908 in Bulgarian Periodicals. A Collection of Documents. Compilation, Commentaries and Notes by Milen Kumanov	101
Luchia Antonova-Vasileva — Dokle N. Reçnik goranski (nashenski) — albanski (Fjalor gorançe (nashke) — shqip)	102
ANNOUNCEMENTS	105
Awarded Scientists in Bulgarian Academy of Sciences	105

ЎВОДНИ ДЎМИ

Руско-турската освободителна война (1877—1878) в историческата съдба на българския народ

През деветнадесетото столетие в историята на балканските народи се наблюдава интересна политическа закономерност. След всяка руско-турска война своето освобождение от турско владичество постигат отначало сърби, а след това гърци и румънци. Съдбовно значение за освобождението на българския народ има войната от 1877—1878 г., която до ден днешен се оказва актуална тема не само като неизчерпаем обект на проучване, но и като проблем на оживени научни спорове и политически коментarii.

Разгърнете страниците на научните изследвания и обобщаващите съчинения на множество документални сборници, биографични очерци и мемоари и вие ще останете учудени от разностранната и противоречива оценка на това крупно историческо събитие. Част от изследователите и мемоаристите поставят акцент преди всичко върху филантропичния мотив за безкористната помощ на руския и украинския народ, а други — непрестанно дирят факти за завоевателните намерения на Москва.

През последните петдесет години т.нар. марксистеска историопис упорито насаждаше още едно гледище, според което въпреки завоевателните стремежи на руския царизъм, последната руско-турска война има обективно освободителен, т.е. прогресивен характер¹.

Без да се спирам на емоционално-романтичния привкус, пронизал историографията на войната до наши дни, убеден съм, че основният методологически недостатък при изучаването на събитието е неговата трактовка „като нещо само за себе си, откъснато от Източния въпрос в международните отношения“. Твърде важно се оказва и обстоятелството, че повечето изследователи не държат сметка за тясната обвързаност на войната с развитието на българската национална революция².

¹ К. Косев, Н. Жечев, Д. Дойнов. История на Априлското въстание 1876 г. С., 1986, 2-ро изд. с. 14—16.

² М. А. Газенкамф. Мой дневник 1877—1878 г. СПб., 1908, Приложение 2.

Поради тези недостатъци в историческата наука се открояват редица проблеми, които още чакат своето убедително решение. Несъмнено първият сред тях е коя е основната, истинската причина за воденето на войната. Та нали през 1856 г., сядайки на престола, новият император тържествено се зарича да не воюва никога повече срещу Турция. От това свое намерение той не се отказва дори през паметната за българите 1876 г., когато масовото народно въстание е отличен претекст за окончателното решение на дългопулсиращия Източен въпрос, т.е. за една победоносна война срещу Османската империя.

В тясна връзка с това недоумение буди и въпросът защо императорът подписва „Манифест“-а за обявяване на войната през април 1877 г. и отказвайки се от ефекта на изненадата, допуска началото на военните действия да започне три месеца след това? Не доведе ли всичко това до изграждането на солидна турска отбрана, струваща живота на хиляди руски, украински, румънски и български млади мъже?

Не стига всичко това, но само за един месец руското Главно командване променя на три пъти военните планове, нещо, което се отразява неблагоприятно на хода на военните действия.

Най-сетне, необходими са по-системни проучвания за намеренията на европейските дипломатически канцеларии, в това число и в руското Министерство на външните работи, за да се отговори по-убедително на въпроса защо руското правителство подписва двустранния Санстефански мирен договор, след като далеч преди това (във Виена и Лондон) се бе договорило да стори това единствено и само с участието на „европейския концерт“, т.е. с останалите велики сили³.

Без отговор на тези въпроси едва ли бихме разкрили в пълнота драматичните обстоятелства, сред които се подготвя войната (1877—1878), последвалото след нея възкресяване на българската държавност и въобще за нейното отражение в историческата съдба на българския народ.

И така, следвайки дълголетния опит на освободилите се вече балкански християни, още в средата на XIX в. българите предприемат стъпки, за да задействат решаващия освободителен фактор — руската военна сила. За съжаление, след злополучния край на Кримската война (1853—1860) Русия престава да играе ролята на едноличен разпоредител в Източния въпрос. Икономическата и техническата изостаналост на империята, дълбокото финансово разстройство, корумпираният държавен апарат и старомодната армия заставят император Александър II да приеме нов курс по отношение на Турция — безрезервна подкрепа на европейската политика за замразяване

³ К. Косев. Бисмарк, Източният въпрос и българското освобождение 1856-1878. С., 1978, с. 368—369.

на Въпроса. „Външната политика за нас сега има второстепенно значение — пише на императора канцлер Ал. Горчаков, — тъй като цялото наше внимание е насочено към вътрешните проблеми, свързани с вътрешните реформи.“⁴

Този нов курс на руската политика за запазване на статуквото в Турция на практика означава, че отсега нататък Русия, по думите на Ал. Горчаков, не само не ще толерира революционното движение в България, а тъкмо напротив — ще възпира всякакви радикални действия, насочени против законната власт на султана⁵.

Замисълът на първия руски министър обаче търпи поражение след поражение. В резултат от интензивната революционна дейност на Г. С. Раковски, Л. Каравелов и В. Левски за сравнително кратко време българите се превръщат в организирана сила, която започва да влияе върху решението на Източния въпрос. След въстанието в Босна и Херцеговина през 1875 г. и пламналият нов пожар на Балканите, Русия предприема енергични стъпки против готвеното Априлско въстание в България. Мисиите на полк. Ив. Кишелски и на дипломата от кариерата Вл. Йонин да предотвратят на всяка цена готвения бунт, завършват без успех⁶. Преценили точно военното превъзходство на турския поробител, ръководителите на българската национална революция замислят своята стратегия не за постигане на военна, а за политическа победа, която при дадени обстоятелства ще наложи на меродавните международни сили решаването на българския въпрос. „Многословният Восточний вопрос, който до вчера се мислеше за непроменим на политическата сцена на Европа — отбелязва големият революционер Хр. Ботев, — стъпи вече в своя трети акт и няма съмнение, че той ще да се изкара до края. Европа и политическите обстоятелства дават политическа свобода и самостоятелност само на тогава, който сам може да я добие... Тук се изисква протест, бунт, въстание, революция... Остава само едно: да драснем кибрита и под светлината на огъня да нагазим в кървавата революция ... Освен това Русия, която се е приготвила да нанесе последния удар на Парижкия трактат, не ще допусне щото нито Англия, нито Франция, нито която и да е държава да се умеси във вътрешните дела на Турция... От тази точка на зрението Русия не ще никога да компрометира себе си пред своите съвременни братя.“⁷

⁴ Пак там.

⁵ С. Д. Сказкин. Дипломатия А. М. Горчакова в последние годы его канцлерства. Международные отношения. Политика и дипломатия XVI—XX века. М., 1964, с. 418.

⁶ К. Косев, Н. Жечев, Д. Дойнов. Цит. съч., с. 531.

⁷ Пак там.

Така, въпреки официалните руски съвети, българите обявяват въстанието, което Турция потушава с изключителна жестокост. Потоците от кръв, изгорените села и градове, погубените човешки съдби... постигат желаната цел. Погледнал от височините на Средна гора потъналата сред пожари Тракия, водачът на въстаниците Георги Бенковски възкликва: „Моята цел е постигната. В сърцето на тирана аз отворих такава люта рана, която никога не ще оздравее. А Русия... нека тя заповяда!“⁸

Както е известно, развързката на събитията протича в онази последователност, очертана по гениален начин от дейците на националната революция. Отказът на Високата порта да изпълни решенията на Цариградската посланическа конференция и на Лондонския протокол за даване на автономия на подвластните ѝ християнски народи, слага край на мирните опити за решаване на българския въпрос. Но и при това положение канцлерът Горчаков продължава да отстоява линията за въздържане от едностранна военна намеса. След големи колебания и драматични перипетии, едва в началото на април 1877 г., на заседание на Коронния съвет император Александър II приема окончателно военната алтернатива за решаването на Източния, станал вече Български въпрос⁹. Тогава военният министър Д. Милютин представя своята записка „Нашето политическо положение понастоящем“, оценена в историографията като блестящ анализ за разположението на силите в Европа. „Войната при подобни обстоятелства би била велико бедствие за нас — заявява граф Милютин. — Както нашето вътрешно положение, така и външните обстоятелства единствено ни показват, че ние не само не можем да искаме война, но напротив, трябва да я избегнем... Изходът от Цариградската конференция ясно показва, че общото въздействие на Европа върху Турция е немислимо. Със своята пасивност европейските сили са готови да принесат в жертва съдбата на балканските християни... Но ние не бива да не виждаме опасността за нас от подобно положение... Ето защо, ако Европа може да търпи това положение и даже да извлича полза от своето бездействие, то за нас подобно бездействие би могло да се окаже гибелно... И историята, и станалите напоследък събития безусловно подсказват, че ние сме призвани да играем главна роля в решението на Източния въпрос. И ние скъпо ще заплатим, ако се откажем да изпълним нашето призвание... На нас ни е нужен мир, но не мир на всяка цена, а почтен мир дори ако трябва да го постигнем чрез война... Сега, когато Европа се наслаждава на мир, само ние сме принудени да живеем в постоянна тревога, непрекъснато да търпим оскърбления по адрес на нашето достойнство и да понасяме

⁸ Пак там, с. 532.

⁹ М. А. Газенкамф. Цит. съч., приложение 2—4.

увреждане на нашите материални интереси. А това може да продължи до-
тогава, докато изчезне и последната следа от нашето влияние на Балканския
полуостров.“¹⁰

Ето това е основната, истинската причина за воденето на войната —
надвисналата опасност, след толкова кръвопролитни войни и колосални
материални загуби, Русия да загуби завинаги влиянието си на Балканите.
Но никога не бива да се забравя, че пряка връзка с решението на руското
правителство да проведе последната война с Османската империя, има раз-
махът на българската национална революция. Тази революция, която по
своите последствия няма аналог в европейския XIX-ти век, когато героизмът
на българите и десетките хиляди жертви променят диаметрално противопо-
ложно външната политика на велика сила — Русия, имаща огромната роля
при решаването на Източния въпрос.

Тъкмо опасността от изгубването на всякакво влияние на Балканите за
сметка на австро-унгарското, английското и френското присъствие в Евро-
пейския югоизток накланя везните на руската дипломатия в подкрепа на
военната алтернатива.

Дотогавашното колебливо поведение на руската дипломатия се отразява
твърде негативно и върху поведението на Главния щаб на Дунавската армия.
Вместо изненадващо прехвърляне на войските и бързо напредване на юг
(както горещо препоръчват някои висши офицери), великият княз Николай
Николаевич предпочита да дрънка оръжия на левия бряг, надявайки се по
този начин да направи противника отстъпчив в едни преждевременни мирни
преговори. Това свое гледище фактически князът не променя в хода на цяла-
та война. Свидетелство за това е разпределението на силите след форси-
рането на р. Дунав. Докато Източният и Западният отряд, командвани от
престолонаследника Ал. Александрович и ген.-лейтенант Н. П. Кридденер,
разполагат с повече от 105 000 войници и 354 оръдия, то Предният отряд на
ген.-лейтенант Й. В. Гурко, който трябва да настъпи по направлението на
главния удар, има под свое командване едва 12 000 души и 38 лекопланински
оръдия¹¹.

Като изключим бързото напредване на Предния отряд в първите месеци
на войната, военните действия се водят твърде мудро. Следващите една
след друга грешки на висшето командване трябва да се компенсират с нечу-
ван героизъм и хилядите жертви край Стара Загора, Шипка, Плевен и Шейно-
во. Не стига всичко това, но без каквато и да е причина, главнокомандващият

¹⁰ Пак там.

¹¹ Ц. Генов. Освободителната война 1877—1878 г. С., 1977, с. 83—84.

княз Н. Николаевич, само на няколко километра от Цариград, дава заповед за спиране на настъплението¹².

Когато военните действия приключват и оръдията замлъкват, на политическата сцена идва ред на политическите дипломати. Въпреки успеха на военната кампания руските представители действат в духа на подписаните преди това споразумения за умерен мир и съгласие със своите западноевропейски партньори. Затова и инструкцията на канцлера Ал. Горчаков до императорския пратеник граф. Н. П. Игнатиев относно мирните преговори гласи, че договорът, който предстои да бъде подписан в Сан Стефано, трябва да има характер на „обикновен прелиминарен протокол“, или с други думи, на дипломатически акт без международна правна стойност. А от всичко това следва, че обсъждането и подписването на окончателния договор принадлежи на бъдещето¹³.

По този повод Горчаков преглъща много упреци и лични обиди от своите опоненти — граф Д. Милютин, граф Н. П. Игнатиев, Н. К. Гирс, Л. И. Нелидов, членовете на императорското семейство, лидерите на силната славянска групировка и други обществени среди. Тогава защо талантиливият и умен руски държавник нарежда подписването на договора в Сан Стефано, по силата на който българските държавни граници съвпадат с територията на българската етническа земя? Още повече че тези граници се покриват с границите на Българската екзархия, очертани в султанския ферман от 1870 г. и признати по-късно от всички велики сили на Цариградската посланическа конференция¹⁴.

Запознат отлично с разположението на силите в Европа и невъзможността Русия да отстоява току-що постигнатите завоевания, още от самото начало на войната Ал. Горчаков гледа на този мир само като на тактическа стъпка, която напълно отговаря на руската стратегия по Източния въпрос. Според канцлера Русия ще демонстрира добрата си воля пред балканските християни и преди всичко пред българския народ, като покровител и защитник на техните интереси. А що се отнася до това, че предстоящият окончателен мир ще унищожи по-голяма част от решенията в Сан Стефано, това,

¹² Русско-турецкая война 1877—1878. Под редакцией И. И. Ростунова. М., 1977, с. 90; Сборник материалов по Русско-турецкой войне 1877-1878 гг. на Балканском полуострове. СПб., Т. 6. 1901—1910, с. 161; Н. В. Склифакоский. Избранные труды. М., 1953, с. 176—177; А. Бендерев. История на Българското опълчение и освобождението на България 1877—1878. С., 1930, с. 116.

¹³ Хр. Христов. Освобождението на България и политиката на Западните държави 1876—1878 г. С., 1968, с. 146.

¹⁴ Ив. Панайотов. Към дипломатическата история на Цариградската конференция. Известия на Института за българска история. С., 1956, Т. 6, с. 71—76; Хр. Христов. Цит. съч., с. 86—88.

според него, ще увреди на западноевропейското влияние на Балканите и ще издигне престижа на Русия още по-високо. И в това отношение канцлерът и външен министър на Русия се оказва съвършено прав. Веднага след Санстефанския мир авторитетът на Русия в България нараства, а русофилската идея пуска дълбоки корени в българския политически живот за десетилетия наред, та чак до наши дни¹⁵.

Още първия ден след злополучния мир започват интензивни преговори между представителите на великите сили. Следвайки Горчаковата формула за „малка война—умерен мир“, на 30 май 1878 г. граф Павел Шувалов и лорд Р. Солсбъри подписват в Лондон съглашение, според което на конгреса в Берлин трябва само да се санкционират техните договорености¹⁶. След продължителни дебати и „остри“ спорове, напомнящи по-скоро гигантски дипломатически театър, на 1(13) юли 1878 г. Берлинският договор е подписан. По същество той е едно „истинско издевателство със стремежите и възжеланията на балканските народи, които по неволя предоставили съдбата си на хора, интересували се от всичко друго, но не и от тяхната съдба.“ Неслучайно няколко дни преди откриването на конгреса в германската столица неговият несменяем председател, канцлерът Бисмарк, заявява на неприетата в конгресните заседания турска декларация: „Ако вие си въобразявате, че конгресът се е събрал заради Турция, дълбоко се заблуждавате. Санстефанският договор би останал така, както бе изработен, ако не засягаше някои въпроси, които интересуват Европа.“¹⁷ Според решенията в Берлин България е жестоко разпокъсана — от земите на север от Стара планина е създадено автономно, васално на султана княжество, а на юг — т.нар. Източна Румелия, в която се запазва турската политическа и военна власт. Останалите български земи — Македония, голяма част от Беломорска и Одринска Тракия — според решенията в Берлин се връщат на Османската империя¹⁸.

Няколко години след закриването на конгреса Бисмарк с още по-голям цинизъм заявява: „Когато решихме да свикаме конгреса през 1878 г., ние съвсем нямахме предвид интересите на България, а се ръководихме изключително от нашите интереси. А както е известно, нашите интереси тогава налагаха да се съобразим с желанията на Русия... За Германия няма аб-

¹⁵ К. Косев. Бисмарк, Източният въпрос и българското освобождение, с. 405—408.

¹⁶ С. Татищев. Император Александр II. Его жизнь и царствование. СПб., 1903, Т. II, с. 485—487; П. А. Шувалов за Берлинския конгрес през 1878 година. Българска историческа библиотека. Т. 2, г. V, 1932—1933, с. 136.

¹⁷ К. Косев, С. Дойнов. Възкресението на България през 1878 г. С., 1999, с. 388—389.

¹⁸ К. Косев. Бисмарк, Източният въпрос и българското освобождение, с. 438.

солютно никакво значение дали България ще е малка или голяма. Дори в границите си от Сан Стефано тя не би представлявала никакво неудобство за нас.¹⁹

Колкото и несправедливи да са решенията на Берлинския конгрес, трябва да признаем, че те имат съдбоносно значение за развитието не само на Европейския югоизток, но и за цяла Европа. В този смисъл несъмнено Руско-турската война от 1877—1878 г. е най-значимото събитие не само в историята на българския деветнадесети век, но и в историята на Европейския свят. И макар че мъчителният изход от Източната криза не съответства в пълнота на Българското възраждане нито в икономическо, нито в политическо, нито в културно отношение, в българските земи е създадена държавна политическа уредба въз основа на Търновската конституция, изработена под крилото на освободителната руска армия. И не на последно място, успешният завършек на Освободителната руско-турска война (1877—1878 г.) изиграва ролята на буржоазнодемократична революция и поставя началото на един от най-забележителните периоди в разцвета на българската демокрация. А всичко това позволи на българите за сравнително кратко време да елиминират една вековна изостаналост и да се приобщят към свободния европейски свят.

Стефан Дойнов

¹⁹ Г. П. Генов. България и Европа, Сан Стефано и Берлин 1878. С., 1928, с. 45.

БЪЛГАРСКА ЛИТЕРАТУРА

Рубриката съдържа периодика и книги (монографии, сборници, учебни помагала, речници и др.) за 2008 г. По отношение на научната периодика, която тук е представена за пореден път, от съдържанието на всяка книжка са подбрани статии, студии и научни съобщения на български автори, които изследват българистични теми и проблеми в областта на хуманитарните и обществени науки (история, обществознание, археология, кирилومتодиевистика, език, литература, изкуствознание, традиционна и съвременна култура и др.). Поради спецификата на настоящия информационен бюлетин не се включват преводни материали (от чужд на български език), както и рецензии, обзори и др. Принципно е отразена научната периодика за 2008 г. В случай, когато няма излезли книжки от определено периодично издание за 2008 г., са отразени последните регистрирани години. Книгите с липсващ ISBN и периодичните издания с липсващ ISSN са означени със знака *.

От редактора

КНИГИ 2008

BOOKS

ОБЩ ОТДЕЛ / GENERAL

ВАЧЕВ, Хитко. Арбанаси. Велико Търново, Абагар, 2008. 208 с.
ISBN 978-954-427-737-6.

Изследване върху некрополите при църквите „Рождество Христово“ и „Св. Архангели Михаил и Гавраил“.

ВИТОШАНСКА, Мария. Тя уши байрака: за българското национално знаме. С., Девора МарБи, 2008. 96 с.
ISBN 978-954-935-424-9.

Монографията е посветена на историята на знамето, станало прототип на българския национален и държавен флаг.

ДЕЕНИЧИНА, Мария. Между фанфарите и заклинанието. Тоталитарният модел на българската журналистика. 1956–1987 година. С., УИ Св. Климент Охридски, 2008. 312 с.
ISBN 978-954-07-2668-7.

Изследвани са закономерностите и особеностите на българската журналистика в периода след Априлския пленум на БКП, анализирани са механизмите на взаимоотношенията ѝ с властта.

ИВАН Д. Шишманов — наука и политика. С., Карина—М, 2008. 256 с.
ISBN 978-954-315-049-6.

Редакционна колегия: Румяна Дамянова, Рачко Попов, Владко Мурдаров, Стоянка Бояджиева, Недка Капралова

Сборникът съдържа доклади и материали, представени на третите Шишманови четения, организирани от Института за литература при Българската академия на науките.

ИСТОРИЯТА и книгите като приятелство. Сборник в памет на Милко Лачев. С., Гутенберг, 2007. 662 с.
ISBN 978-954-617-024-8.

Съставители: Надя Данова, Светлана Иванова, Христо Темелски
Сборникът съдържа материали от български и чуждестранни историци, българисти, изкуствоведи, нумизмати, архивисти, археографи и библиографи.

КАФЕНЕ „Европа“. С., Дамян Яков, 2007. 232 с.
ISBN 954-527-373-9.

Съставител: Рая Заимова

Сборникът съдържа доклади от интердисциплинарната конференция, проведена под едноименния наслов през 2006 г. в София с участието на изследователи в областта на културологията, историята, музикознанието, литературната история и изкуствознанието.

КИСЬОВ, Костадин. Тракийската култура в региона на Пловдив и течението на р. Стряма през втората половина на I хил. пр.Хр. С., Агато, 2007. 200 с.

ISBN 954-876-168-8.

Принос към изследванията на тракийската култура в Горнотракийската низина.

РАДКОВА, Румяна и Дивна Гоцева. Посмъртни материали за български възрожденски дейци. С., Асоциация Клио —

Т. 2. 2008. 398 с. ISBN 978-954-91861-2-3.

В поредицата са включени некролози, дописки, надгробни и поменни слова и стихове за починали обществени дейци, извлечени от българските периодични издания. Томът обхваща периода от 1878 до 1895 г.

РАШЕВ, Рашо. Българската езическа култура VII—IX век. С., Класика и стил, 2008. 598 с.

ISBN 978-954-327-039-2.

Цялостно изследване и характеристика на българската култура от езическо време, като са очертани основните ѝ дялове — материална, духовна, естетическа, обществена, стопанска.

ТЕОДОСИЕВ, Николай. Каталог на българските печатни книги. 1508—1878. С., УИ Св. Климент Охридски, 2007. 416 с. + 32 с. приложения.

ISBN 978-954-07-2559-8.

Съдържа опис на всички български книги и периодични издания, отпечатани в периода 1508—1878 г.

ТЪРНОВСКА книжовна школа. Велико Търново, УИ Св.св. Кирил и Методий —

Т. 8. Св. Евтимий, патриарх Търновски, и неговата духовна мисия в Европа. 2007. 762 с. ISBN 978-954-524-339-2.

Отговорен редактор: Георги Данчев

Сборникът съдържа доклади, обособени в разделите „Литературознание“, „Езикознание. Палеография“, „История. Археология“ и „Фило-

софия. Богословие. Изкуствознание“ от VIII международен симпозиум под едноименния наслов, проведен през октомври 2004 г.

ХРИСТИЯНСКА агиология и народни вярвания. С., Изток—Запад, 2008. 476 с.

ISBN 978-954-321-438-9.

Редакционна колегия: Анисава Милтенова, Елена Томова и Радослава Станкова

Сборникът, посветен на 70-годишнината на ст.н.с. Елена Коцева, съдържа докладите от едноименната конференция, проведена от Секцията по стара българска литература към Института по литература към БАН. Авторите са български и чуждестранни учени в областта на медиевистиката, богословието, културологията, фолклористиката и етнографията.

ХРИСТОМАТИЯ по история на телевизията в България: българската телевизия 1959—1990. С., УИ Св. Климент Охридски, 2007. 340 с.

ISBN 978-954-07-2498-0.

Съставител: Поля Иванова

В сборника се представят малко познати или непознати документи за създаването, утвърждаването и развитието на Българската национална телевизия. Основен източник на информация е Централният държавен архив. В подбора на източниците са включени и публикации в периодичния печат и специализирани издания, чрез които се проследяват историческите явления и процеси в българската телевизионна област.

ФИЛОЛОГИЧЕСКИ сборник. Велико Търново., УИ Св.св. Кирил и Методий —

Т. II. Велико Търново — Твер. 2007. 208 с. ISBN 978-954-524-609-8.

Главен редактор: Багрелия Борисова

Сборникът съдържа изследвания и материали в областта на езикознанието, литературознанието, културологията и методиката на преподаване.

ЧОВЕКЪТ в текста. Юбилеен сборник в чест на Стоян Атанасов по случай неговата 60-та годишнина. С., УИ Св. Климент Охридски, 2008. 499 с.

ISBN 978-954-07-2434-8.

Съставители: Дина Манчева и Рая Кунчева

Сборникът съдържа статии на български и чуждестранни учени в различни области на хуманитаристиката.

ИСТОРИЯ / HISTORY

АНГЕЛОВ, Владимир. Българите и техните съседи на Балканите във византийската историопис от XV век. С., Тангра ТанНакРа, 2007. 260 с.
ISBN 978-954-378-017-4.

Изследването съдържа превод и коментар на сведения за българите, съдържащи се в съчиненията на Халкокондил, Дука, Критовул и Псевдо-Сфранцес, а така също и в някои кратки византийски хроники. Направена е и съпоставка между начина, по който са представени българите на фона на тяхното етническо обкръжение — сърби, босненци, власи, албанци и османци.

ВАСИЛЕВ, Васил Ат. „Джафар Тарихы“ като извор за българската история. С., УИ Св. Климент Охридски, 2007. 116 с.
ISBN 978-954-07-2480-5.

Извороведческо изследване върху един слабо-познат и изучен текст в българската историография.

ВЕЗЕНКОВ, Александър. Властовите структури на Българската комунистическа партия 1944–1989 г. С., Сиела, 2008. 324 с.
ISBN 978-954-280-197-9.

Книгата е резултат от проект в рамките на Института за изследване на близкото минало.

ИВАН Драсов в българското национално революционно движение (1871–1877). Варна, С., Славена и Главно управление на архивите, 2007. 461 с.
ISBN 978-954-980-060-9.

Съставител: Кирила Възвъзова-Каратеодорова

Сборник с документи, посветен на 170-годишнината от рождението на Васил Левски и Иван Драсов.

Поредица Архивите говорят № 44

ИГНАТОВ, Веселин. Цар Калоян. С., Военно издателство, 2007. 128 с.
ISBN 978-954-509-388-3.

Исторически портрет на един от най-ярките български средновековни владетели, успешен държавник, дипломат и военачалник.

ИСТОРИЯТА — професия и съдба. С., ТанграТанНакРа, 2008. 703 с.
ISBN 978-954-378-025-9.

Съставител: Витка Тошкова

Сборник в чест на 60-годишнината на един от изтъкнатите български историци член-кореспондент дин Георги Марков.

ИТАЛИЯ и българската криза 1885–1888. Велико Търново, УИ Св.св. Кирил и Методий, 2008. 258 с.
ISBN 978-954-524-626-5.

Изследването е посветено на италианската политика за еманципиране в рамките на Бисмарковата система за континентална сигурност. Опит да се пресъздаде автентичната позиция на Рим по българската криза.

КИРИЛОВА, Антоанета. Финансиране на българското национално-освободително движение. С., АИ Марин Дринов, 2007. 208 с.
ISBN 978-954-322-227-8.

В книгата, на базата на разнородни документални материали, спомени и историческа литература, са засегнати важни моменти от ежедневно-ната практика за събиране на средства и са обобщени съхранените данни за финансовото състояние на революционната организация в изследвания период.

НЕЗАВИСИМОСТТА от 1908 г. в българския периодичен печат. С., Гутенберг, 2008. 584 с.
Съставител: Милен Куманов
ISBN 978-954-617-035-4.

Сборникът включва публикации от печатните издания на най-изявените политически партии от посочения период. Съдържа пояснителни бележки, именен и географски показалец и факсимилета на някои от статиите.

ЙОНКОВ, Христо. Великото народно събрание на Оборище 1876 година – начало на българската парламентарна демокрация. С., Бул Корени, 2007. 519 с.
ISBN 978-954-798-026-6.

Книгата е резултат от дългогодишни архивни проучвания. Съдържа богат фактологически и илюстративен материал, справочен апарат и библиографски сведения.

НЕДЕВ, Недю. Три държавни преврата или Кимон Георгиев и неговото време. С., Сиела, 2007. 806 с.
ISBN 978-954-280-163-4.

Книгата е посветена на един от най-изявените и най-оспорвани български политици и общественици на XX век.

ПАНТЕВ, Андрей и Христо Глушков. Европейски измерения на Освободителната война 1877–1878. Велико Търново, Абагар, 2008. 238 с.
ISBN 978-954-427-777-2.

Авторите разглеждат Освобождението на България като част от финалната фаза на Голямата балканска криза (1875–1878) в контекста на цялостната европейска политическа и интелектуална атмосфера.

ПОПЕТРОВ, Николай. Фашизмът в България. С., Кама, 2008, 128 с.
ISBN 978-954-989-092-1.

Анализ на историческите факти и социалната обстановка, при която възникват българските фашистки организации, мотивацията на участниците в тях, външните влияния и вътрешните взаимодействия, на които са подложени.

ПОПОВ, Димитър. Тракийските царе: Поведение и превъплъщения. С., ЛИК, 2007. 256 с.
ISBN 978-954-607-759-2.

Книгата обобщава дългогодишните наблюдения на автора върху същностните характеристики на тракийските царе, с акцент върху проявите им във всекидневието, поведенческите им модели и превъплъщения.

РУСИЯ и възстановяването на българската държавност (1878–1885 г.). С., Главно управление на архивите, 2008. 440 с.
ISBN 978-954-980-064-7.

Съставител: Буряна Бужашка

Сборникът е посветен на 130-годишнината от Освобождението на България. В него за първи път се прави опит да се представят по-цялостно документи, отразяващи ролята на Русия в периода на възстановяването на българската държавност, приносят ѝ в изграждането основите на държавно-административното устройство на Княжество България и на някои институции в Източна Румелия.

СПАСОВ, Людмил. България и СССР. 1917–1944. Политико-дипломатически отношения. Велико Търново, Фабер, 2008. 550 с.
ISBN 978-954-775-770-7.

В книгата са засегнати спорни и недостатъчно проучени въпроси на междудържавните отношения. По нов начин са интерпретирани редица възлови проблеми, специално внимание е отделено на малкоизвестни, но важни български и съветски инициативи от съответния период.

ШАРОВА, Крумка. Поп Кръстьо Никифоров и Васил Левски. Пътят на едно предателство. С., Гутенберг, 2007. 197 с. + 24 с. черно-бели фотографии. ISBN 978-954-617-020-0.

Темата за предателството на поп Кръсто Никифоров и мотивите за него са интерпретирани в контекста на вътрешните противоречия в БРЦК.

ЕТНОГРАФИЯ И ФОЛКЛОР / ETHNOGRAPHY AND FOLKLORE

ГАГАУЗИТЕ в България. Записки от терена. С., Исторически музей — Каварна и Етнографски институт с музей — БАН, 2007. 287 с. ISBN 978-954-8458-34-4.

Съставител: Живка Стаменова

За първи път чрез методите на теренното етнографско изследване е представена по-цялостно традиционната култура на гагаузите — източноправославно тюркоезично население с българска идентичност.

„ЗАВРЪЩАНЕ“ на религиозността. С., Етнографски институт с музей — БАН, 2008. 264 с. ISBN 978-954-845-833-7.

Съставител: Маргарита Карамикова

Сборникът съдържа материали от работна среща на български и македонски учени (май 2006 г., София), посветена на динамичните и сложни процеси, които се наблюдават през последните години в сферата на религиозността.

КРЪСТАНОВА, Красимира. Златният стан. С., Жанет 45, 2008. 254 с. ISBN 978-954-491-397-7.

Първото пълно, систематизирано и подробно изследване на домашното тъкачество в българската традиционна култура, с анализ и интерпретация на технологията като културна и преобразователна дейност. Богато илюстрирано издание, съдържащо и речник на диалектни термини.

МИЦЕВА Евгения и Сирануш Папазян-Таниелян. Арменците разказват за себе си... С., АИ Марин Дринов, 2008. 616 с. ISBN 978-954-322-142-4.

Трудът е и първо по рода си подробно изследване на арменската етническа общност у нас.

СБОРНИК за народни умотворения и народопис. С., АИ Марин Дринов —
Книга LXIII. Народни песни от Източното Старопланиние. 2007.
714 с. ISSN 0205-2679.

Съставители: Ружа Нейкова, Тодор Тодоров.

Съдържа 1 100 примера (записани и дешифрирани от събирачите), два предговора и показалци. Първи монографичен труд, представящ фолклорната песенна традиция на Източното Старопланиние като словесен и музикален текст в паметта на носителите през втората половина на XX в.

РЕЛИГИЯ / RELIGION

ВЕРОИЗПОВЕДАНИЯ и нови религиозни движения в България —
проблеми и перспективи на прага на Европейския съюз. С., Синодално
издателство —

Том I. 2007. 340 с. ISBN 978-954-839-842-8.

Сборникът съдържа докладите от две научни конференции, организирани от Центъра за проучване на нови религиозни движения, проведени през 2006 година.

РУМПОС, Димитриос Йоанис. Български преподаватели и ученици в
Богословското училище на остров Халки (1844–1903). Велико Търново,
Астарт, 2007. 230 с.

ISBN 978-954-350-038-3.

Историографско изследване.

ЕЗИКОЗНАНИЕ / LINGUISTICS

БАЛКАНСКИ, Тодор и Кирил Цанков. Местните имена от Пещерското
краище. Велико Търново, УИ Св.св. Кирил и Методий, 2007. 371 с.
ISBN 978-954-524-563-3.

Съдържа резултатите от лингвистично-историческо изследване, проведено в периода 1974–1983 г. в един от най-слабо населените райони в България. Въз основа на анализа на над 6 000 местни имена са установени тракийски, влашки и юрушки следи.

БАНОВА, Савелина. Граматическата категория род: параметри и
реализация. С., Веда Словена — ЖГ, 2008. 124 с.

ISBN 978-954-884-653-6.

В книгата се разглеждат основните теоретически постановки, свързани с категорията род.

ДАМЯНОВА, Румяна. Емоциите в културата на Българското възраждане. С., Сиела, 2008. 199 с.
ISBN 978-954-28-0274-7.

Книгата представя културните и литературните процеси на Българското възраждане през призмата на психо-социалното.

ЕЖЕГОДНЫЕ лингвистические чтения. Велико Търново, УИ Св.св. Кирил и Методий, 2007. 78 с.
ISSN 1313-3659

Сборник с доклади в областта на теорията на превода, езикознанието и ортографията.

КОНСТАНТИНОВА, Цанка. Топонимията на Казанлъшко. Велико Търново, УИ Св.св. Кирил и Методий, 2008. 939 с.
ISBN 978-954-524-629-6.

Ономастично изследване. Резултатите от многогодишно теренно изследване са обобщени в главите: „Селищни истории“, „Обща езикова характеристика на топонимите в Казанлъшко“, „Изводи от ономастичното изследване“, „Речник на местните имена в Казанлъшко“. Съдържа богат справочен апарат.

МИКЛАС, Хайнц, Лора Тасева и Мария Йовчева. Берлински сборник. КМНЦ — БАН, Австрийска академия на науките. Философско-исторически клон, 2007. 455 с.
ISBN 978-954-9787-13-9.

Книгата съдържа издание на среднобългарския паметник от началото на XIV в., известен като Берлински сборник (№ 48 от Берлинската държавна библиотека), допълнен с други ръкописи и придружен с коментар. Съдържа езиковедско изследване и богата библиография. Публикацията представлява продължение на факсимилното издание, осъществено от Х. Миклас и В. Загребин през 1988 г.

ОСЕНОВА, Петя и Кирил Симов. Формална граматика на българския език. С., Институт за паралелна обработка на информацията — БАН, 2007. 124 с.
ISBN 978-954-92148-2-6.

Опит да се изгради граматичен модел на българския език на основата на голям корпус от примери както от художествената литература, така и от периодични издания.

РАДЕВА, Василка. В света на думите. Структура и значение на производните думи. С., УИ Св. Климент Охридски, 2007. 312 с.
ISBN 978-954-07-2626-7.

Обобщено представяне на българската словообразователна система.

САВОВА, Ивелина. Текст и време. Шумен, УИ Епископ Преславски, 2007. 383 с.

ISBN 978-954-577-471-3.

Системно изследване на времето като фундаментална категория на езиковия текст.

СЛАВОВА, Мирена, <I> диграфите в тракийските имена, С., УИ Св. Климент Охридски, 2007. 137 с.

ISBN 978-954-07-2618-2.

Нов поглед към тракийските езикови остатъци. Анализ на произношението на тракийските имена, изписани с диграфите AI, EI, OI.

ТОТОМАНОВА, Анна-Мария. Славянската версия на хрониката на Георги Синкел. С., УИ Св. Климент Охридски, 2008. 574 с.

ISBN 978-954-07-2682-3.

Първо издание на един слабо проучен средновековен текст, снабдено с пълен речник-индекс, коментар и лингвистично изследване.

ЦАНКОВ, Кирил. Езикова култура. С., Знак 94, 2008. 168 с.

ISBN 978-954-8709-74-3.

В достъпен вид са представени най-важните особености на съвременния български книжовен език.

ЛИТЕРАТУРОЗНАНИЕ / THEORY OF LITERATURE

ВЪПРЕКИ различията: интеркултурни диалози на Балканите. С., АИ Марин Дринов, 2008. 368 с.

ISBN 978-954-322-251-3.

Съставител: Николай Аретов

Сборникът съдържа докладите от международната конференция, проведена под едноименния наслов през ноември 2006 в София.

ДИМИТРОВ, Николай. Вазов: между всекидневното и трансцендентното. Велико Търново, УИ Св.св. Кирил и Методий, 2007. 188 с.

ISBN 978-954-524-596-1.

Студии и етюди върху философско-рефлексивното, религиозното и индивидуално-субективното в творчеството на Иван Вазов.

ЕМИЛИЯН Станев и безкрайните ловни полета на литературата. Велико Търново, УИ Св.св. Кирил и Методий, 2008. 504 с.
ISBN 978-954-524-625-8.

Съставители: Иван Радев и Сава Василев

Юбилеен сборник по случай 100-годишнината на писателя. Съдържа докладите от конференцията „Емилиян Станев и българската литература, изкуство, култура“, организирана от Великотърновския университет, както и архивни материали, спомени и документи.

ЛИЧНИТЕ бележници на П. К. Яворов. С., Захарий Стоянов, 2008. 429 с.
ISBN 978-954-09-0137-4.

Съставителство, разчетен текст, увод и обяснителни бележки: Милкана Бошнакова

Факсимилно издание.

СУГАРЕВ, Едвин. Николай Райнов — боготърсачът богоборец. С., Карина-Мариана Тодорова, 2007. 257 с.
ISBN 978-954-315-046-5.

Монография върху творчеството на Николай Райнов и на мястото му в контекста на българската литература от междувоенния период. Изтъкнати са спецификите на стиловете и жанровете, идейните нагласи и тематичните доминанти.

СТЕФАН Гечев. Отвъд традицията. Русе, Лени АН, 2007. 248 с.
ISBN 978-954-8190-55-8.

Редактор: Руси Русев

Сборникът съдържа изнесените доклади на международната научна конференция под едноименния наслов, състояла се през ноември 2006 г. в Русе.

ЯНЕВ, Владимир. Христо Смирненски — маскарадът и празникът. С., Захари Стоянов, 2008. 304 с.
ISBN 978-954-09-0010-0.

Съвременна трактовка на личността и цялостното творчество на Христо Смирненски.

ИЗКУСТВО / ART

БЪЛГАРСКИ театър. С., АИ Марин Дринов —

Т. II. Документални материали. 1900–1917. Свитък първи. 1900–1907. 2007. 750 с. ISBN 978-954-322-206-3.

Съставител: Светлана Байчинска

Поредица с извористични материали за миналото на българския драматически театър.

ДИМОВА, Виолета. Църквите в България през XIII–XIV век. С., Агато, 2008. 370.

ISBN 954-876-137-8.

Обзор и характеристика на църковното строителство през периода на Второто българско царство.

ИЗКУСТВОВЕДСКИ четения. С., Институт за изкуствознание — БАН, 2007. 511 с.

ISSN 1313-2342.

Сборникът съдържа доклади от Петата научна конференция на Института за изкуствознание при БАН, в която участват учени от различни области на хуманитаристиката.

ЛЕВИ, Клер. Етноджазът. Локални проекции в глобалното село. С., Институт за изкуствознание — БАН, 2007. 176 с. + 16 с цветни фотографии.

ISBN 978-954-8594-01-1.

Книгата е посветена на етноджаза като форма на взаимодействие между българския/балканския фолк и глобализирана джаз лексика.

ПОПОВА, Елена. Дърворезбени домашни иконостаси. Велико Търново, УИ Св.св. Кирил и Методий, 2007. 92 с.

ISBN 978-954-524-578-7.

Монографично изследване.

ТУЛЕШКОВ, Николай. Славинските първوماйстори. С., Арх & арт, 2007. 156 с.

ISBN 978-954-893-140-3.

В книгата е представено едно уникално направление за българската възрожденска архитектурно-строителна школа.

ФИЛМОГРАФИЯ. 1964–2006. С., —

Част II. Телевизионни игрални филми и новели. 2007. 473 с.
ISBN 978-954-90838-3-5.

Съставители: Маргарита Манчева, Адрияна Идакиева, Евгений Стоев и Петя Минкина.

Справочно издание.

**РЕЧНИЦИ НА БЪЛГАРСКИЯ ЕЗИК / DICTIONARIES
IN BULGARIAN LANGUAGE**

ЛЕГУРСКА, Палмира и Мария Китанова. Тематичен речник на термините на народния календар. С., АИ Марин Дринов, 2007. 150 с.
ISBN 978-954-322-322-079-3.

Речникът представя българския народен календар чрез термините от цялата българска езикова територия в четири цикъла — есенен, зимен, пролетен и летен.

НАУЧНА ПЕРИОДИКА 2008

PERIODICALS

Археология. БАН, Археологически институт и музей. Гл. ред. Васил Николов. ISSN 0324-1203.

2006, № 1—4: Иванова, Ст и др. Сондажни изследвания в пещерата Велкова дупка, Западните Родопи, 7—18; Динчев, В. и Й. Гатев. Археологически проучвания край Съединение, 19—23; Димитров, Здр. Акантово-канелирани капители от Римска Тракия — ордерни конструкции, декоративни типове, произход и развитие, 24—37; Иванов, М. Надгробните плочи от Сердика (II—III в.), 38—46; Григоров, В. Ориентация на гробовете в старобългарските двуборедни некрополи на Долен Дунав, 47—64; Рашев, Р. Лабиринтът като символ през ранното Средновековие в България и съседните страни, 65—77; Йорданов, Ст. Епископската резиденция в Червен през ранния османски период, 78—88; Танева, Ст. Кремъчен ансамбъл със затъпени пластинки от граветски тип в пласт 3b (културно ниво III) от пещерата Козарника, Белоградчишко, 89—95; Еленски, Н. Сондажни проучвания на раннонеолитно селище Джулоница-Смърдеш, Великотърновско (предварително съобщение), 96—117; Класнаков, М. Находки от бронзовата епоха край Мандренското езеро, 118—129; Божкова, А. Пещ за битова керамика от средата на I хил. пр.Хр. при Копривлен, Гоцеделчевско, 130—138; Панайотова, Кр. Теракоти от некропола на Аполония в Морската градина на Созопол, 139—145; Паскова, Сп. и И. Вълчев. Култова пластика от фонда на Историческия музей — Гоце Делчев, 146—151; Бараков, В. Култът към Херос в хинтерланда на емпорион Дискодуратере, 152—160; Лука, Кр. Находка от керамични калъпи за производство на съдове с апликирана украса от крепостта Калето край Мездра, 161—170; Динчев, В. Римска гранична наблюдателна кула в района на Видин, 171—179; Доткова, М. Колективна находка от римски денари от Долни Дъбник, Плевенско, 180—186; Владимирова-Аладжова, Д. Монетната циркулация в селището на Хисарлъка край Сливен, 187—190; Йорданов, И. и Ж. Жекова. Отпечатъци на византийски монети върху оловни пластинки, намерени в хинтерланда на столицата Велики Преслав, 191—200; Дерменджиев, Е. Водохранилището на Царския дворец в столичния Търновград, 201—

209; Тотев, К. Солунски евлогии от България, 210—219; Манов, М. Отново по въпроса за Хераклея Синтика, 220—225; Чолаков, И. Д. Античното стопанство южно от Долнодунавския лимес според колективни находки с инструменти от периода I — началото на VII в., 226—234; Григоров, В. Скулптурната глава от Плиска, 235—247; Меламед, К. Нови експонати във фонда на НАИМ—БАН през 2006 г., 268—271; Славова-Колева, М. Списък на научни публикации на специалистите от НАИМ—БАН през 2006 г., 272—277; Публикувани през 2006 г. книги по археология на българските земи, 278—282.

Архив за поселищни проучвания. ВТУ. Гл. ред. проф. Марин Ковачев. ISSN 0861—6507.

2006, 3—4: Лечев, В. Към историята на дунавските пристанища Тулча, Браила и Сулина през 1918 г., 3—16; Георгиев, Л. За съдбата на някои частни печатници от Великотърновско след 1947 г., 17—25; отец Гарена, П. Светци, празници и исторически събития, отбелязвани с църковни ритуали в българската войска, 26—42; Буковинова, В. Историческо минало и стопански живот на с. Равда и региона, 43—57; Иванова, З. Лековитите извори в Русенско, 58—67; Чакъров, Н. Немското училище в Русе в периода 1883—1918 г., 68—83; Цветкова, Н. Към историята на Немското училище в Русе (За Немското училище в Русе в устни спомени и снимки (1926—1944 г.), 85—101; Рошкева, Р. Дружества на русенската еврейска общност през първата половина на XX век, 102—110; Константинов, А. Основаването на с. Разделна, Варненско, през 1926 г. от бежанци-добруджанци, като част от бежанския проблем в България след Първата световна война (1915—1918 г.), 111—123; Кожухаров, Р. Нови и редки монетни типове на римския град Никополис ад Иструм, 124—130; Станев, Хр. Връзките на отец Матей Преображенски с еленските възрожденски дейци, 139—144; Пеев, А. Връзките на Мамарчевия род с Добруджа, 145—151; Станев, Хр. Иван Кършовски — един от инициаторите за изграждане паметника на свободата на връх Шипка, 152—155.

Архивен преглед. Главно управление на архивите. Отг. ред. Лидия Букарева. ISSN 0204-8132.

2007, № 3—4: Дзипалска, Б. Новооткрити снимки на Васил Левски в Централния държавен архив, 72—75; Боянов, Ст. Книга с наставления за селските кметове в Източна Румелия, 76—89; Котев,

Н. Неизвестни документи за структурата и дейността на турските разузнавателни служби в годините на Втората световна война, 90—109; **Николова, Д.** Родовият фонд „Кастан—Дюрони“ в Държавен архив — Варна, 110—118; **Гечева, К.** Архивният фонд на Лазар Николов Попминков в Държавен архив — Габрово, 199—222; **Тюлеков, Д.** Следи от проблема Македония в архивния фонд на в. „Пиринско дело“, 130—134.

Балканско езикознание. БАН, Институт за български език.
Гл.ред. Тодор Ам. Тодоров. ISSN 0324-1653.

2006, № 3, **Mihajlova, B.** Prof. Georgi T. Rikov (14.08.1946—28.12.2002), 311—320; **Mihajlova, B.** Bibliographie des travaux du Professeur Georgi T. Rikov, 321—328; **Rikov, G. T.** Hittite *haliya-* 'to kneel, genuflect', Greek *ώλένη* 'elbow' and Their Congeners, 329—338; **Asenova, P., U. Dukova.** „Ipse ego“. Moyens linguistiques de son expression balkanique III, 339—346; **Christol, A.** Parole et assemblée: de la Scythie aux Balkans, 353—360; **Furlan, M.** Yet Another Slavic-Anatolian Parallel. On Slavic **turiti*, **turišь* and Hittite *tu-u-ri*, 377—386; **Kostov, K.** Zur phonetischen und morphologischen Charakteristik der Wörter *kham* 'Sonne' und *khami* 'Schwanger' im Romani von Sliven, 411—416; **Mirčeva, A.** About Mixing up the Graphemes Ω/O and OΥ in Greek Inscriptions in Bulgaria from the Late Antiquity (IV—VI century AD), 429—432; **Paraškevov, B.** Griech *πετροσέλινον* in bulgarischen Mundarten, 447—450; **Rządiewicz, M.** The Thracian Inscription from Ezerovo: an Attempt at a New Interpretation, 455—464; **Slavova, M.** The Digraph <AI> in Thracian Names, 465—470; **Witczak, K. T.** Two Phonological Curiosities of the Thracian Language, 487—496.

2007, № 1: **Slavova, M.** The Digraph <AI> in Thracian Names, (continued from the previous issue), 73—92; **Schaller, H. W.** Balkanlinguistik und Bulgaristik während des IX. Internationalen Kongresses für Südosteuropa-Studien in Tirana 2004, 93—96.

Българска етнология. БАН, Етнографски институт с музей.
Гл. ред. проф. Радост Иванова. ISSN 1310-5213.

2007, № 2—3: **Лучев, Д.** Проблемът за „вероизповеданието“ в българската етностатистика в периода 1881—2001 г., 5—36; **Петрова, И.** Социалният капитал в трудовия свят. Етнологичен прочит на една професионална автобиография, 56—77; **Минчева, Е.** „Ще ти направя „Море от любов“...“ (Етнологично наблюдение на едно те-

левизионно предаване), 78—95; Беновска, М. Антропологията и сродните дисциплини — поглед от България, 113—117; Минкова, Л. За статията на Захари Княжески „Обичаите на българите при сватба, раждане и кръщаване на деца и при погребение“, 118—123; Княжески, З. Обичаите на българите при сватба, раждане и кръщаване на деца и при погребение, 124—132.

2007, № 4: Попов, Р. 60 години Етнографски институт с музей при БАН, 5—10; Беновска-Събкова, М. В борба за нови парадигми: личности и институции в българската етнография и фолклористика (1944—1989), 11—31; Лучев, Д. Признакът „народност/националност“ в българската етностатистика в периода 1881—2001 г., 32—53; Иванова, Е. Картини от живота на един провинциален град, или как „опитоменото“ електричество променя бита на старозагорци, 54—66; Гаврилович, Л. Облеклото в Шоплука по акварелите на Никола Арсенович, 77—89; Дечева, М. Дискусионно и полезно. Прочит на статията на Лиляна Гаврилович „Облеклото в Шоплука по акварелите на Никола Арсенович“, 90—93.

Българска реч. СУ „Св. Климент Охридски“. Факултет за славянски филологии. Гл. ред. Василка Радева. ISSN 1310-733X.

2007, № 1: Шалер, Х. Централноевропейска гледна точка за българското езикознание в миналото и настоящето, 11—16; Несторова, П. Семантичната роля ефектор при глаголи за движение, 17—23; Михайлова-Стилянова, Н. и Е. Крейчева. Метафорични модели на „паметта“ в българския и сръбския език, 24—29; Валтер, Х. По повод на едни писма без отговор, 30—38; Пашов, П. Колебания и грешки в изговора и съгласуването на числителни имена, 39—46; Младенова, О. М. За вежливостта от историческа перспектива, 47—66; Мосъп, Д. Европа, глобални комуникации и „Булглиш“. Влияние на английския език върху българския в началото на XXI век, 67—73; Карагъзова, Сн. Асоциативност и реклама, 74—76; Холиолчев, Хр. Български роднински названия с кор.-осн. *нан-|нан'-|| нен-|нен'-*. Значения и разпространение, 78—93; Анчев, А. Наименования за луд човек в българския език, 94—109.

2007, № 2(посветена на проф. Боряна Велчева): Иванова, Д. Един закъснял опит за създаване на общ славянски книжовен език в края на XIX век: ехо от Българското възраждане, 10—17; Тотоманова, А.-М. Към историята на старобългарския аорист (по материали от славянската версия на хрониката на Георги Синкел), 18—24; Стефова, Л. За някои особености на глаголната система в

левизионно предаване), 78—95; Беновска, М. Антропологията и сродните дисциплини — поглед от България, 113—117; Минкова, Л. За статията на Захари Княжески „Обичаите на българите при сватба, раждане и кръщаване на деца и при погребение“, 118—123; Княжески, З. Обичаите на българите при сватба, раждане и кръщаване на деца и при погребение, 124—132.

2007, № 4: Попов, Р. 60 години Етнографски институт с музей при БАН, 5—10; Беновска-Събкова, М. В борба за нови парадигми: личности и институции в българската етнография и фолклористика (1944—1989), 11—31; Лучев, Д. Признакът „народност/националност“ в българската етностатистика в периода 1881—2001 г., 32—53; Иванова, Е. Картини от живота на един провинциален град, или как „опитоменото“ електричество променя бита на старозагорци, 54—66; Гаврилович, Л. Облеклото в Шоплука по акварелите на Никола Арсенович, 77—89; Дечева, М. Дискусионно и полезно. Прочит на статията на Лиляна Гаврилович „Облеклото в Шоплука по акварелите на Никола Арсенович“, 90—93.

Българска реч. СУ „Св. Климент Охридски“. Факултет за славянски филологии. Гл. ред. Василка Радева. ISSN 1310-733X.

2007, № 1: Шалер, Х. Централноевропейска гледна точка за българското езикознание в миналото и настоящето, 11—16; Несторова, П. Семантичната роля ефектор при глаголи за движение, 17—23; Михайлова-Стилянова, Н. и Е. Крейчева. Метафорични модели на „паметта“ в българския и сръбския език, 24—29; Валтер, Х. По повод на едни писма без отговор, 30—38; Пашов, П. Колелания и грешки в изговора и съгласуването на числителни имена, 39—46; Младенова, О. М. За вежливостта от историческа перспектива, 47—66; Мосъп, Д. Европа, глобални комуникации и „Булглиш“. Влияние на английския език върху българския в началото на ХХІ век, 67—73; Карагъзова, Сн. Асоциативност и реклама, 74—76; Холиолев, Хр. Български роднински названия с кор.-осн. *нан-/нан'-|| нен-/нен'-*. Значения и разпространение, 78—93; Анчев, А. Наименования за луд човек в българския език, 94—109.

2007, № 2(посветена на проф. Боряна Велчева): Иванова, Д. Един закъснял опит за създаване на общ славянски книжовен език в края на ХІХ век: ехо от Българското възраждане, 10—17; Тотоманова, А.-М. Към историята на старобългарския аорист (по материали от славянската версия на хрониката на Георги Синкел), 18—24; Стефова, Л. За някои особености на глаголната система в

Райковския дамаскин, 25—27; Стоилова, И. Сложните съставни с подчинителни определителни изречения през Възраждането, 28—37; Митринов, Г. Към Към нормализацията на текстовете в Райковския дамаскин, направена от Маньо Стоянов, 38—51; Йовчева, М. и Л. Тасева. ТЪЛО — една забравена лексема от старобългарския книжовен език, 52—62; Райкова, М. Към въпроса за латинските заемки в историята на българския език, 63—69; Цибранска-Костова, М. По следите на българското църковноюрисдическо наследство в руските книгохранилища (ръкопис РГБ Григ.32), 70—75; Йорданова, Д. Употреби на лексемата *един* в Тихонравовския дамаскин (в съпоставка със съвременния български език), 76—82; Мичева, В. *Солта* в народната култура и в книжовния език, 83—87; Славова, Т. Названия за кръвно родство в средновековната българска книжнина, 88—97; Мичева-Пейчева, К. Етнокултурната семантика на *чист* в новобългарските дамаскини, 98—105; Колева, Кр. Имената, титлите и епитетите на създателите на нашата азбука, 106—108; Георгиева, И. Семантичното поле като единица за описание на езиковата картина на света, 109—118; Христова-Шомова, И. Две неизвестни славянски названия на Плеядите (Названието на съзвездието Плеяди в старите преводи на книгата Йов), 119—130; Витанова, М. Названия за жилище в българските диалекти, 131—135; Керемидчиева, Сл. Обща характеристика на говора на Каменица — Велинград, 136—145; Холиолчев, Хр. Старобългарско МАТИ, бълг. диалектно *мати*, *матер* и общобългарско *майка*, 146—151.

Български език. БАН, Институт за български език.

Гл. ред. ст.н.с. дфн. Владко Мурдаров. ISSN 0005-4283.

2007, № 3: Смядовски, Ст. Предсмъртните думи на св. Кирил Философ, 5—9; Тетовска-Троева, М. Системата на спреженията в българския език в съвременен и исторически аспект, 10—24; Керемидчиева, Сл. Исторически процеси и устойчиви тенденции на кв. Каменица — Велинград, 25—33; Гаравалова, И. Членуване на съществителните имена от мъжки род единствено число от типа *ден, сън — денят, сънят; деня, съня* в българските диалекти, 34—46; Илиева, Т. История на терминологията — състояние и перспективи, 47—54; Табакова-Бушева, Цв. За развоя на българския език към аналитизъм (Промени в системата на числителните имена и разпадане на двойственото число при имената и глаголите в текста на Тертеровото евангелие от 1322 г.), 55—58;

Български език и литература. МОН.

И.д. гл. ред. чл.-кор. проф. Тодор Бояджиев. ISSN 0323-9519.

2007, № 6: Георгиев, Л. Никола Георгиев и българското литературознание, 3—12; Григоров, Д. Ще пишем наука или „доморасла“ литературна история?, 31—45; Чавдарова, Д. Четящият човек в творчеството на Вазов в литературноисторическа перспектива, 52—63; Александрова, И. Стабилност и безпокойство в „Бай Ганьо“, 64—69; Янакиева, М. Слово и кръв в две творби на Ботев и на Яворов, 70—83; Фадел, М. Животинското [„Чернишка“ на Ем. Станев], 84—87; Михайлов, П. Отношението към жената и присъствието на женското в „Дервошово семе“ от Н. Хайтов и „Преди да се родя и след това“ от Ив. Петров, 88—100.

2008, № 1: Мутафчиева, В. Езикът ни обединява въпреки повишаването на brutния вътрешен продукт, 6—10; Райнов, В., Е. Мирчева, П. Костадинова. Съвременният български книжовен език и българската държава, 12—15; Виденов, М., Кр. Стоянов и К. Исса. Ние и българският книжовен език (Българският език — съхранена духовност и неизвестно бъдеще), 16—19; Мурдаров, Вл. За правописа на новите сложни думи и съставни наименования, 20—22.

Българско музикознание. БАН, Институт за изкуствознание.

Гл. ред. Димитър Христов. ISSN 0204-823X.

2007, № 3—4: Тончева, Е. и дякон Иванов, И.С. Православна музика. Въведение, 5—8; дякон Иванов, И. С. Мисионерското дело на светите братя Кирил и Методий и техните ученици според музикалните и химнографските свидетелства, 9—29; Димитрова, М. Л. Тита-нотацията във византийски и славянски ръкописи (XI—XIII век), 31—44; Куюмджиева, Св. Свети Йоан Кукузел, 46—56; Тончева, Е. Български полиелейни мелодии в къснотизантийските извори от XIV—XV век, 58—88; дякон Иванов, И. С. Богословски поглед върху средновековните музикални трактати, 125—163; Тончева, Е. „Болгарский распев“ („напел“), 165—189; Куюмджиева, Св. Йоасаф Рилски, 192—201; Атанасов, А. Музикалните ръкописи в Рилския манастир, 203—208; Хърков, Ст. Църковнопевчески школи — средища на българското църковно пеене през Възраждането, 210—219; Стайковски, П. Тълкуване на украсителните знаци в теоретичните ръководства от XIX и XX век, 221—229; Япова, Кр. „Песнопения по всеобщо бдение“ от Добри Христов и идеята за под-

ходящата църковна музика, 231—248; **свещ. Попов, К.** Църковно пеене и духовност, 250—254; **Атанасов, А.** Българска музикална медиевистика. Изследвания в областта на православната музика — Средновековие, Възраждане, Ново време (1994—2004). Библиография, 297—

2008, № 1: **Рачева, И.** Българските възрожденски песни. Проблеми на мелоса и жанра. Част II, 3—38; **Градев, Н.** Симетрично-ладовото музикално мислене на Димитър Ненов в Етюд за пиано № 1, 39—61; **Анчев, А.** Аналитично психологичен прочит на две български народни песни, 117—128.

Годишник на националния археологически музей. НАИМ—БАН.
Гл. ред. Дочка Аладжова. ISSN 1310-7933.

2007, 11: **Гюрова, М.** Кремъчна колекция от Перперикон: символни и утилитарни внушения, 7—18; **Перничева, Л.** Цилиндрични керамични предмети с врязани знаци от Югозападна България, 19—29; **Шалганова, Т.** Символика на глиганските зъби в архаичната култура (неолитна—бронзова епоха), 30—50; **Тонкова, М.** Депа за дарове от късножелязната епоха от светилището при Бабяк, Западни Родопи, 51—85; **Агре, Д.** Тракийски могили от късноелинистическата епоха в долината на река Вит, община Ябланица, 86—103; **Георгиева, Р., Д. Момчилов и К. Господинов.** Надгробна могила край Карнобат от римската епоха, 104—122; **Иванов, М.** Раннохристиянска гробница от Източния некропол на Сердика, 123—143; **Трендафилова, К.** Метални принадлежности към облеклото (V—VI в.) от колекцията на Историческия музей — Котел, 144—159; **Григоров, В. и Р. Василев.** Земленият вал Еркесията, 160—175; **Горянова, Сн.** За средновековните обувки (по повод на находка от Велики Преслав), 176—179; **Сотиров, Ив.** Калоян II Александър Асен. Недооценената теза за съдбата на последния пряк наследник на Асеновци в историята на Второто българско царство до 1256 г (част II), 180—211; **Герасимова, В.** Фрагмент от статуарна група на боговете Юпитер Долихен и Юно Долихена, 212—217; **Димитров, Здр.** Акротерий от фонда на НАИМ—БАН, 218—234; **Горянова, Сн.** Шпора от XII—XIII в. от фонда на Националния археологически музей, 235—237; **Томова, Б.** Надгробните паметници — извор за облеклото през късното Средновековие (по находки от фонда на НАИМ—БАН), 238—251; **Тонков, Н.** Геофизично проучване на могилата Светица край град Шипка, 252—260; **Жалов, А. и М. Стаменова.** Кратки упътвания за разкопки и проучвания на пещери.

Непубликуван ръкопис на Рафаил Попов от 1931 г., 272—286;
Томова, Б. Васил Аврамов и неговите сбирки, 287—294.

*Годишник на Софийския университет „Св. Климент Охридски“.
Исторически факултет. Специалност Археология.*

Отг. ред. доц. д-р Красимир Лещиков. ISSN 1310—6090.

2006, 3: Георгиева, П. и И. Симеонов. За керамиката от неолита на Тракия, 7—94; Тодорова, Н. Керамичните комплекси на Юнаците и Ситагри III и културните взаимодействия между Горна Тракия и Беломорската област през късния халколит, 95—140; Лещиков, Кр. Бронзовата епоха в Горнотракийската низина, 141—216; Рабаджиев, К. Орфей сред тракийски войни, 217—224; Stoyanov, T. Lysimachus' Treasure, 225—230; Лозанов, И. Бележки върху развитието на Филипопол в ранната история на римска Тракия (I в. — първа четвърт на II в.), 231—244; Златева-Узунова, Р. Каменни артефакти от обект Подкова, Момчилградско, 245—256; Стоянов, Т и Ж. Михайлова. Проучвания на тракийски градски укрепен център (водна централа) в ИАР „Сборяново“ през 2001 и 2002 г., 257—270; Ангелова, Ст., Колева, Р. и Вл. Пенчев. Археологическите проучвания в националния археологически и архитектурен резерват „Дуросторум—Дръстър—Силистра“, 271—280; Лещиков, Кр. Проект „Неолитизацията по поречието на Марица и на Балканския полуостров“, 281—288; Юзбек, О. Типология и технология на полираните каменни сечива от неолитното селище Ябълково: предварителни резултати, 289—300.

*Известия на държавните архиви. Главно управление на архивите.
Отг. ред. Цочо Билярски. ISSN 0323-9780.*

2007, № 94: Петров, Т. Наградната система на Република България, 3—23; Пеев, Г. Доклади и анализи на френската полиция за България по време на Втората световна война, 24—33; Шандански, И. Въоръжената самозащита на българите в Егейска Македония (март — септември 1943 г.), 34—94; Михайлов, П. Преименуването на връх Дикчан на връх Професор Унден, отразено в документи на Централния държавен архив, 95—106; Тюлеков, Д. Непубликувани документи за съдебно-наказателната дейност на ВМОРО в Петрички окръг през 1925 г. от Държавен архив — Благоевград, 107—133; Ванова, Л. и Ц. Билярски. Въпросът за Западна Тракия, Добруджа, Западните покрайнини и Македония в дипломатическата кореспонденция на проф. Венелин Ганев по време на мирните

конференции в Париж и Сан Ремо (1919—1920), 134—211; Трифонова, А. Документи за България и за чехословашко-българските отношения след Втората световна война, съхранявани в Националния архив на Чешката република, 212—233; Василева, Ст. Личните фондове в Териториален държавен архив — Габрово (извороведски и организационно-методически аспекти), 234—256.

Известия на Националния исторически музей — София.
Гл. ред. Божидар Димитров. ISSN 1311-5219.

2006, 16: Христов, И. Паметници на тракийската култура в Западни Родопи — рида Добростан, 9—41; Лазов, Г. Тракийски сребърен скифос с релефна украса, 42—47; Христов, И. Проучване на викус (vicus) от римската епоха в околностите на с. Тученица, Плевенско, 48—70; Камипшева, М. Глинени подноси от римската епоха от античното селище край с. Тученица, Плевенско, 71—92; Аврамова, Д. Калъп за производство на теракотени фигурки от Улпия Ескус, 93—94; Аврамова, Д. Типология на един вид стомнички от Улпия Ескус, 95—117; Марков, Н. Нов гностически амулет от североизточна България, 118—122; Пенчева, Е. Ранновизантийско укрепление в местността Еврейското кале при с. Долни Пасарел, 123—138; Марков, Н. и Е. Пеева. Непубликувано златно съкровище от VI век в сбирките на Националния исторически музей, 139—143; Кънев, И. Нагърден кръст от християнския некропол пред Източната порта на Плиска, 144—145; Пенчев, Вл. Нов тип бронзови монети на тракийския град Апрос, 146—230.

2006, 17: Лазов, Коринтски шлем от колекцията на НИМ, 9—13; Пенчева, Е. и Р. Иванова, Обковки от колесница от Базикова могила, с. Белица, Хасковско, 14—18; Аврамова, Д. и С. Машов. Археологически проучвания на Национален археологически резерват „Августа“, с. Хърлец, община Козлодуй през 2005 г., 19—26; Инкова, М. Средновековен сребърен накит от фонда на НИМ, 27—31; Марков, Н. Късносредновековен амулет срещу лошо зрение от Преслав, 32—37; Райчевска, Цв. Амулет, свързан с ордена Бекташийя в България, 38—46; Пенчев, Вл. Византийски моливдовул от XI в., вторично употребяван като амулет, намерен при археологическите разкопки в Силистра, 47—48; Пенчев, Вл. Колективна находка от билонови скифати, намерена в развалините на римската крепост в Кюстендил, 49—167; Колева, М. Чирпанска (Вазова) гостна стая в Рилския манастир, 168—180; Мильов, С. Названия на възрастите в средна западна България, 181—184.

Известия на Русенския университет. Научен център „Свети Дазий Доростолски“

2007, 2: Русев, Р. Повторната субективно-оценъчна антропoнимна номинация в полупряката реч на романите „Тютюн“ и „Осъдени души“ на Димитър Димов, 15—21; **Беличовска, Д.** Херменевтика на психологичното в художествения свят на Георги Райчев, 22—27; **Донева, В.** По друмищата на духа (драмата „Боян Магйосника“ на Иван Цанев в контекста на цялостното му творчество, 54—63; **Пенев, Пл.** „Детските“ стихосбирки на Иван Цанев в контекста на цялостното му творчество, 64—71; **Лечева, Г.** Ние и другите — българската самоидентификация в дискурса Изток—Запад, 94—102; **Мичева, В.** Трансформации на митологемата за световното дърво в текстове на старобългарската литература, 103—108; **Мирчева, Е.** Фрагменти от най-древния старобългарски Чин погребение (Зайковски требник от първата половина на XIV век), 109—120; **Мирчева, Б.** За някои аспекти в изучаването на оригиналната старобългарска химнография, 121—132; **Христова-Шомова, И.** Славянската богословска терминология, въведена от светите братя Кирил и Методий, 133—148; **Карачорова, И.** Сложните думи в славянския превод на Псевдо-Атанасиевите тълкувания към Псалтира, 149—160; **Строковска, Т.** Произведения на българския книжовник Климент Охридски в ръкописните сборници Златоусти, 161—168; **Райкова, М.** Нови сведения за историята на някои погребални обичаи (по материал от църковноюрдическите сборници), 169—174; **Цибранска-Костова, М.** Канонарият на Йоан Постник в български препис от XIV в. (предварителни бележки), 175—182; **Милтенев, Я.** Ексерптите от Диалозите на Псевдо-Кесарий в Тълковната Палея, 183—196; **Георгиева, Т.** Морфолого-словообразователна адаптация на заетите думи в един преславски превод на Златоустови слова, 197—203; **Цонева, Д.** За фонологичността на признака *мекост* в българския език, 221—227; **Недев, И.** Към характеристиката на едносъставните обобщено-лични изречения в съвременния български език, 228—236; **Пометкова, Я.** Вметнати деепричастни конструкции в българския език, 237—241; **Доценко, Т.** Библията като източник за попълване фразеологичния фонд на езика (върху материал от украински и български език), 247—254; **Трендафилова, П.** Културно-езикови характеристики на български и руски пословици и поговорки, 255—261; **Братанов, И.** Графични особености на сборника „Прикаски или нравоучителни примѣри на Матей Преображенски“, 269—275; **Брезоева, М.** Социални компетенции, 302—309.

Исторически преглед. БАН, Институт по история.
Гл. ред. проф. Георги Марков. ISSN 0323-9748.

2007, № 3—4: Дойнов, Ст. Научното дело на професор Николай Жечев, 3—15; Кирилова, А. Библиография на трудовете на проф дин. Николай Жечев, 18—48, Тонев, В. Някои закономерности в развитието на старопланинските селища през Възраждането, 49—53; Янева, С. Откупваческата дейност на братята Хаджитошеви през втората половина на XIX век, 54—63; Давидова, Е. Търговски капитал и откупуване на данъци в Османската империя през третата четвърт на XIX век, 64—75; Паскалева, В. Българите в Браила през погледа на австрийските консули, 76—82; Бонева, В. Възрожденското училищно „законодателство“, 83—94; Симеонова, Р. Още веднъж за учителя Христо Златев и българското училище в Александрия, 95—110; Данова, Н. „Да поядеш мазно и сладко“ или да списваш „Мирозрение“. Случаят Иван Добровски, 111—129; Мирчева, К. Един епизод от историята на възрожденския ни печат. Любен Каравелов на страниците на вестник „Шутош“ — между съмишленичеството и крайното отрицание, 130—141; Колева, Ж. Иван Шишманов: начало на културата, 142—149; Грек, И. Тараклийский университет: история и проблемы открытия, 150—174; Илиев, И. Методи на шифроване, използвани от Тайния централен български комитет, 175—203; Шарова, Кр. Българският революционен централен комитет (есента на 1869 г.) — историографски проблеми и предистория, 204—222; Кирилова, А. Някои бележки по въпроса за касиерството на БРЦК в Ловеч, 223—243; Хаджиниколова, Е. За напускането от Васил Д. Стоянов на ръководството на Българското книжовно дружество в Браила (1872 г.), 244—252; Нягулов, Б. Политика и идентичност: Румъния, Турция и гагаузите през 30-те на XX век, 253—272; Димитров, Л. Величави просветно-революционни предци на Априлската епопея, 273—287; Маждракова-Чавдарова, О. Копривщица през 1876 г. на страниците на българския и чуждия печат, 288—304; Косев, К. Превръщането на международния отзвук от Априлското въстание в политическа енергия, 305—319; Божинов, П. Руската и английската благотворителност в България след Априлското въстание, 320—342; Трайков, В. Георги Стойков Раковски в Букурещ, 367—375; Тодев, И. Кой е д-р Стоян Чомаков?, 376—388; Митев, П. Трифон Панов — един позабравен участник в освободителните борби на българския народ, 389—394; Дойнов, Д. Федерализмът на Христо Ботев, 395—400; Павловска, Цв. Стефан Стамболов в навечерието на Освобождението, 401—412.

Литературна мисъл. БАН, Институт за литература.
Гл. ред. Радосвет Коларов. ISSN 0324-0495.

2007, № 2: Григоров, Гр. Хар. Писателят като герой, 5—18; Алексиева, А. Поемата „Стоян и Рада“ от Найден Геров — разделението на културните езици, 19—31; Антоу, Пл. Към генеалогия на сецесиона: диалогът „Угасна слънце“ — „Хаджи Димитър“: ерос и хтонос, 32—62; Янакиева, М. „Сън за щастие“ и двете антологии на Славейков, 63—81; Трендафилов, П. Поети и прототипи в „На Острова на блажените“, 82—109; Александрова, П. Лилив и любовта, 110—138; Антонова, А. Пластическите изображения в романа „Дилетант“ на Чавдар Мутафов, 139—157; Вачева, А. Жените и литературните институции, 158—167; Сугарев, Е. Георги Рупчев и Александър Вутимски, 168—187.

Минало / Minalo. Гл. ред. Любомир Юруков. ISSN 1310-3415.

2007, № 4: Пенчев, Вл. Пет талера, изработени чрез техниката „фуре“, намерени при археологическите разкопки в Силистра, 4—6; архимандр. Стефанов, П. Финанасовата дейност на Българската църква в миналото, 7—14; Мусинска, Св. Училищата на униатската пропаганда в Одринска Тракия (1861—1912), 15—21; Живков, Св. Първи стъпки на движението за изборителни права на българската жена, 22—31; Манолова, Г. Гагаузите в Бесарабия — езикът като маркер на идентичност, 32—36; Григорова, И. Българският език във Франция през 60-те години. Проблеми за неговото преподаване, интерес към неговото изучаване, 54—69; Чурешки, Ст. Някои проблеми на философията на историята. Една задочна лекция за България, 81—96.

2008, № 1: Алексиев, А. Открита е най-ранната фотография на Георги Раковски и Иваница Хаджиконстантинов, 5—8; Белчев, П. Из семейния архив, 9—11; Герасимова, М. и Й. Безлова. Книжовното наследство от български периодични издания във фондовете на Българската академия на науките, 12—16; Димитрова, М. Руско-кримският съюз и проблемът за наследството на Златната орда, 17—30; Димова, В. Малко известна страна от живота на Васил Левски, 31—41; Ангелова, Р. Измеренията на другостта в „Кратка българска история“ (1866) на Драган Цанков, 42—51; Петков, Д. Началото на българо-югославското противоборство по македонския въпрос след Втората световна война (април—юли 1948 г.), 52—77; Симеонова, Г. Градът в контекста на митопоетичната урбани-

зация — оцеляло наследство или първа поява. По текстове от том първи на „Веда Словена“, 78—94.

2008, № 2: Пенчев, Вл. Част от колективна находка с медни византийски монети от VI в., намерена в землището на село Катунци, Мелнишко, 4—7; **Гълъбов, Г.** Принос към историята на нумизматиката на средновековна България, 17—38; **Узунова, М.** Драган Цанков — неспокоен дух на границата на две епохи (общественик, публицист и дипломат до 1878 г.), 39—61; **Величков, П.** Епопея за героизма на българите в Руско-турската война при преминаването на Балкана от Западния отряд на генерал Й. В. Гурко, 62—70; **Пенчев, П. Д.** Стопанските резултати от дейността на Българското параходно дружество (1893—1913 г.), 71—78; **Вълканов, В.** Варна през есента на 1944 година, 79—87.

Проблеми на изкуството / Art Studies Quarterly. БАН, Институт за изкуствознание. Гл. ред. ст.н.с. д-р Бисерка Пенкова.
ISSN 0032-9371.

2007, № 2: Василчина, В. Българските страсти в художественото образование. За дуалистичния образователен „модел“ на ДРУ [Държавно рисувално училище] и неговите изменения в приложно-художественото обучение през първите две десетилетия на XX век, 3—13; **Коева, Кр.** „Предакадемичният“ период на българското изкуство. Художествени процеси, обусловили създаването на Държавното рисувално училище, 14—25; **Стефанов, Св.** Алтернативни модели в българското изкуство от края на XX век — външен и вътрешен поглед, 26—30; **Цанев, П.** Съвременното изкуство и идеята за дисциплинарен център. Академични измерения на професията художник в началото на 21 век, 31—34; **Веселинов, Л.** Графичната визия на българската преса в контекста на световните тенденции, 35—43; **Кънева, К.** Алиса в Страната на чудесата. Тенденции в съвременния пространствен книжен дизайн за деца, 44—52; **Иванова В.** Моите кратки спомени, 56—60.

2007, № 3: Петрухин, Вл. Болгарские амулеты в виде конников: евразийский контекст, 3—6; **Рашев, Р.** Образът на Горгона в средновековните паметници от България, 7—11; **Фокас, Д.** За една сцена върху Охридските врати и нейното значение за зооморфната образност през Средновековието, 38—44.

2007, № 4: Куюмджиев, А. За атрибуцията на стенописите от църквата „Св. Никола“ в Елена, 3—13; **Поповска-Коробар, В.** Зог-

рафът монах Анатолий Йоанов в изкуството от първата половина на XIX век, 14—19; Гергова, И. Цикъл Чудеса Богородични в стенописите на риломонастирския католикон, 20—25; Генова, Е. Символът на вярата в българската църковна живопис от XIX век (Текст и изображение), 26—33; Попова, Е. Разрушената църква „Св. Петка“ в Асенова махала, Велико Търново, 34—45; Москова, Св. Декоративната украса на къщата „Клианти“ в Стария Пловдив, 46—53; Иванова, Бл. Виенският и мюнхенският период в обучението на Николай Павлович, 54—61.

Старобългаристика / Palaeobulgarica. БАН, Кирило-Методиевски научен център. Гл. ред. ст.н.с. Светлина Николова. ISSN 0204-4021.

2007, № 3: Дограмаджиева, Е. История на богослужебния апарат в Четириевангелието на цар Иван Александър, 3—40; Карачорова, И. Лексиката на новооткритата част на Синайския псалтир, 41—70; Тотоманова, А.-М. Следи от глаголица и разсъждения за кирилицата в славянската версия на Хрониката на Георги Синкел, 71—78; Стефова, Л. Един препис на разказа „Кръчмарката Теофана“ сред други шест преписа, 79—89.

2007, № 4: Цибранска-Костова, М. „Заповеди на светите отци“ в южнославянската кирилска традиция, 3—26; Batalowa, St. The Tradition of the Hagiographical Cycle about St. Eustathius Placidus in Slavonic — Some Parallels and Common Research Problems, 27—46; Андреев, Хр. Новоразкрити надписи от 1475/1476 г. в олтарното пространство на църквата в Драгалевския манастир, 47—86; Проданов, Н. Бележки към жанровото определение, атрибуцията, датирането и мястото на „История вкратце о болгарословенском народе“ (Зографски летопис) в развитието на българската средновековна историопис, 87—98.

Bulgarian Historical Review / Revue bulgare d'Histoire. Bulgarian Academy of Sciences, Institute of History. Ed.-in-Chief Virginia Paskaleva. ISSN 0204-8906.

2007, № 3—4: Avreiski, N. La lutte pour les Balkans — l'étape consécutive, 3—37; Petrova, D. Alexandăr Tsankov — From Right-wing Socialism to National Socialism, 50—86; Mitchéva, Ts. Relations internationales à l'appui de l'Organisation Révolutionnaire Intérieure

Macédonienne (ORIM). 1928–1934, 113–135; **Brunnbauer, U.** Women, the Family and the State: Female Experiences of Private Life in Socialist Bulgaria (1944–1989), 136–157; **Чешмеджиев, Д.** Култът на петнадесет тивериуполски мъченици в средновековна България, 158–169; **Letschev, V.** Die Bulgarische Schifffahrt auf der Donau 1915–1916, 181–203; **Popova, N.** Littérature scientifique historique bulgare en 2006 (Deuxième partie), 288–299.

Études balkaniques. Institut d'études balkaniques.

Ed. -in-Chief Agop Garabedian. ISSN 0324-1654.

2007, № 2: **Maragos, V.** Stephan Gechev and Aspekts of Greco-Bulgarian Literary Relations in the 20th Century, 3–18; **Lyberatos, A.** Between War and Trade: Remarks on the Political Constitution and Social Composition of the Greek Orthodox Community of Varna (19th Century), 81–98.

2007, № 3: **Paounovski, Vl.** Strokes on the Portrait of Colonel Avram Perets Tadjer, 17–32.

2007, № 4: **Balcheva, A.** The Passing of Tradition Between Canon and Modernity in South Slav Literatures, 3–10; **Tischler, U.** Konstantinopel–Carigrad–Istanbul im transnationalen Kontext, 11–40; **Айрапетов, О. Р.** О причинах начертания Сан-Стефанских границ Болгарии, 41–54; **Georgieva, T.** The Crimean War and the Fate of the Balkan Peoples in Russian Public Opinion, 55–66; **Mikaberidze, A.** „Helping Brotherly Slavs“: Russia and the Danubian Principalities in 1809–1810, 67–86; **Zaïnova, R.** Etat présent des études d'imagologie et d'identité nationale en Bulgarie, 97–104; **Vasseva, V.** La tonsure rituelle des garçons dans les Balkans, 151–160.

Scripta & e-Scripta. Institute of Literature. Ed. Anissava Miltenova. ISBN 1321-238X.

2007, № 5: **Dobрева, М.** and **N. Ikonov.** Digitization Department at IMI-BAS: Three Years of Experience, 9–26; **Kempgen, S.** 'RomanCyrillic Std' – a Free Font for Slavists (and other Philologists), 27–42; **Petkanova, D.** Gregory Camblak – on some controversial issues, 43–62; **Evangelou, I.** The Notitia Archiepiscoporum of Bulgaria (according to codices Paris Gr. 880, Mosq. Syn. Gr. 286 and Tyrnavo 18), 63–72; **Kempgen, S.** Das „Münchener Abecedarium“ – ein neues Facsimile samt einigen neuen Beobachtungen, 73–94; **Santos Marinas, E.** The Ideological Use of Biblical Motifs and Quotations in the Canon

on the Translation of the Relics of St. Clement of Rome, 95—106; **Batalova, St.** Some Notes on the Motif of Conversion to Christianity of the Bulgarians in *Chronica Pontificum Romanorum* by Thomas Ebdorfer, 107—116; **Atanassova, D.** The Slavonic Translation of Latin Vita of St. Anastasia the Widow and her Companion St. Chrysogonus, 117—130; **Станкова, Р.** О Скопльской минее XIII в., 131—144; **Щекин А.** „Слово Иоанна Златоуста о твари и о суде“ в сборнике РНБ ОСПК F.I.4: краткий вариант гомилии, приписываемой Клименту Охридскому, 145—160; **Kuyumdzhieva, M.** The Face of God's Divinity: Some Remarks on the Origin, Models and Content of the Trinity Images of Synthronoi Type in Post-Byzantine Painting, 161—182; **Rousseva, R.** The Murals of the St. Demetrios Church in Boboštica: Local Traditions and Constantinople Influences in the Ecclesiastical Art of the Prespa-Korča Region in the Fourteenth Century, 183—200; **Venkova, St.** The music archive of the eastern rite catholic church in Bulgaria, 201—206; **Iliev, I.** The Origin of Bulgarian Relative Pronouns, 207—228; **Yordanova, M.** The Cycle of Texts Dedicated to the Virgin Mary in an Unstudied Manuscript from the 14th Century, 229—236.

ДИСЕРТАЦИИ

2008

ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

Весела Антонова Антонова. Любовният дискурс във френския роман от XVII век. С., 2008.

Анни Илков Асенов. Въображение и разум в творчеството на Константин Павлов. С., 2008.

Маргарита Димитрова Виларова-Ангелова. Семантичният признак „локативност“ при производни съществителни имена в българския, полския и руския език (опит за моделиране). С., 2008.

Кремена Георгиева Вълчева-Тихова. Глаголи за придвижване в южнославянските езици на общия славянски фон. С., 2008.

Георги Димитров Георгиев-Венин. Публицистичният текст: проблеми на пресечността. С., 2008.

Григор Харалампиев Григоров. Литературна антропология на героичното. Конструиране на националнозначими персонификации. С., 2008.

Боряна Тихомирова Григорова. Когнитивна аспекти при възприемане на чуждите думи в съвременния български книжовен език. С., 2007.

Ярмила Николова Даскалова. Късното поетическо творчество на У. Б. Йейтс: от постромантизъм към модернизъм. С., 2008.

Найда Иванова Иванова. Южнославянските езици между националната индивидуалност и славянската взаимност в съчиненията на Антон Безеншек (1854—1915). С., 2008. ДН

Мариана Богданова Илиева-Нихорити. Българо-гръцки литературни взаимоотношения след Втората световна война до 2000 г.. С., 2008.

Христо Николов Кафтанджиев. Знаковите аспекти на жените в рекламите. С., 2008. ДН

Весела Василева **Колева**. Знаковите системи и тяхната реализация в интегрираните маркетингови комуникации (знаци за животни, растения и цветове). С., 2008.

Дияна Василева **Николова**. Идеята за човека в старогръцката лирика (архаика и класика). С., 2008.

Людмила Дамянова **Митева-Русанова**. Хуморът в британската детска литература от края на двадесети век (Роалд Дал, Тери Пратчет, Дж. К. Роулинг). С., 2008.

Йорданка Николова **Москова**. Античната митология в славянския превод на хрониката на Йоан Малала. С., 2008.

Надежда Валентинова **Николова**. Ролята на Марин Дринов за изграждане на новобългарската лексика (с оглед обществено-политическата лексика). С., 2007.

Пламен Пенев **Пенев**. Поезията на Иван Цанев в контекста на съвременната българска литература. С., 2008.

Надя **Терзиева-Кръстева**. Съчетаемост и семантика на глаголите в математическия текст. С., 2008.

Георгиос **Павлидис**. Журналистическата мисия: между деонтологията и принудите. С., 2008.

Аделина Любомирова **Странджева**. Времепространствени представи от възрожденската христоматийно-дидактична книжнина. С., 2008.

Едвин Стефанов **Сугарев**. Поезията на Александър Вутимски: паралелни прочити. С., 2008. ДН

Анна-Мария Костова **Тотоманова**. Славянската версия на Хрониката на Георги Синкел (издание и коментар). С., 2008. ДН

Фотини Янис **Христакуди**. Модерните литературни движения и гръцката поезия (първите десетилетия на XX век). С., 2008.

НАУЧНИ ФОРУМИ

2008

България и Русия — между признателността и прагматизма

Международна научна конференция — част от Програмата на Националния комитет за честване на 130-ата годишнина от Освобождението на България и възстановяването на българската държавност под патронажа на президента на Република България Георги Първанов

Институт по история — БАН и Форум „България — Русия“

28 февруари — 1 март 2008 г. — София

73 доклада

Заседанията бяха организирани в две кръгли маси: „Раждането на съвременната българска държава и Русия (1878—1934)“, „България и Съветска Русия/СССР в системата на международните отношения. Възловите събития на XX век и общественото мнение в България и Русия“.

ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

Кирило-методиевски четения

Посветени на 120 години от основаването на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и 85 години от рождението и 10 години от смъртта на проф. Мирослав Янакиев

Катедра по кирилометодиевистика при Факултета по славянски филологии на Софийския университет „Св. Климент Охридски“

12 май 2008 г. — София

Локални светове: глобални предизвикателства

Научна конференция

Факултет по славянски филологии на Софийския университет „Св. Климент Охридски“

19—20 май 2008 г. — София

115 години от рождението на Елисавета Багряна

Юбилейна научна сесия

Институт за литература при БАН и Община Сливен.

16 април 2008 г. — Сливен

SLOVO: Towards a Digital Library of Slavic Manuscripts

International conference and workshop

Bulgarian Academy of Sciences — Institute of Literature, Institute of Mathematics and Informatics, Laboratory of Telematics, Commission for Computer Processing of Medieval Slavonic Manuscripts and Early Printed Books to the International Committee of Slavists, Institute of Slavic Studies of the University of Vienna

21—26 February 2003 — Sofia

24 presentations

ИСТОРИЯ И ЕТНОГРАФИЯ

Държава, общество и култура на българи и хървати VII—XXI век

Научна конференция

Институт по балканистика при БАН

5—6 юни 2008 г. — София

Шести изкуствоведски четения 2008

Институт за изкуствознание при БАН

15—17 май 2008 г. — София

ХОРИЗОНТИ

Българистиката в Корея и Далечния изток¹

В тази статия ще бъдат представени постиженията на българистиката в Далечния изток, и по-специално в Южна Корея, където се намира най-младата българистична катедра в Азия.

I. Българистиката в Далечния изток

По данни от интернет сайта на българското *Министерство на образованието и науката*, лекторати по български език се поддържат от същото на 38 места в 23 страни на света. Българистиката съществува дори в такъв отдалечен от България район, какъвто е Далечният изток. В конкурса на *МОН* за лектори по български език за учебната 2007/2008 година лекторати се предлагат за университетите в Пекин (Китай), Делхи (Индия) и Алма(а)ти (Казахстан). Освен споменатите места, в които редовно се пращат лектори от България въз основа на междуправителствени спогодби, преподаване на български език се провежда и в университетите на Япония, а отскоро и в Южна Корея. Преди да се опишат постиженията на корейската българистика, ще се направи кратък преглед на нейното положение в другите далекоизточни страни.

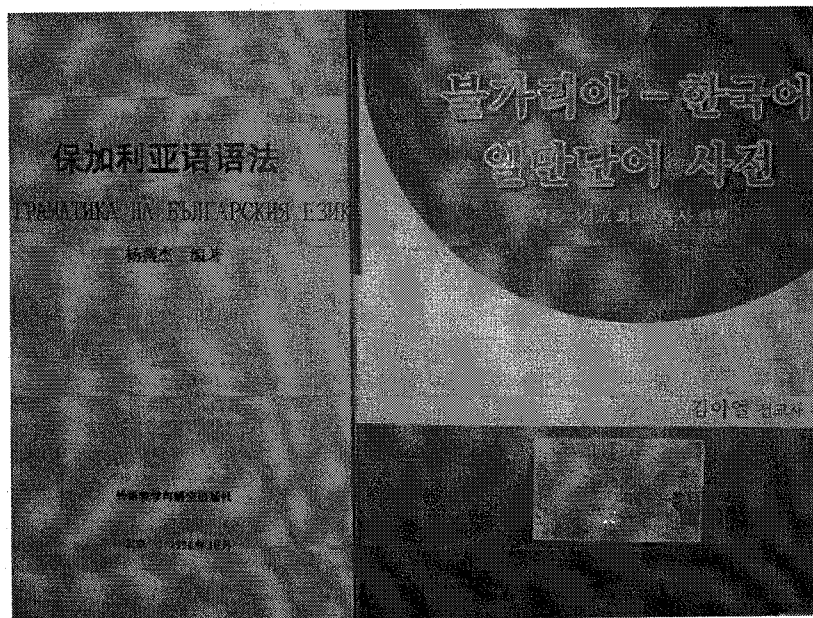
A. Китай

Доколкото е известно на авторите на тази статия, в българските печатни издания досега не е правен опит за представяне постиженията на китайската българистика. По данни на *Агенцията за българите в чужбина* единственото място в Китай, където се преподава български език, е *Пекинският университет за чужди езици* (*Beijing Foreign Studies University*). Преподаването се извършва във *Факултета по източноевропейски езици*, чийто декан е проф. Конг Куню. По данни от сайта на въпросния университет (www.bfsu.edu.cn) българският език се преподава там от 1961 година, когато е основана катедрата по български език (в споменатия факултет първите

¹This work was supported by Hankuk University of Foreign Studies Research Fund of 2008.

въведени езици са полски и чешки — от 1954 г., и румънски — от 1965). През 1961 година наред с български се въвежда изучаването и на унгарски и албански, а две години по-късно и на сърбохърватски. Бакалавърска степен се придобива от студентите след 4-годишен период на обучение, в който се изучава задължително и втори чужд език.

Няколко от програмите на *China Radio International* са посветени на ПУЧЕ и на българистиката в него. От тях разбираме, че основаният през 1941 година Университет през 1988 г. е сключил споразумение за пряко сътрудничество със *Софийския университет*. Ветерани и основатели на катедрата по български език в ПУЧЕ са професор Ян Йедзе, завършил *Българска филология* в СУ през 50-те години на XX век, и професор Лю Джибей, която също е работила в катедрата повече от 30 г. През 1961 в първия курс се приемат 13 студенти българисти. Сега катедрата подготвя не само бакалаври, но и магистри по български език. Местните преподаватели, които работят в нея, са написали и издали досега: *Учебник по български език*, *Граматика на българския език*, *Речник за превод от китайски на български език*, *Речник за превод от български на китайски*, *Съвременен тълковен речник от китайски на български език*.

Граматика на българския език, издадена в Пекин през 1994 г. и *Българско-корейски речник с 10 000 думи*, издаден в Сеул през 2003 г.

От зараждането на китайската българистика до сега 7 български лектори са били гост-преподаватели в нея. Сред тях е Лилия Илиева, доцент по общо и сравнително езикознание в СУ, лектор по български език в ПУЧЕ в периода 1994–1997 година. От 1998–2000 година там е работил и д-р Илия Недин от Благоевградския университет. В периода 2000–2004 там е лектор доцент Светлана Василева – педагог и литератор от СУ.

Б. Япония

За японската българистика оскъдна информация се среща у Ниномия (2004). Д-р Юми Ниномия е родена през 1963 г. в Нагоя. В периода 1985–93 година е студентка и докторантка по философия в СУ. През 1993 защитава дисертация на тема *Исихастското учение и лотосовата сутра – един паралелен прочит*. В момента работи като научен сътрудник в *Института по ориенталски религии и философии* в Токио и е хоноруван асистент по български език в университета Сока в Токио. От нейната статия става ясно, че български език се изучава факултативно на две места в Япония – в университета Сока и в Токийския университет за чужди езици (*Tokyo University of Foreign Studies*). От сайта на втория университет (www.tufs.ac.jp) може да се разбере, че българският език там спада към задължително избираемите дисциплини, които студентите трябва да избират при попълване на хорариума си от минимален брой предмети и часове, необходими за допускане до дипломиране със степен бакалавър (другите езици, с които българският се конкурира при този избор, са: латински, гръцки, датски, норвежки, есперанто, унгарски, румънски, пали, бенгалски, санскрит). Информацията за българистиката в Япония се допълва и от сайта на *Дарик радио* – *DARIK News*. От него разбираме, че през юли 2007 година българският образователен министър Даниел Вълчев е посетил университета Сока при визитата си в тази страна и се е срещнал със студенти и преподаватели по български език. Споменава се и за негово посещение и среща с българисти от „Токайския университет“, но вероятно под това име се има предвид споменатият ТУЧЕ. Оскъдна информация за друг японски българист се намира в сайта *Journey.bg/Новини*. Там, в статия, озаглавена *Японски българист събра в книга уникални родопски песни* (с дата 23. 03. 2005), се споменава японският българист Кенджи Тераджима, който е написал книгата *Български фолклорни песни от село Давидково* (преди време той е издал и дневника на един българин от Бяла черква, описващ събития от 1900-та година). Същият източник ни осведомява, че въпросният японец е преподавател по български език (не се казва къде) и има 15 студенти. По думите на Кенджи Тераджима, в Япония има общо 5-има българисти, но българистиката там е изправена пред сериозни трудности и е заплашена от изчезване. Споменатият японец е автор и на японски учебник по български език,

озаглавен *Български език — експрес* (вж. Ниномия 2004), издаден от издателство *Хакусюшиа* през 1990, а също така е превел няколко български книги на японски език.

В. Индия

Българистиката се развива и в Индия. През 1998 г. президентът Петър Стоянов посещава *Катедрата по славистика в Делхийския университет*. Тогава е отпусната стипендия за един индийски българист, който да специализира в СУ. Катедрата по славистика е част от *Факултета по славянски и угро-фински езици при Делхийския университет* и неин декан в момента е проф. Сатиндер Кумар Видж. Кратка информация за нея може да се почерпи от сайта на Университета (www.du.ac.in).

Г. Средна Азия

Разполага се с информация за преподаване на български език в университетите на две страни от региона — Казахстан и Киргизия. По данни на информационната агенция *Фокус* от 2003 година *МОН* изпраща лектори по български език в *Казахстанския държавен университет за международни отношения и световни езици „Абилайхан“* в Алмати. От края на 2006 година там е д-р Емилия Евгениева. Подобно обучение се извършва (или се е извършвало) и в Бишкек, Киргизия. От *Протокол №: 75 на Факултетния съвет на Филологическия факултет на Пловдивския университет* от 04. 12. 2000 година става ясно, че преподавател от този университет е бил на лекторат в тази страна преди 2004 година — д-р Кръстина Арбова, специалист по руска литература.

II. Българистиката в Южна Корея

Макар че е най-млада в региона, корейската българистика разполага с всички предпоставки да се превърне в най-просперираща в Далечния изток. За това допринасят наличието на подготовка на студенти **специалисти** по български език, а не на обучение по втори език с хонорувани преподаватели, както е в Япония, и по-доброто икономическо положение на Южна Корея в сравнение с Китай, където има самостоятелна катедра по български език. Не е без значение и ентузиазмът на местните и на дошлите от България преподаватели, които отдават много сили за утвърждаването на младата специалност. На практика българистиката съществува в Корея още преди официалното въвеждане на специалността *Български език в Корейския университет за чужди езици (Hankuk University of Foreign Studies)* през 2005 година. В споменатия университет студентите, изучаващи сърбохърватски език, изучават факултативно и официалния език на Република Македония, наред със словенски, дълго преди 2005 година, като преподаването се извършва от същите преподаватели, които ги обучават по сърбохър-

ватски. Но същинското начало на българистичните студии се полага през 2005 година с въвеждането на бакалавърско обучение по български език в *Катедрата по гръцки език*, която е преименувана в *Катедра по гръцки и балкански езици*. Тази катедра първоначално влиза в състава на *Колежа по западноевропейски езици*. За сведение, в *Колежа по източноевропейски езици* се изучават руски, полски, чешки, словашки, сърбохърватски, унгарски и румънски език.

Предпоставките за учредяване на българистични студии в един от най-престижните корейски университети са заложили десетилетие преди фактическото начало на обучението на студенти по езика в страната. Макар че през 1991 година Северна Корея изтегля всички свои студенти, учещи в България, през деветдесетте години на XX век там са изпратени на обучение двама южнокорейски студенти, които започват обучение в докторантура в *Софийския университет „Св. Климент Охридски“* и защитават дисертации по старобългарски език под научното ръководство на професор Иван Добрев (за това вж. още статията на У. Ким и Ив. Г. Илиев *Бележки за развитието на палеославистиката в Азия (Япония, Южна Корея, Турция)*, която предстои да излезе в сборника в памет на доц. д-р Георги Герджиков). Имената на тези докторанти са Уте Шин и Уон Хой Ким (единият от авторите на тази статия). По същото време (1995 година) се учредява и специалност *Кореистика* в *СУ*. Преди да стане въпрос за преподаването на български език в *КУЧЕ*, ще бъдат изнесени био-библиографски данни за първите корейски българисти, доктор Уте Шин и доктор У. Ким, и за дейността на кореистите, работещи в *СУ*.

А. Корейски българисти и българистични трудове

Д-р Уте Шин е възпитаник на *КУЧЕ* в Сеул, където придобива бакалавърска и магистърска степен по руски език. След това специализира руски и български език в университета в Регенсбург, Германия. Впоследствие, през 1996 г., завършва докторантура в *СУ*. След връщането си в Корея известно време работи като изследовател в Сеулския университет *Йонсей*. Освен работите му, свързани със старобългаристиката (вж. споменатата статия за палеославистиката в Азия), трябва да се отбележи и учебникът му по съвременен български език, който в кирилска транслитерация гласи *Пулгариа о иммун — Учебник по български език за начинаещи*, издаден през 2002 г. в Сеул. Този учебник представлява п р а к т и ч е с к о помагало за придобиване на първоначални знания по български език. Започва с описание на особеностите на българското произношение. Дават се български думи, съдържащи определен звук, транслитерирани с корейски букви. По-нататък следват 20 урока, в които, под форма на диалози, изучаващите езика се запознават с основната българска лексика и граматика. До 8-ми урок българските изречения са съпроводени с корейска транслитерация. Даден е и паралелен ко-

рейски превод на диалозите. След всеки урок са показани с превод непознатите думи, има граматични обяснения и задачи за упражняване на придобитите знания. В края на учебника се дават отговорите на използваните задачи и кратък българско-корейски речник. За съжаление, в момента авторът, У. Шин, живее в Италия и не се занимава с българистика.

У. Ким също е завършил руска филология в *КУЧЕ*, а после магистратура по български език и докторантура по старобългарски език към *СУ* през 1997 г. В момента е преподавател по български език в *КУЧЕ* и ръководител на катедрата по гръцки и български език. Трудът на У. Ким, *Пулгариа о хак — Българско езикознание*, е издаден в Сеул през ноември 2004 г. и е предназначен за първите студенти в новосъздадената специалност по български език в *КУЧЕ*. Той представлява практическа граматика на българския език, а не уроци за първоначално обучение. В началото на учебника на историческа основа се обяснява мястото на българския език сред останалите славянски езици и най-важните му особености, по които се отличава от тях (съчетания *шт, жд*; задпоставен определителен член). Освен това читателят се запознава с имената на тружениците, работили по създаването на славянския и българския книжовен език — като се започне от Кирил и Методий и учениците им и се стигне до възрожденските книжовници Н. Рилски и Хр. Павлович.

Материалът в учебника обхваща фонетиката и морфологията на българския език. Пособието е писано на корейски език и повечето примери са дублирани с руски съответствия, например:

1. Това списание е на български език, а онова — на руски език;
2. Превод на корейски език;
3. Этот журнал на болгарском языке, а тот — на русском языке.

Корейска транслитерация на примерите е дадена само във фонетичния раздел, в който студентите се запознават с правилата за произношение. За разлика от някои западни граматики на българския език, в които кирилските букви непрофесионално са заменени с латински, в учебниците на У. Шин и У. Ким се използва оригиналният кирилски шрифт.

Предстои да излезе и един учебник по български език за корейските студенти българисти, подготвен в съавторство от У. Ким и Ив. Илиев. Като принос в корейската българистика трябва да се отбележат и няколко речника, издадени предимно от корейци, преподаващи корейски език в *СУ*.

Макар и с неголям обем думи (под 10 000), изключително полезен за обучаващи се и в двата езика е издаденият в София през 1999 г. *Корейско-български учебен речник* на Куон Джин Чой. В него за всяка дума има даден пример в контекст:

[коги] — там: [Когие муоши иссьмника?] — Какво има там?).

Подобен контекстов подход (както и създаването на учебници с паралелни текстове) е изключително ефикасен за обучение по всякакви езици и за съжаление не е практика в българската чуждоезикова лексикография.

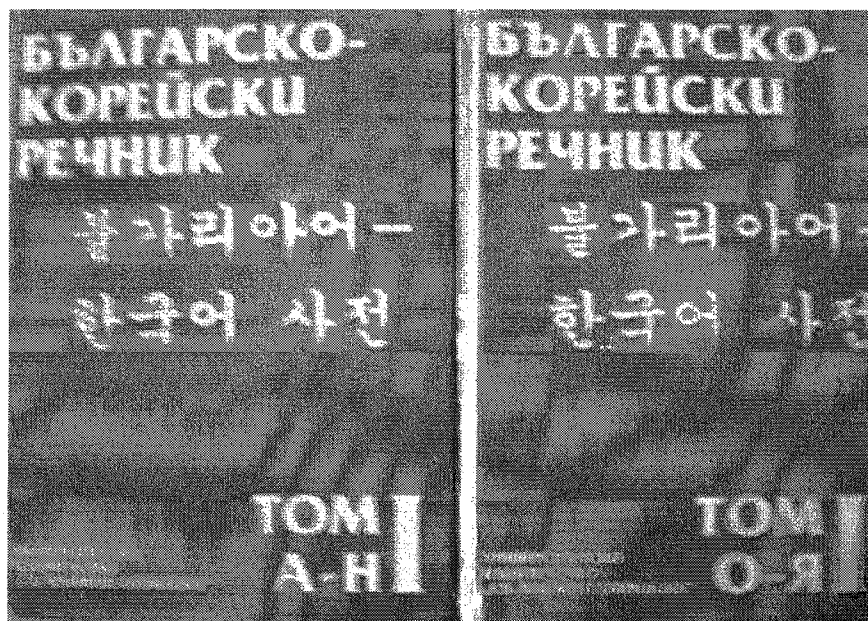

Корейските учебници по български език на У. Шин и У. Ким.

К. Чой и съпругата му, Со Ънг Ким, са автори и на големия двутомен *Българско-корейски речник*, издаден в София през 2004 година. От предговора му става ясно, че двамата замислят издаването на речника още когато идват да учат български език в *ИЧС* и известно време се колебаят да се заемат с изпълнението на тази задача поради огромните усилия, необходими за това, но щом през 1995 година стават преподаватели в новооткритата катедра по корейстика в *СУ*, се захващат за работа. И резултатът е налице — великолепен речник, чиито отделни томове обхващат по повече от 950 страници и с какъвто не могат да се похвалят повечето от българските катедри, в които се преподават балкански езици.

Много интересен е *Българско-корейският речник с 10 000 думи* на Аел Ким, *Пулгариа — хангук о ил ман тано сачжон*, издаден в Сеул през 2003 (вж. първата илюстрация по-горе). Той е създаден за нуждите на корейските мисионери от църквата *Кебук* при дейността им в България и в началото съдържа кратка фразеологично-граматична част, в която са показани българските бройни числителни, личните местоимения, поздравите и другите основни фрази от речевия етикет (*Добро утро!*, *Здравейте!*, *Довиждане!*, *Благодаря!*, *Как се казвате?*, *Какъв сте вие?*),

а също и други необходими за мисионерската дейност фрази (*Чували ли сте за Исус?* и т. н.).

Българско-корейският речник на К. Чой и С. Ким.

Независимо от предназначението си, речникът е отлично помагало, което може да се използва както за усвояване на езика, така и за преводаческа дейност. Обемът му е от 288 страници (от 11 до 299) и всяка страница стандартно обхваща по 37 думи, което всъщност прави повече от 10 000 думи в целия речник. Срещу всяка българска дума е дадено не само корейско, но и английско съответствие: *кафяв* — корейско съответствие — *brown*. Последните 87 страници съдържат таблици с основните форми на българските глаголи по модел на английските граматика (сегашно време — минало свършено време — минало свършено деятелно причастие): *бия* — *бих* — *бил*.

Б. Структура на обучението по български език в *Корейския университет за чужди езици*

На първи март 2005 година по-малко от десет южнокорейски първокурсници (някои от тях — бивши студенти по гръцки език) започват да се обучават в бакалавърската специалност по български език в сеулския *КУЧЕ*. Университетът разполага с два кампуса (филиала) — един в Сеул и един в

сеулското предградие Йонгин, разположен на живописно място в полите на планината (уебстраницата на Университета е: www.hufs.ac.kr). Повечето от бакалавърските програми се провеждат в йонгинския кампус, програмата по български език не прави изключение. През първата година в Катедрата по балкански езици има само един корейски преподавател по български език на постоянен договор — У. Ким. От следващата година, 2006-та, е поканен (персонално, а не чрез Министерството) и лектор от България, д-р Иван Г. Илиев от *Пловдивския университет*. От началото на създаването на специалността по български език се ползват и хонорувани преподаватели по отделни дисциплини: Милена Добранова — докторантка по корейски език, Светла Илиева и др. Една от целите на У. Ким, който от 2006 година вече е и ръководител на Катедрата, е обособяването на самостоятелна катедра по български език, но изпълнението на тази задача зависи от много обстоятелства, свързани с политиката на Университета.

Вляво: Главната сграда на *КУЧЕ* в Йонгин. Вдясно: Корейски студенти и У. Ким (първият отлясно) в България.

Учебната година в корейските университети обхваща пролетен и есенен семестър. Продължителността на бакалавърската програма е 4 години, но някои студенти завършват по ускорена система. Предвид на наличието на две специалности в Катедрата, студентите имат минимум от часове и предмети (кредити), който трябва да покрият за допускане до държавен изпит,

като могат да избират дали да се дипломират с гръцки или български език. След първоначалното неустановено положение на избор, вече повечето студенти се ориентират още от първи курс към единия от двата езика и до завършването си практикуват само него. Студентите са ангажирани със занятията целодневно от понеделник до петък, като в края на всеки семестър имат една изпитна седмица, а по средата на семестъра имат още една подобна, но изпитите от нея не се регистрират официално и се вземат предвид само при оформяне на крайната оценка. Дисциплините, които се включват в задължителния курс на обучението по български език, според учебната програма на Университета, са следните: въведение в българистиката, начален практикум по четене, елементарна граматика, начален разговорен практикум, въведение в българската култура, практикум по четене за напреднали, курс по граматика за напреднали, разговорен практикум за напреднали, съчинение за напреднали, практикум по превод за начинаещи, практикум по превод за напреднали, въведение в славянското езикознание, аудио-визуален практикум, българска политология и стопанство, въведение в българското езикознание, тестови практикум, славянски литератури и философия, преводаческа практика, балканистика, българска литература, източноевропейистика, медиен практикум. За разлика от специалността по гръцки език, където се изучава и класически гръцки, в българистичната специалност засега не се преподават палеославистични и историколингвистични дисциплини (но русистите ги изучават).

В края на 2007 година се дипломираха с бакалавърски дипломи първите няколко корейски студенти българисти. От 2008 година някои от тях продължават вече в магистърска програма в сеулския кампус на Университета. Студентите посвещават времето си на изучаване на българския език и култура не само в предвидените учебни часове, но и допълнително се занимават с български песни и танци и редовно изнасят културни програми в българското посолство и в Университета. Въз основа на специална програма, заложена в обучението, всеки семестър по един студент провежда обучението си в някой български университет — ВТУ или ИЧС (ръководството на ПУ не пожела да помогне за осъществяването на тази програма), а освен това се посещават и летни езикови курсове в България.

Вместо да негодуват срещу факта, че по света интересът към славистиката се свежда най-вече до изучаване на руски език, както правят някои български лектори в чужбина, преподавателите по български език от катедрата в КУЧЕ упорито работят за популяризирането му сред корейските студенти и имат амбициозна идея да осъществят връзка с колегите си от Япония и Китай и да издигнат българистиката в Далечния изток на по-високо ниво, макар невинаги да получават съдействие от официалните български институции.

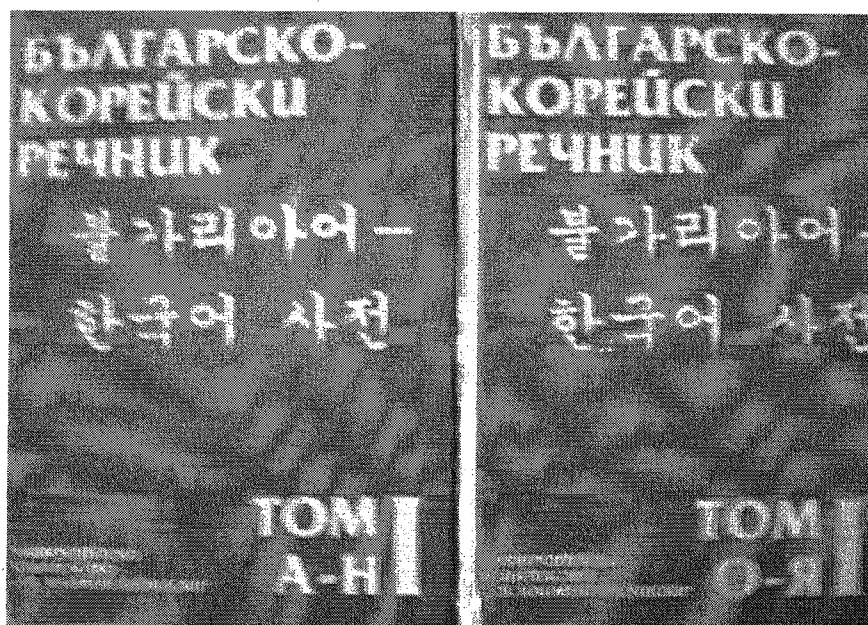
ватски. Но същинското начало на българистичните студии се полага през 2005 година с въвеждането на бакалавърско обучение по български език в *Катедрата по гръцки език*, която е преименувана в *Катедра по гръцки и балкански езици*. Тази катедра първоначално влиза в състава на *Колежа по западноевропейски езици*. За сведение, в *Колежа по източноевропейски езици* се изучават руски, полски, чешки, словашки, сърбохърватски, унгарски и румънски език.

Предпоставките за учредяване на българистични студии в един от най-престижните корейски университети са заложили десетилетие преди фактическото начало на обучението на студенти по езика в страната. Макар че през 1991 година Северна Корея изтегля всички свои студенти, учещи в България, през деветдесетте години на XX век там са изпратени на обучение двама южнокорейски студенти, които започват обучение в докторантура в *Софийския университет „Св. Климент Охридски“* и защитават дисертации по старобългарски език под научното ръководство на професор Иван Добрев (за това вж. още статията на У. Ким и Ив. Г. Илиев *Бележки за развитието на палеославистиката в Азия (Япония, Южна Корея, Турция)*, която предстои да излезе в сборника в памет на доц. д-р Георги Герджиков). Имената на тези докторанти са Уте Шин и Уон Хой Ким (единият от авторите на тази статия). По същото време (1995 година) се учредява и специалност *Кореистика* в *СУ*. Преди да стане въпрос за преподаването на български език в *КУЧЕ*, ще бъдат изнесени био-библиографски данни за първите корейски българисти, доктор Уте Шин и доктор У. Ким, и за дейността на кореистите, работещи в *СУ*.

А. Корейски българисти и българистични трудове

Д-р Уте Шин е възпитаник на *КУЧЕ* в Сеул, където придобива бакалавърска и магистърска степен по руски език. След това специализира руски и български език в университета в Регенсбург, Германия. Впоследствие, през 1996 г., завършва докторантура в *СУ*. След връщането си в Корея известно време работи като изследовател в Сеулския университет *Йонсей*. Освен работите му, свързани със старобългаристиката (вж. споменатата статия за палеославистиката в Азия), трябва да се отбележи и учебникът му по съвременен български език, който в кирилска транслитерация гласи *Пулгариа о имун — Учебник по български език за начинаещи*, издаден през 2002 г. в Сеул. Този учебник представлява **п р а к т и ч е с к о** помагало за придобиване на първоначални знания по български език. Започва с описание на особеностите на българското произношение. Дават се български думи, съдържащи определен звук, транслитерирани с корейски букви. По-нататък следват 20 урока, в които, под форма на диалози, изучаващите езика се запознават с основната българска лексика и граматика. До 8-ми урок българските изречения са съпроводени с корейска транслитерация. Даден е и паралелен ко-

а също и други необходими за мисионерската дейност фрази (*Чували ли сте за Исус?* и т. н.).

Българско-корейският речник на К. Чой и С. Ким.

Независимо от предназначението си, речникът е отлично помагало, което може да се използва както за усвояване на езика, така и за преводаческа дейност. Обемът му е от 288 страници (от 11 до 299) и всяка страница стандартно обхваща по 37 думи, което всъщност прави повече от 10 000 думи в целия речник. Срещу всяка българска дума е дадено не само корейско, но и английско съответствие: *кафяв* — корейско съответствие — *brown*. Последните 87 страници съдържат таблици с основните форми на българските глаголи по модел на английските граматика (сегашно време — минало свършено време — минало свършено деятелно причастие): *бия* — *бих* — *бил*.

Б. Структура на обучението по български език в Корейския университет за чужди езици

На първи март 2005 година по-малко от десет южнокорейски първокурсници (някои от тях — бивши студенти по гръцки език) започват да се обучават в бакалавърската специалност по български език в сеулския КУЧЕ. Университетът разполага с два кампуса (филиала) — един в Сеул и един в

сеулското предградие Йонгин, разположен на живописно място в полите на планината (уебстраницата на Университета е: www.hufs.ac.kr). Повечето от бакалавърските програми се провеждат в йонгинския кампус, програмата по български език не прави изключение. През първата година в Катедрата по балкански езици има само един корейски преподавател по български език на постоянен договор — У. Ким. От следващата година, 2006-та, е поканен (персонално, а не чрез Министерството) и лектор от България, д-р Иван Г. Илиев от *Пловдивския университет*. От началото на създаването на специалността по български език се ползват и хонорувани преподаватели по отделни дисциплини: Милена Добранова — докторантка по корейски език, Светла Илиева и др. Една от целите на У. Ким, който от 2006 година вече е и ръководител на Катедрата, е обособяването на самостоятелна катедра по български език, но изпълнението на тази задача зависи от много обстоятелства, свързани с политиката на Университета.

Вляво: Главната сграда на КУЧЕ в Йонгин. Вдясно: Корейски студенти и У. Ким (първият отлясно) в България.

Учебната година в корейските университети обхваща пролетен и есенен семестър. Продължителността на бакалавърската програма е 4 години, но някои студенти завършват по ускорена система. Предвид на наличието на две специалности в Катедрата, студентите имат минимум от часове и предмети (кредити), който трябва да покрият за допускане до държавен изпит,

като могат да избират дали да се дипломират с гръцки или български език. След първоначалното неустановено положение на избор, вече повечето студенти се ориентират още от първи курс към единия от двата езика и до завършването си практикуват само него. Студентите са ангажирани със занятията целодневно от понеделник до петък, като в края на всеки семестър имат една изпитна седмица, а по средата на семестъра имат още една подобна, но изпитите от нея не се регистрират официално и се вземат предвид само при оформяне на крайната оценка. Дисциплините, които се включват в задължителния курс на обучението по български език, според учебната програма на Университета, са следните: въведение в българистиката, начален практикум по четене, елементарна граматика, начален разговорен практикум, въведение в българската култура, практикум по четене за напреднали, курс по граматика за напреднали, разговорен практикум за напреднали, съчинение за напреднали, практикум по превод за начинаещи, практикум по превод за напреднали, въведение в славянското езикознание, аудио-визуален практикум, българска политология и стопанство, въведение в българското езикознание, тестови практикум, славянски литератури и философия, преводаческа практика, балканистика, българска литература, източноевропейистика, медиен практикум. За разлика от специалността по гръцки език, където се изучава и класически гръцки, в българистичната специалност засега не се преподават палеославистични и историколингвистични дисциплини (но русистите ги изучават).

В края на 2007 година се дипломираха с бакалавърски дипломи първите няколко корейски студенти българисти. От 2008 година някои от тях продължават вече в магистърска програма в сеулския кампус на Университета. Студентите посвещават времето си на изучаване на българския език и култура не само в предвидените учебни часове, но и допълнително се занимават с български песни и танци и редовно изнасят културни програми в българското посолство и в Университета. Въз основа на специална програма, заложена в обучението, всеки семестър по един студент провежда обучението си в някой български университет — ВТУ или ИЧС (ръководството на ПУ не пожела да помогне за осъществяването на тази програма), а освен това се посещават и летни езикови курсове в България.

Вместо да негодуват срещу факта, че по света интересът към славистиката се свежда най-вече до изучаване на руски език, както правят някои български лектори в чужбина, преподавателите по български език от катедрата в КУЧЕ упорито работят за популяризирането му сред корейските студенти и имат амбициозна идея да осъществят връзка с колегите си от Япония и Китай и да издигнат българистиката в Далечния изток на по-високо ниво, макар невинаги да получават съдействие от официалните български институции.

Заклучение

В период, когато българистиката и славистиката по света са в упадък и все по-често се закриват лекторати и катедри по български език, в Далечния изток, и по-специално в Южна Корея и Китай, българистиката поне за момента се радва на признание (това признание може да се засили при евентуални политически промени в Северна Корея). Дали това ще бъде така и по-нататък, зависи от много фактори, но несъмнено за това има почва и тази дисциплина може дори да разширява границите си и в други страни от региона — да не забравяме например колко тесни връзки имаше навремето между България и Виетнам — според информация от сайта на *МОН* в споменатата държава има над 40 000 виетнамци, говорещи български език, и виетнамските университети са готови за сътрудничество с българските висши училища.

Литература:

1. Ким, А. [Пулгария — хангук о ил ман тано сачжон]. Сеул. Издателство *Тосо*. 2003.
2. Ким, У. Развитие на славистиката в Корея през 80-те години. В: Корея. Традиции и съвременност. София, 1996.
3. Ким, У. [Пулгария о хак]. Българско езикознание. Сеул. Издателство *Каон* 2004.
4. Минчев, Г. Преподаването на български език и култура в странство, или как националистичните митове се опитват да преборят посткомунистическата реалност. В: Литературен вестник, 12—18. 09. 2001.
5. Ниномия, Ю. Славистиката и българистиката в японските университети от XVIII до XXI век. В: Българистика. 8, 2004. София.
6. Чой, К. Корейско-български учебен речник. София. Издателство *Ексел-М*. 1999.
7. Чой, К., С. Ким. Българско-корейски речник. Т. I, II. София. УИ *Св. Климент Охридски*. 2004.
8. Шин, У. [Пулгария о иммун]. Сеул. Издателство *Кимсу*. 2002.

Уон Хой Ким, Иван Г. Илиев

MARIN DRINOV ACADEMIC PUBLISHING HOUSE

ABOUT US

The history, development and traditions of the Marin Drinov Academic Publishing House reach back to the historic 1869 year, when the Bulgarian Literary Society was set up in Wallachia and Russia. The Society emerged in the conditions of foreign bondage and emigration, willed into life by the enthusiasm and efforts of a few scholars and men of learning, including Marin Drinov, Vasil Droumev, Vasil Stoyanov, and with the aid of ardent patriots from the Bulgarian émigré circles.

Marin Drinov and Vasil Droumev, the first actual members of the Society, organised and edited its publications.

After Bulgarian Literary Society was transformed into the Bulgarian Academy of Sciences in 1911, it embarked on a wide-scale publishing activity in the face of many obstacles arising from the lack of its own publishing and printing house.

The Academic Publishing House was established in 1949.

In 1994, on the occasion of the 125th Anniversary of Bulgarian Literary Society, the BAS Publishing and Printing

House was renamed into the Marin Drinov Academic Publishing House.

Now it is a publishing and polygraphic complex for academic literature bringing out monographs, dictionaries, reference books, encyclopedias, collections, journals, popular science literature, and manuals for all spheres of knowledge.

Of the vast multitude of other publishing houses the Marin Drinov Academic Publishing House is singled out now as one of the highly respected and preferred publishers, both by the authors for its adherence to tradition, and by the readers for obtaining up-to-date scientific information from its publications and ideas how to transfer scientific theory into practice.

With the issued academic literature the Publishing House helps for increasing the role of science in people's life, it helps for the cultural and economical development of Bulgarian people, and to enhancing their national self-confidence. Its output is a vehicle for the Bulgarian scientific thought to find its place among the Bulgarian men of science and to uphold the national and cultural prestige of Bulgaria abroad.

Contact

Address:

1113 Sofia, Acad. G. Bonchev St., Bl. 6

Tel. (+359 2) 72 09 22, 979 34 49

Fax (+359 2) 870 40 54

E-mail: baspress@abv.bg

Director

Prof. Yatchko IVANOV, DSc

Member of BAS

Tel. (+359 2) 72 09 22, 979 34 49

НАУЧЕН ЖИВОТ

Международна конференция и семинар „Слово: към изграждане на дигитална библиотека от южнославянски ръкописи“, София, 21–26 февруари 2008 г.

Проектът „Слово: към изграждане на дигитална библиотека от южнославянски ръкописи“ е спечелил конкурс на Австрийското министерство на науката (*Austrian Science and Research Liaison Office*) през 2007 г. и е в съответствие с раздела на Седма рамкова програма на ЕС за създаване на дигитални библиотеки за европейското културно наследство. Основна цел на проекта е прилагане на установените стандарти и методи към специфичното поле на славянското писмено наследство и интегрирането му в световното културно наследство. В проекта участват Институт за литература при БАН (координатор), Институт за литература при Университета в Скопие, Македония, Институт за литература при Центъра за научни изследвания, Люблина, Словения, Институт за балканистика при САНУ, Белград, Сърбия и Институт за славистика, Университет във Виена, Австрия.

Основните дейности и цели на проекта са:

1. Сътрудничество между страните от централна и югоизточна Европа с европейските научни институции в областта на славистичната медиевистика, по-специално във връзка с културното наследство на Балканския полуостров.
2. Сътрудничество между институциите, осъществяващи академични изследвания на средновековната славянска манастирска литература и култура и нейните връзки с литературата и културата на Централна Европа: организиране на работна група „Дигитални библиотеки на славянски ръкописи и архивни документи“ и кръгла маса за средновековната славянска манастирска култура.
3. Разработка на експериментална интернет страница SLOVO за балканското писмено наследство и култура, която се поддържа от Българската академия на науките.
4. Съгласуване с международните стандарти за описание и анализ на славянското ръкописно наследство (принципи, методи, терминология) с цел

да се създаде обща методика за електронни публикации. Тя създаде основа за бъдещо сътрудничество с цел запазване в електронен формат (описание и кодиране) и лесен достъп до средновековните ръкописи и архивни документи.

В съответствие с тази програма в София в периода 21–26 февруари беше организирана конференция и кръгла маса „Слово: към изграждане на дигитална библиотека на южнославянски ръкописи“ от Института за литература, Института по математика и информатика, Лабораторията по телематика (всичките от БАН), Комисията за Компютърна обработка на средновековни славянски ръкописи и старопечатни книги към Международния комитет на славистите и Института за славистични изследвания при Университета във Виена. В конференцията участваха учени от Австрия, България, Великобритания, Германия, Македония, Русия, САЩ, Словения, Сърбия, Унгария. Работната програма беше организирана в пленарни заседания, представяния на проекти и разработки, както и работен семинар „Увод в езика XML“.

Работният семинар „Увод в езика XML“ беше предназначен за първоначално запознаване на студенти, докторанти и изследователи с концепциите и практическата работа с маркиращия език XML, който от няколко години масово се използва за представяне на разнообразна информация в световната мрежа. Езикът завоюва ключови позиции в информационния обмен благодарение на добрия баланс между широки информационни възможности, простота и достъпност на синтаксиса и архитектурата му. Понастоящем всички мрежови браузъри, които имат практическо значение (Internet Explorer, Mozilla Firefox и др.), поддържат работа с последните версии на езика XML. Семинарът беше достъпен за всички интересувачи се и не предполагаше никакви предварителни знания, освен известна култура с работа в интернет. Основен лектор беше проф. Дейвид Бирнбаум (Университет в Питсбърг), като лектори по отношение на специфичния средновековен материал участваха също доц. Андрей Бояджиев (Софийски университет) и Анисава Милтенова (Институт за литература при БАН).

Пленарните заседания бяха организирани в две секции:

- Южнославянска манастирска култура и литература
- Електронни издания и корпуси

В секция „Южнославянска манастирска култура и литература“ се представиха разработки, свързани с конкретни проблеми на ръкописите и манастирите главно в България, Македония и Сърбия.

Докладът на Хайнц Миклас (Университет във Виена) *„Манастирът „Св. Екатерина“ на Синай и балканско-славянската ръкописна традиция“* представи проект за издание на глаголически писмени паметници от библиотеката на манастира, датиращи от XI–XII в. Проектът се финансира

от Австрийската фондация за наука и Балканската комисия на Австрийската академия на науките; прилагат се последните научно-технически постижения за качествено представяне на палимпсести и ръкописи в лошо състояние.

Мая Якимовска-Тошич (Институт за литература, Университет в Скопие) представи доклада си *Марковият манастир като литературен и културен център*, в който разгледа основните етапи в развитието на манастира като културен и книжовен център. Аналогични проблеми засегна и докладът на **Илия Велев** (Институт за литература, Университет в Скопие) *Ръкописното наследство на книжовния център в Лесново*. Манастирът в Лесново (в северната част на Македония) е основан през втората половина на XI в. и след 1341 г. става значителен книжовен и културен център. От средата на XIV в. до края на XIX в. манастирът поддържа активна ръкописна традиция, но вследствие на редица исторически превратности понастоящем по-голямата част от запазените ръкописи както от Марковия, така и от Лесновския манастир се намират по различни библиотеки в Европа. Тяхното събиране в една дигитална библиотека има голямо културно значение.

Оригинална концепция за развитието на Рилския манастир и култа към св. Иван Рилски представи **Иван Добрев** (Софийски университет) в доклада *Култът към св. Иван Рилски: нови данни*. Докладът резюмира основните положения на наскоро издадения труд на автора „Свети Иван Рилски“ (т. 1, 2008). Основен извор за изследването е житието на св. Иван Рилски от Георги Скилица и цикълът канони в негова чест. Въз основа на детайлен анализ на запазените агиографски извори авторът предлага нови датировки на главните периоди в историята на Рилския манастир, развитието на книжовната продукция в него и на най-важните събития от живота на св. Иван Рилски.

С Рилския манастир беше свързано и представянето на проекта *Дигитализация на ръкописната сбирка на Рилския манастир* от **Искра Христова**, **Димитър Пеев** и **Андрей Бояджиев** (всичките от СУ). Основната цел е изграждането на виртуална библиотека и дигитален архив на ръкописната сбирка от Рилския манастир. Най-важните етапи от работата върху проекта включват: актуализация и дигитализация на съществуващите каталози, изработване на дигитални копия на всяка страница от ръкописите от фонда на манастира, организиране на семинари и конференции по проблемите на изучаването и съхраняването на културното наследство и по-специално манастирската книжовна дейност. Аналогични цели, но в доста по-широк обхват, демонстрира и проектът на **Себастиан Кемпген** (Университет в Бамберг) *База данни за балканското културно наследство*. Авторът демонстрира база данни от фотографии, документираща различни аспекти на балканското културно наследство, които включват археологически и архитектурни паметници, със специално внимание към Рилския манастир. Целта е да се експонира масивът от данни в глобалната мрежа и по този начин да

се направи широко достъпен не само за изследователи, но и за голям кръг потребители. Използването на съвременните дигитализиращи и мрежови технологии е предпоставка за високо качество на изпълнението на проекта и достъпността му чрез разпространените инструменти за on-line достъп. **Константин Рангочев** (ИМИ БАН) и колектив представи съвместен проект с Института за фолклор при БАН, в резултат на който да бъде представено в дигитален вид българското фолклорно наследство.

Към същата тематична насока беше ориентиран проектът, представен от **Виктор Баранов** (Технически университет в Ижевск) *Web приложения на пълнотекстовата база данни «Манускрипт» като средство за обработка, изследване, представяне и анализ на средновековни славянски текстове*. Авторът представи многоцелеви проект на база данни, предназначена за съхраняване и обработка на цели ръкописи, фрагменти от ръкописи и отделни текстове. Тя позволява on-line достъп до електронни публикации, търсене на информация според предварително зададени критерии, получаване на справки въз основа на анализ на данните, морфологичен и лексикален анализ на текстовете. В проекта също е включен и електронен морфологичен староруски речник с оглед получаване на езикова информация от славянските писмени паметници, включени в базата.

Привлякоха вниманието обстойните доклади на сръбските учени: **Даница Попович** (Институт за балканистика при САНУ), която се спря на историята, монументалното църковно изкуство и книжовното богатство на Дечанския манастир; на **Ирена Шпадиер** (Университет в Белград, Филологически факултет) и **Владан Трийч** (Народна библиотека, Белград), посветен на Хилендарския манастир в Света гора. Докладите показаха изключителната ценност на тези паметници на културата и необходимостта те да намерят адекватното си представяне в Интернет. В допълнение **Зоран Костић** (Хилендарски център, Белград) демонстрира проекта за дигитализиране на Хилендарската ръкописна сбирка, започнал през 2005 г.

Георги Попов (Богословски факултет, Софийски университет и Кирило-Методиевски научен център при БАН) запозна аудиторията с ръкописната сбирка на Зографския манастир и направи обзор на новите открития, направени в последните години по отношение на оригинални творби на славянски книжовници. Той подчерта, че дигитализирането на ръкописите е от голямо значение за опазването на сбирката. Несъмнен интерес предизвика представянето на стратегията за дигитализация в Националната и университетска библиотека в Любляна от **Аленка Кавчич-Чолич** (Словения) — без съмнение много успешен опит да се изгради цялостна информационна система на съвременно професионално равнище. Постиганията в тази насока допълни докладът на **Матия Огрин** (Център за научни изследвания, Любляна) и **Томаж Ерявец** (Институт „Йосиф Стефан“, Любляна), който

показа приемливи решения на проблема за кодировка на сложни текстове на базата на проекта за Фрайзингенските откъслечи, осъществен в Словения. Детайли в тази картина внесе докладът на Ален Новалия (Централно-европейски университет, Будапеща), който представи проект за електронно издание на един ръкопис на Тълковната палея от Хилендарския манастир.

По време на конференцията бе коментиран въпросът за уеднаквяване на терминологията в палеославистиката при изграждането на дигитални библиотеки и мултилингвистични онтологии в съвместния доклад на Ани-сава Милтенова (ИЛ БАН) и Вера Подковирова (Библиотека на РАН, Санкт Петербург) *Метаданните в системата за описание на славянски ръкописи (глосарии, тезауруси и авторитетни файлове)*. Бе представен опитът на работната група в ИЛ БАН, Секция за стара българска литература и при системата „Ведь“, която се прилага в Библиотеката на РАН. Установени бяха редица общи интерпретации на термините и тяхната систематизация и бяха открити възможностите за бъдеща съвместна работа.

Съвместната разработка на ИЛ БАН и ИМИ БАН *Християнска агиология и народни вярвания (база данни въз основа на балкански кирилски ръкописи)* беше представена от Елена Томова (ИЛ БАН) и Румян Лазов (ИМИ БАН). Базата е предназначена за електронно представяне в глобалната мрежа на археографска, текстологична, агиографска, иконографска и културологична информация за литературната и фолклорна традиция, свързана с култовете на светците, засвидетелствани в славянските балкански ръкописи.

Въпросът за електронните издания и оперирането с вече кодирани текстове бе разгледан от Ралф Клеминсон (Университет в Портсмут, Великобритания). Той показва приложението на XSLT за текстологически анализ на средновековния славянски превод на Апостола. Ново постижение в областта на палеославистиката бе представено и в доклада на Дейвид Бирнбаум (Университет в Питсбърг, САЩ) и Синтия Вакарелийска (Университет на Орегон, САЩ), за база данни за славянски светци от месецословите в евангелията, придружена с търсеща програма. Програмата eXist дава възможност за търсене по име на светеца, данни за него и текстове, посветени на култа към него, както и по източника — ръкописи, хронология на ръкописите, ръкописни сборки и тяхното местонахождение.

Проблемите на стандартизацията на старата кирилица и представянето ѝ в Unicode бяха предмет на оживена дискусия, в която се изказаха различни мнения, някои от тях дори противоположни като позиция. Общото обединително становище беше наложителната необходимост за тясно сътрудничество с Unicode консорциума за по-бързо постигане на общоприемливо становище за регистрацията на старата кирилица. Такава стъпка ще улесни до голяма степен и стандартизацията на извънредно пъстрата практика в

различните славистични центрове по отношение на публикуването и представянето на средновековни славянски текстове и ръкописи. Изнесените доклади на **Себастиан Кемпген** (Университет в Бамберг) *Unicode: кодировки и шрифтове, проблеми и решения* и **Виктор Савич** (Институт за сръбски език — САНУ) *Стандартизация на старата кирилска писменост и регистрацията ѝ в Unicode* дават представа за основните гледни точки по проблемите, но са далеч от крайните решения. Изказани бяха доста екстремни мнения, но независимо от това дискусиата беше полезна заради ясното поставяне на основните трудности и всеобщо изразеното желание за сътрудничество с Unicode консорциума. Тази дискусия даде резултат един месец по-късно, когато бе въведен в обращение **Unicode 5.1** — възползвайки най-важните изисквания на учените и специалистите към кодирането на старата кирилица, възможни в настоящия момент.

Конференцията и семинарът бяха една от поредните стъпки към интегриране на славянските културно-исторически обекти в общото европейско пространство със средствата на информационните технологии. Събитието бе подкрепено от фондацията „Европейски форум“, от пенсионния фонд „Доверие“ и от Българската академия на науките. То бе приветствано с поздравителен адрес от Министерството на образованието и науката (подписан от министър Даниел Вълчев), от името на Австрийското министерство на науката (от Директора на офиса на ASO в София г-н Мартин Феликс Гайдусек) и от името на Организационния комитет (проф. Хайнц Миклас, Институт за славистика, Виена). В заключителните думи на участниците бе изказана благодарност към Института за литература при БАН за добрата организация и плодотворните резултати от срещата.

Румян Лазов

ХІІІ Державински четения в Санкт Петербург

И тази година българистичната тема зае своето достойно място на 27 международна филологическа конференция в СПбГУ, която се проведе в периода 11—15 март в Санкт Петербург. За тринадесети път Державинските четения, възникнали в памет на видния славист, българист, фолклорист и етнолог акад. Н. С. Державин, и с активното съдействие на Междурепубликанската научна асоциация на българистите (МНАБ), потвърдиха трайния интерес на руската академична наука към историческите и съвременните проблеми на българистиката и славистиката, към българското културно-историческо и литературно наследство. По традиция Державинските четения обединяват усилията на изявени учени, специалисти и сътрудници от няколко институции като Катедрата по славянски филологии на СПбГУ, Санктпетербургското отделение на МНАБ, Славянския фонд на библиотеката на Руската академия на науките и Руския етнографски музей.

Четенията са групирани в три различни секции: секция по история (под ръководството на декана на Историческия факултет на СПбГУ — дин проф. А. Ю. Дворниченко), секция по култура, литература и изкуство (с ръководител кин И. П. Садовская) и секция по езикознание (с ръководител доц. Г. В. Крилова), което дава възможност да се изложат, обсъдят и дискутират широк кръг от теми и проблеми в различни области на науката и изкуството.

Тазгодишните Державински четения бяха тържествено открити на 11 март на заседание на историческата секция в парадната зала на Етнографския исторически музей. Генералният консул на България в Санкт Петербург Георги Михов откри научния форум с приветствено слово, в което акцентира върху ключови моменти от историята на руско-българските дипломатически отношения в контекста на голямата европейска политика. Юбилейната тема за Руско-турската освободителна война 1877—1878 предизвика оживени дискусии в секцията по история. Доц. В. В. Василик аргументирано и пристрасно разгледа проблема за ролята и целите на Русия в освобождението на България от османско владичество. Патосът на доклада му бе насочен към освобождаване на познатите исторически факти и явления от Руско-турската война от еднозначни тълкувания и оценки. На елитарната и непрозрачна политическата стратегия на Британия в разрешаването на българския въпрос през 1878 г. посвети своя доклад доц. В. В. Михайлов. Интересни факти за мястото и ролята на славянските комитети в национално-освободителните движения на южните славяни изнесе студентът по история

И. А. Шакин. Проф. Н. М. Калашникова — водещ специалист етнограф от Руския ентографски музей — представи една забележителна експозиция от славянски костюми в парадната зала на музея.

Секцията по култура, литература и изкуство проведе своите заседания на 13 март в заседателната зала на Славянския фонд на Библиотеката на руската академия на науките под знака на няколко значими годишнини: 130 години от Освобождението на България, 100 години от провъзгласяването на българската независимост, 170 години от рождението на Марин Дринов и 130-годишнината от рождението на П. К. Яворов. Всяка година заседанията в секцията са съпътствани от интересни изложби от архивни материали от Славянския фонд, подбрани и обработени от доц. З. К. Шанова. И тази година доц. Шанова представи и коментира с много разбиране и вещина респектираща експозиция от неизвестни и познати архивни материали от фонда на РАН, посветена на посочените годишнини. В експозицията се съчетаваха успешно принципите на хронологическия подбор, съвременното историческо мислене и концептуалния подход. Доц. Шанова посвети и отделен доклад върху значимата възрожденска фигура на Марин Дринов — филолог, историк и обществен деятел. Старши преподавателят по българска литература в славянската катедра О. И. Минин проследи литературните превъплъщения на темата за Руско-турската война 1877—1878 в творчеството на патриарха на българската литература Ив. Вазов. Върху култовия за 60-те години филм „Героите на Шипка“ и историческите саги на българското кино, възкресили сюжетите за национално освобождение от османско иго, говори И. П. Садовская. Три от докладите в секцията бяха посветени на Яворовата годишнина. Д-р Д. Кръстев от ПУ „Паисий Хилендарски“ (понастоящем лектор по български език в СПбГУ) разгледа мястото на цикъла „Царици на нощта“ като образност и поетика в контекста на останалите лирически гласове и почерци от книгата „Подир сенките на облаците“. Литературният теоретик привлече няколко подхода на иманентисткия и интертекстуален тип четене на цикъла, за да го открие като завършващо звено на съдбовния Яворов поетически сборник. Д-р М. И. Гиргинова от Института за литература при БАН очерта пространствените измерения на безизходността в Яворовата пиеса „В полите на Витоша“, а главен асистент Н. Д. Сивенкова, млада преподавателка по български език в Катедрата по славянски филологии, представи юбилейната експозиция от Яворови художествени текстове, литературнокритически и исторически материали, снимки и документи, като се спря върху сложните механизми на митологизиране на Яворовата личност приживе и в спомените на неговите съвременници. Върху спецификата на философското световъзприятие в литературата от Св. Минков до Л. Дилов посвети своя доклад преводачката Л. И. Тарасова. Един от постоянните участници в Державинските четения, научният сът-

рудник от Ермитажа доц. М. А. Аникин, представи поредния си доклад върху архетипните образи в българската живопис от XV—XX век.

В лингвистичната секция тази година имаше три доклада. Докладът на Марина Ступкина "Функции на парцелацията в съвременната българска проза" бе синтактично изследване, базиращо се върху богат материал, ексцерпиран от художествени произведения на съвременни български автори. М. Ступкина представи разнообразни смислови и композиционно-текстологически функции на парцелираните конструкции (информативно-смислова, композиционно-смислова, тематично-композиционна, текст-ритмизираща и др.), създаващи особена композиционна и синтактична организация на текста. М. Ступкина е аспирантка на проф. Е. Ю. Иванова и на 22 май ще защитава кандидатската дисертация на "Парцелиране в съвременния български език (върху материал от художествената проза)".

Наталия Сивенкова изнесе доклад върху "Моторни песни" в поезията на Н. Вапцаров. Тя проследи многозначната символика в доминантната употреба на лексемите „песен“ и „мотор“, отнасящи се до семантичните полета "звук" и "технически прогрес". Неслучайно именното съчетание на тези думи — "моторни песни" — е избрано от поета за названието на единствената му стихосбирка. Авторката подчерта, че темата за "светлото бъдеще" не се ограничава у Н. Вапцаров с жадуването на нов живот и с вярата във възможното усъвършенстване на света, а изисква активното участие на човека в тяхното конструиране като такива. Именно човекът трябва да построи бъдещето, а не да го получи готово. В доклада се изтъква, че активността на Вапцаровата лексика, асоциираща се с техническия прогрес, свидетелства, че за поета е важна ръкотворността и човечността на бъдещето-мечта.

В доклада си "Ключови думи като носители на концептуалния смисъл на художествения текст" Наталия Фомичева, випускница на Катедрата по славянски филологии, а сега магистрант в Катедрата по руски език за чужденци, запозна слушателите с ролята на ключовите думи в тъканта на текста, като се спря на изследванията на И. В. Арнолд, Н. С. Валгина, А. П. Сквородников, Н. А. Николина и др. Ключовите думи, както показва авторката, могат едновременно да служат като сюжетен фон на повествование и да разкриват смисъла на текста. Чрез ключовите думи не само се изразява главната идея на текста, но и особеностите на авторовата стилистика.

С всяка измината година Державинските четения се утвърждават като форум за изява на съвременните достижения на Петербургската славистична и българистична школа.

**Зоя Кузминична Шанова (Санкт Петербург),
Мариета Иванова-Гиргинова**

Осма международна конференция „Българо-американски диалози“ (Варна, 13–15 юни 2008 г.)

От 13 до 15 юни 2008 г. в Творческия дом на БАН във Варна се проведе осмата поредна българо-американска конференция озаглавена „Българо-американски диалози“. Конференцията бе организирана от Съвета за чуждестранна българистика при УС на БАН и Асоциацията за българистични проучвания, САЩ. Тя бе осъществена благодарение на финансовата подкрепа на Българската академия на науките и със съдействието на Централна библиотека на БАН.

Традиционната интердисциплинарна тематика на конференцията бе обогатена с нови участници и нови проблемни полета. Организаторите бяха събрали учени-българисти от Германия, Норвегия, САЩ и Швеция. Участваха преподаватели от няколко американски университета, както и от Американския университет в Благоевград. От българска страна участваха учени от БАН (Институт за литература, Институт за български език, Институт за история, Институт за балканистика, Институт за фолклор, Институт за изкуствознание, Етнографски институт с музей, Кирило-Методиевски научен център), Софийски университет „Св. Кл. Охридски“ (Катедрите по български език и Кирилометодиевистика), Нов български университет, Шуменски университет (Факултет по теология).

Докладите представиха различни области на хуманитаристиката и в частност на българистиката. Конференцията бе открита с приветствие от акад. **Константин Косев**, зам. председател на БАН, в което се подчерта голямото значение на тези двустранни срещи и се изрази увереността, че те ще продължат да играят водеща роля в сътрудничеството между БАН и Асоциацията за българистични проучвания на САЩ. Ст.н.с. **Анисава Милтенова** откри конференцията с уводно слово, проследяващо хронологично работата на предишните конференции, проведени в Университета в Уискънсин, Медисън (1974), Варна (1978), в Бостън (1982), в Смолян (1987), в Питсбърг (1994), в Благоевград (1999) и в Кълъмбъс, Охайо (2003). Отделено бе специално внимание на ролята на тези срещи за обмен на изследователски постижения, за подпомагане на българистиката по света и за насърчаване на заниманията с български език, литература, история и култура на млади учени. Подчертани бяха огромните заслуги на учените: проф. Томас Бътлър, проф. Доналд Дайър, проф. Джон Бел, проф. Ърнест Скатън, проф. Чарлз Грибъл, проф. Синтия Вакарелийска, проф. Фредерик Чери, проф. Хетил Ро Хауге и др.

Проф. **Боряна Велчева** в доклада си „Среци с американската лингвистика“ разказа интересни спомени за контактите си и съвместната си работа с американски лингвисти и заслугите на видни американски учени за формирането на научните ѝ интереси. Проф. **Хетил Ро Хауге** (Университет в Осло) представи някои специфични черти при превода от английски на български на дискурсивните частици. Много изчерпателен доклад за миналото и бъдещето на българистиката в Швеция изнесоха проф. **Рогер Юлин** и **Даниела Асенова** (Университет в Упсала), също членове на Асоциацията за българистика на САЩ.

Докладите бяха групирани тематично — религия, история, език и литература, етнография и фолклор, музика. Проф. **Фредерик Чери** (Университет на Индиана) изнесе обзорец доклад върху проблема за спасяването на евреите в България по време на Втората световна война, като направи равностойна на собствените си проучвания. Проф. **Румен Генев** (Нов български университет) запозна присъстващите с историята на българските и чуждестранните проучвания на ролята на американските протестантски мисии в България и интерпретациите на резултатите от тях. Доц. **Павел Стефанов** (Шуменски университет) се спря на съдбата на един британски офицер в България по време на Кримската война и вписа този случай в културната антропология. Проф. **Бенедикт Де Доминичис** (Американски университет в Благоевград) засегна ролята на българската църква за националната ни идентичност в миналото и в съвременността на фона на ролята на църковната институция в други балкански държави. За българо-американските икономически връзки в периода 1918—1944 говори друг представител на Американския университет — проф. **Маркус Виен**.

Интерес предизвика докладът на проф. **Кристофър Скарборо** (Кингс коледж, Уилкис-Бари), който представи анализ на типологията на организирането на екскурзии и походи по исторически места през периода 1950—1985 г. в България. Н.с. **Воин Божинов** представи малко познати факти относно живота и делото на големия американски общественик **Мърфи** в доклада си „Българската общественост, Съединените американски щати и мирът (1918 г.)“. На лобирането и изграждането на положителен имидж на българите и България в САЩ бе посветен изчерпателният доклад на ст.н.с. **Детелина Динева**, която за пръв път сумира съвременните акценти в тази област.

Отделен кръг доклади представиха проекти на БАН и американски научни центрове. Сред тях се откри проектът на Института по етнография при БАН и Центъра за източноевропейски изследвания към Университета в Питсбърг, представен от ст.н.с. **Еля Цанева**. Ст.н.с. **Лиляна Симеонова** (Институт за балканистика при БАН) представи резултатите от друг проект — на Университета Райс за ролята на жените-медиевистки в науката.

Ст.н.с. **Светла Коева** от Института за български език прочете доклад на тема „БулНет — характеристики, приложения, перспективи“, в който сподели опита си в контекста на международната инициатива WorldNet и участието на американски научни центрове в нея. За образованието като общуване и по-специално за приноса към българското образование на Американския колеж в България говори ст.н.с. **Румяна Прешленова**. Дебат предизвика опитът за сравнителен анализ на докторските програми в Университета на Северна Дакота, САЩ и в Пловдивския университет, представен от **Пламен Милтеноф**, **Гари Шнелерт** (Университет на Северна Дакота) и **Галин Цокров** (Университет „Паисий Хилендарски“). По време на доклада имаше възможност за пряка връзка по интернет с проф. **Гари Шнелерт**, който отговори на редица въпроси. Авторите акцентираха върху ползите от двустранните проекти за развитието на науката в двете страни. Докторантката на проф. **Рон Линдън** от Питсбъргския университет **Емилия Занкина** сподели своя опит в подготовката си и в събирането на материал за дисертацията си върху формирането на водещи политически личности в България.

Специално внимание на старобългаристиката бе отредено в отделна сесия с доклади на проф. **Синтия Вакарелийска** (Университет на Орегон), посветен на календара и паметите на светците от Драгановия миней (Зографски тrefология), на проф. **Искра Христова-Шомова** (Софийски университет) върху историята на преводите на старозаветната книга Йов, както и на д-р **Татяна Николова — Хюстън** (Университет на Тексас в Остин), върху приписките в ръкописите от Историко-архивния институт в София от османския период.

За съвременните проблеми и новаторски практики в преподаването на български език в Скандинавските страни говори **Даниела Асенова** (Университет в Упсала). В доклада ѝ пролича огромното желание за съхраняване и модернизирание на преподаването на български език в чужбина. Заслугата за създаването на интернет-курсове в Университета в Упсала принадлежи също така и на проф. **Рогер Юлин**, благодарение на което са привлечени стотици скандинавци за изучаване на български език. Много интересен бе докладът на доц. **Йовка Тишева** от Катедрата по български език на Софийския университет. Бяха засегнати редица проблеми на изучаването на съвременния български език и бъдещето на съвместните проучвания с други чуждестранни институции. Н.с. **Елка Димитрова-Уилис** (Институт за литература при БАН) сподели своите наблюдения върху българската и американската поезия от периода на 50-те—70-те години на XX век. Неизвестни страни от фолклорната традиция бяха представени в докладите на н.с. **Вихра Баева** и **Светлана Тончева** (Институт за фолклор при БАН), които предизвикаха интересна дискусия. Проф. **Джийн Кристенсън** (Университет на Луисвил) представи своите наблюдения върху мястото на традиционния музикален

фолклор и авторското дело на българските композитори. С особено приятен музикален джаз-фон бе съпроводен докладът на ст.н.с. Клер Леви (Институт по изкуствознание) „Милчо Левиев в диалог с Дон Елис: Интеркултурни аспекти в историята на джаза“.

Осмата двустранна конференция „Българо-американски диалози“ завърши със заключително слово на проф. Хетил Ро Хауге (вицепрезидент на Асоциацията за българистика на САЩ), на проф. Синтия Вакарелийска (Университет на Орегон) и на ст.н.с. Анисава Милтенова. Срещата заслужи висока оценка както по отношение на сполучливо подобрите доклади и техния приносен характер, така и поради отличната организация от страна на Съвета за чуждестранна българистика при БАН.

Веска Топалова

BULGARIAN BOOKS

Книгоразпространителска фирма „BULGARIAN BOOKS“
предлага български научни издания, речници, енциклопедии, албуми,
художествена литература.

За информация и контакти:

*The book-dealing company „BULGARIAN BOOKS“ offers
to its clients scientific books, dictionaries, encyclopedias,
albums, fiction from Bulgaria.*

For contacts, please use the following address:

BULGARIAN BOOKS

SOFIA 1000

PO Box 1567

fax/tel. (359 2) 952 25 75

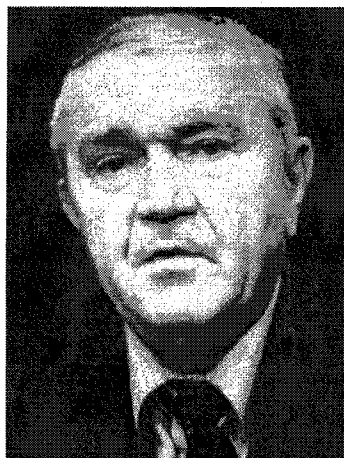
e-mail:bulgarian_books@abv.bg

Mrs Teodora Davidova

ПРОФИЛИ

Сто години от рождението на проф. Роже Бернар: живот, посветен на България

Върху измачкан пожълтял лист хартия с все още сигурна ръка, вероятно в последните години преди кончината си, проф. Роже Бернар е написал следното: „Ако умра в България, бих искал да почивам там, в тази страна, към която се привързах толкова много и на духовното наследство на която посветих много десетилетия от живота си...“ Тези думи са материализация на една от мечтите на проф. Роже Бернар в залеза на живота му, когато несъмнено си е правел равностойна на стореното и нестореното. Наистина защо да не почива в България — страната, която е обичал като своя втора родина и на която е посветил цялото си научно

творчество и цялата своя преподавателска дейност като професор?

Проф. Бернар е оставил много знаци на своята обич към България и към българския народ.

Интересно е да се изтъкне това, че до идеята да изучава български в юношеските си години го довежда изучаването на гръцки. Към българския език го насочва проф. Пол Боайе, преподавател по руски в Екол нормал супериор и администратор на това учебно заведение. Един ден (през 1929 г.) той го поканва в кабинета си и му казва: „Драги ми Бернар, прочетох Вашата биография и научих, че сте спечелили награда по гръцки език...“ Пол Боайе го посъветва да продължи да изучава гръцки и добавя с твърд тон: „Но започнете още отсега да изучавате български, защото тъкмо в заниманията Ви с български ще Ви бъде от най-голяма полза подготовката Ви на елинист.“ Младият Бернар последва съвета на своя учител. Той се записва в „свободния курс“ по български език, воден през учебната 1929—1930 г. от известния български учен проф. Йордан Иванов. Лятната ваканция на 1930 г. прекарва в България. Посещава Варна, цялото българско Черноморие, Шумен,

Плевен... Влюбва се, по собствено призвание, в България, в нейните природни красоти, в българския народ. Връщайки се в Париж, Роже Бернар решава окончателно да се посвети на България, на българския народ. Решава да стане българист и остава верен на своето „призвание на българист“ до смъртта си. Нахвърля се да изучава системно българския език, културата, историята, нравите на българския народ и не се уморява да се влюбва във всичко българско до края на своя живот.

Трябва да се изтъкне това, че разглеждайки фактите от биографията на Роже Бернар от рождението му до събитията през 1929—1930 г., никой не би могъл да предвиди това, което ще му се случи по-нататък.

Проф. Роже Бернар е роден на 5 август 1908 г. в гр. Валенция, в департамента Дром. Детството му протича във Валенция и в планините на Диоа, роден край на неговите родители. На 7-годишна възраст не знае нито да чете, нито да пише. За голямо съжаление на родителите си, не иска да ходи на училище, защото смята, че е по-интересно да пасе дядовите си крави и кози, отколкото да учи. Наскоро обаче попада на учител, който успява да запали у него искрата на ученолюбие. Началното и средното си образование получава в родния си град (1915—1926 г.). През 1925 г. получава втора награда по гръцки език на републикански конкурс на учениците от лицееите и колежа в във Франция, а през 1926 г. — четвърта награда по философия. Това е голяма чест не само за него, но и за лицее във Валенция, тогава относително малък град. В онова време проявява особен интерес към гръцкия, немския и философията. От 1926 до 1928 г. е в лицее „Парк“ в Лион, през 1928—1929 г. — в лицее „Людовик Велики“ в Париж, а от 1929 до 1932 г. — в Екол нормал супериор в Париж, където отначало се записва в отделението за немски, а сетне в отделението за граматика. Изучава основите на индоевропейските езици от балто-славянската група, подготвя курсова работа по филология и дипломна върху Еврипид, следвайки в същото време в Националното училище за живи източни езици (станало по-късно Национален институт за източни езици и цивилизации) курсове по руски, водени от проф. Пол Боайе, и по български, водени отначало от българския учен проф. Йордан Иванов, а по-късно от проф. Леон Болийо. В националното училище за живи източни езици взема изпитите по руски и български език, а във Френския колеж получава начални познания по старобългарски език. Агреже по граматика през 1932 г. и дипломиран по български език през 1934 г., той е петнадесетина години преподавател по френски, латински и гръцки в лицее в Амиен (1933—1936 г.) и в лицее „Бюфон“ в Париж (1936—1947 г.). През всичкото това време се готви усилено за своята мисия на българист.

През 1946 г. младият Роже Бернар, 38-годишен, тогава преподавател в лицее „Бюфон“ в Париж, публикува първия си научен труд — „Ети-

мологично и сравнително изследване на някои български думи във връзка с облеклото и украшенията“ (56 страници). В рецензия за това изследване именитият български езиковед акад. Стефан Младенов изтъква научната добросъвестност и голямото майсторство на младия френски автор и подчертава факта, че почти всички негови етимологични обяснения са добре обосновани и безрезервно приемливи. Така се поставя началото на дългата редица от прекрасни публикации на Роже Бернар за българския език, за българската литература и за научния живот в България. На следващата година (1947) Роже Бернар става титуляр на Катедрата по български език и преподавател по български и старобългарски език в Националното училище за живи източни езици, наследявайки своя учител и приятел проф. Леон Болийо. Дава знания на студентите по българска граматика, история на българския език, българска диалектология, българска етимология, български фолклор, българска литература, българска етнография и даже българска история. Осъществява важно нововъведение — вписване на старобългарския език в дипломата, извоювайки по този начин признанието на старобългарския език като „латинския на славяните“. Друго негово нововъведение е изучаването на българската литература от нейното начало (през IX век) до края на Българското възраждане, т.е. от Кирил и Методий до Христо Ботев. От 1962 г. до излизането си в пенсия през 1977 г. води курс в Сорбоната по български език и българска литература от Средновековието и по сравнителна граматика на славянските езици.

През 1961 г. е избран за чуждестранен член на Българската академия на науките. През 1970 г. става доктор на филологическите науки.

Научното творчество на проф. Роже Бернар е извънредно богато и разнообразно. Научните му трудове са преди всичко за българския език (фонетика, акцентология, граматика, лексикология, етимология), славянското и балканското езикознание, старобългарската и (частично) новобългарската литература. Между тях важно място заемат приносите му в етимологията. Ученият в много случаи се захваща да обясни произхода на трудни за обяснение думи. Характерни особености на неговата методология на етимолог са богатата библиографска осведоменост, изясняването на произхода на думите в широк план (славянски, балкански, индоевропейски), разглеждането на лингвистичните факти във връзка с факти от материалната и духовната култура на българския народ и на други народи, подробен и задълбочен анализ на семантиката, на структурата на думите, подробно и пълно проследяване на фонетичните промени.

Отличен познавач на латинския, на гръцкия и старобългарския език, както и на славянските и новите балкански езици, той е намерил верни етимологични решения на много български думи и на думи от другите балкански езици. Трябва да се изтъкне това, че особено голямо значение има

неговото сътрудничество в продължение на тридесетина години на „Български етимологичен речник“, на „този толкова важен паметник на българската култура“, (както самият той го нарича). Преглежда внимателно ръкописа на подготвени за печат части на речника и изпраща от Париж на авторите на речника повече от 4 000 фиша със свои бележки.

Престижен е приносът на проф. Бернар в областта на балканското езикознание. „Признат майстор българист“, по определението на проф. Жак Фьойе, негов наследник като титуляр на Катедрата по български език в Парижкия университет, той е майстор и в балканистиката. Но както изтъква проф. Фьойе, „когато сочи факти от балкански и други езици, тези последните винаги ги използва, за да обясни български явления: няма нито една негова статия, която да не е във връзка с българския език — нещо, което е доказателство за безподобна вярност“. Тъкмо от такава гледна точка трябва да се преценяват неговите изследвания за връзките на българския език с другите балкански езици.

В граматичните си трудове проф. Бернар достига до убедителни заключения на основата на богата документация и задълбочен анализ на лингвистичните факти.

Важно място в научната дейност на Роже Бернар заемат публикациите му по история на българската литература. Тези публикации са преди всичко за литературата на средновековна България и за българската литература от периода на Възраждането. В тях е очертано мястото на българската литература в европейската и световната литература. Проф. Бернар сочи приноса на българите в духовния живот на Европа, като изтъква изключителната роля, която играе средновековна България, първа от славянските страни създала национална литература. За да запознае френските читатели с образци на старата и новата българска литература, Роже Бернар превежда на френски много произведения: „Похвално слово на патриарх Евтимий“ от Григорий Цамблак, повестта на Иван Вазов „Немили-недраги“, разкази от Йордан Йовков, сборника „Под манастирската лоза“ от Елин Пелин и в сътрудничество с други преводачи романа на Иван Вазов „Под игото“ и повестите на Емилиян Станев „Крадецът на праскови“ и „В тиха вечер“.

От огромно значение за запознаване на френската научна общественост с публикации на български учени в областта на езикознанието, топонимията, литературата, литературната история, фолклора, етнографията, историята и географията, археологията, историята на изкуството са публикациите на проф. Роже Бернар в продължение на около четвърт век в рубриката „Българска хроника“ в сп. „Revue des études slaves“.

Това, което характеризира научното дело на проф. Роже Бернар в най-различните му проявления и цялостната му преподавателска дейност, е пълната му безкористност и дълбоката обич, с която се отнася към България,

смятана от него за втора родина, и към българския народ, добродетелите на който високо оценява.

За своята преподавателска дейност и за научното си дело проф. Роже Бернар — изтъкнат българист, голям учен, именит французин и голям приятел на България, човек с високи морални качества, заслужава най-високи почести. И той ги получава. Два пъти е награждаван с българския орден „Кирил и Методий“ I степен (през 1963 и 1970 г.), кавалер е на Почетния легион (от 1964 г.), носител на Академичните палми (от 1975 г.), лауреат на Международната награда „Братя Кирил и Методий“ за изключителните си заслуги като изследовател и пропагандатор на делото на светите братя Кирил и Методий (през 1979 г.). През 1989 г. получава орден „Мадарски конник“ — най-високото българско отличие, което се дава на чужденец. През 1996 г. получава почетния знак на Българската академия на науките — медала „Проф. Марин Дринов“. През 1997 г., малко преди кончината си, става почетен доктор на Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

През последните години от живота си проф. Роже Бернар си дава често отколкото по-рано сметка за това, което е направил за България, и за това, което е България за него. Чувствайки се свързан с България завинаги — с научното си творчество, с преподавателската си дейност и преди всичко със сърцето си, — той вероятно понякога си е мечтал да бъде погребан в България, в страната, в която го смятат за по-голям българин от много българи по рождение. Но Съдбата решава друго — да остане във Франция. Издъхнал на 11 април 1997 г. на 88-годишна възраст, той сега почива в гробище в центъра на парижкото предградие Мьодон в гроб, украсен с български здравец.

Избрана библиография¹:

1. Etude étymologique et comparative de quelques mots bulgares concernant le vêtement et la parure. Paris, 1946.
2. Étude étymologique et comparative de quelques mots bulgares concernant le vêtement et la parure. Paris, 1948.
3. Mots grecs en bulgare. — *Bulletin de la Société linguistique de Paris*, 44, 1948, № 1.
4. Étymologies bulgares. — *Revue des études slaves*. Paris, 27, 1951.
5. Le genre des augmentatifs bulgares en -яга et -уга. — *Revue des études slaves*, 30, 1953.
6. Alcune osservazioni sul plurale secondo in bulgaro moderno. — *Ricerche Slavistiche*, 3, 1954.
7. Les masculins en -а et en -я en bulgare moderne. — *Revue des études slaves*, 31, 1954.
8. Quelques observations sur la seconde palatalisation en bulgare moderne. — В: Сб. в чест на А. Теодоров-Балан. С., 1955.

¹ Библиографията е съставена от А. Стойкова за целите на справочника „Българистиката през XX век“.

9. L'alternance *я/е* de l'ancien *ѣ* en bulgare moderne. — *Revue des études slaves*, 34, 1957.
10. Изчезнало ли е от съвременния български език старобългарското прилагателно дръхлъ? — *Български език*, 7, 1957, № 5.
11. Поглед върху изучаването на славянските езици във Франция. — *Български език*, 7, 1957, 1.
12. Quelques observations sur les substantifs en *-ец* en bulgare moderne. — В: *Езиковед. изследвания в чест на С. Младенов*. София, 1957.
13. Глаголи на *-на* от несвършен вид в съвременния български език. — *Български език*, 8, 1958, № 3.
14. Професор Йордан Иванов. — *Известия на Института за български език*, 6, 1958.
15. Quelques mots du dialecte de Balgari. — *Revue des études slaves*, 36, 1959.
16. Un mot hongrois d'origine bulgare. — В: *Сб. в чест на Никола Михов*. С., 1959.
17. Deux mots bulgares: *вулгия* 'sac de cuir' et *зугла* (кукол) 'capuchon'. — *Български език*, 2, 1960.
18. Quelques mots d'emprunt dans le dialecte de Razlog d'après le tome XLVIII du *Сборник за народни умотворения*. — В: *Езиковед.-етногр. изследвания в памет на С. Романски*. С., 1960.
19. Някои бележки върху аориста на *-ох* и върху глаголната система на съвременния български книжовен език. — *Известия на Института за български език*, 7, 1961.
20. *Пролука* 'conduit, passage étroit'. — *Revue des études slaves*, 39, 1961.
21. Le vocabulaire du dialecte de Razlog: étude de quelques éléments slaves du vocabulaire de ce dialecte d'après le tome XLVIII du *Сборник за народни умотворения*. — *Балк. езикознание*, 3, 1961.
22. Bulgare *умърлушвам се* 'se laisser abattre, perdre courage'. — *RES*, 41, 1962.
23. Le vocabulaire du dialecte de Razlog. — *Български език*, 4, 1962.
24. Étymologies bulgares. — *Известия на Етнографския институт и музей*, 6, 1963.
25. Bulgare dialectal *върбалце* 'fil métallique servant à fixer la boucle à l'oreille'. — *Revue des études slaves*, 43, 1964.
26. L'étude de quelques racines slaves d'après le témoignage des dialectes bulgares. — In: *Mélanges A. Vaillant*. Paris, 1964.
27. Les Galates sont-ils passés? — *Известия на Института по история*, 14—15, 1964.
28. Quatre mots bulgares d'origine roumaine. — *Балк. езикознание*, 8, 1964.
29. Bulgare *було* 'voile', *булка* 'jeune femme'. — *Revue des études slaves*, 44, 1965.
30. Bulgare dialectal *престръга* 'interstice entre les dents du devant'. — *Revue des études slaves*, 44, 1965.
31. *Гърбач* 'камшик от волска кожа'. — *Български език*, 1965, № 2.
32. *Живеница* 'скрофулоза'. — *Български език*, 1965, № 4.
33. *Свят* или *свет* 'sanctus'? — *Български език*, 1965, № 2.
34. Quinze mots balkaniques d'origine turque. — *Балк. езикознание*, 9, 1965.
35. Bulgare dialectal *харам* 'parcourir en pillant, dévaster, déranger'. — *RES*, 45, 1966.
36. Bulgare *трион* 'scie'. — *Revue des études slaves*, 45, 1966.
37. Bulgare dialectal *чопорест* (*ченепест*, *ченепаст*) 'guindé, affecté, aniéré'. — *Revue des études slaves*, 46, 1967.
38. Causes de la disparition du domaine balkanique d'un mot slave commun attesté en vieux bulgare *строура* 'canal, chenal, tranchée remplie d'eau, fossé'. — In: *I Congr. Intern. des étud. balk. Sud-est europ. Sofia, 1966. Act. 6. S.*, 1968.
39. La langue bulgare. — In: *Visages de la Bulgarie*. Paris, 1968.
40. Observations sur la troisième personne du pluriel du présent et sur le participe présent actif en bulgare moderne. — In: *V Congr. intern. des slavistes Prague, 1968. Com. de la délégation française et de la délégation suisse*. Paris, 1968.
41. Sur la localisation du *Traité contre les bogomiles* de Cosmas. — In: *Cyrillo-Methodianische Fragen*. Wiesbaden, 1968.

42. За смисъла и произхода на формата *усури се*, употребена от Иван Вазов. — *Български език*, 1969, № 1.
43. Étude du mot *караконджо* 'sorte de loup garou'. — В: *Изследвания в чест на М. Арnaudов*. С., 1970.
44. Quelques sens particuliers du mot 'sabre' en bulgare. — *Балк. езикознание*, 14, 1970, № 2.
45. Étude étymologique de quatre mots bulgares. — В: *В памет на С. Стойков. (1912–1969)*. Езиковед. изследвания. С., 1974.
46. Една диалектна дума, употребявана от Иван Вазов: *карпа* 'скала, канара'. — В: *Иван Вазов. Сб. Матер. по случай 125 г. от рожд. на писателя*. Пловдив, 1976.
47. Quelques mots d'origine grecque dans les parlers bulgares. — *Балк. езикознание*, 20, 1977, № 3.
48. Les formes prolongeant en bulgare moderne le latin *catrapa*. — In: *Studia in honorem V. Beševliev*. S., 1978.
49. Думата *каталан* в балканските езици. — В: *Изследвания върху историята на диалектите на бълг. ез. Сб. в памет на К. Мирчев*. С., 1979.
50. Les échos d'une chanson de la Révolution française dans les Balkans: *la Carmagnole*. — В: *Етногр. и фолкл. изследвания в чест на Х. Вакарелски*. С., 1979.
51. Bulgare 'коледа', provençal *calendo* 'Noël'. — В: *В чест на В. Георгиев*. Езиковед. изследвания. С., 1980.
52. Великани на духа. — В: *Българистика и българисти*. С., 1981.
53. Българистични изследвания. С., 1982.
54. La contribution des Bulgares à la vie spirituelle de l'Europe. — В: *I Междунар. конгр. по българистика. София, 1981. Пленарни доклади*. С., 1982.
55. Un emprunt fait par le grec byzantin au vieux bulgare: *λοσιύκιον* 'couverture de lit'. — *Palaeobulgarica*, 1982, № 3.
56. Les Eléphants d'Annibal. — В: *Литературознание и фолклористика. В чест на 70 г. на П. Динев*. С., 1983.
57. Deux extraits du *Journal de Genève* relatifs à l'insurrection d'avril 1876. — В: *В чест на 80-г. на Т. Боров*. С., 1984.
58. Quelques mots bulgares qui posent des problèmes intéressant aussi le roumain ou l'albanais. — *Балк. езикознание*, 27, 1984, № 2.
59. Sur un passage obscur du *Panègyrique du patriarche Euthyme de Tarnovo*. — В: *Пробл. на теор. и истор. на литер.* С., 1984.
60. Principales conséquences des transformations subies par les jers en bulgare médiéval avec quelques observations sur le *e* caduc du français moderne. — In: *Studia Slavica mediaevalia et humanistica R. Picchio dicata*. Roma, 1986.
61. За учениците на Методий. — *Литературна мисъл*, 1987, № 7.
62. Observations sur la morphologie des substantifs féminins du bulgare littéraire moderne. — In: *II Междунар. конгр. по българистика. София, 1986. Пленарни доклади*. С., 1987 (също и в: *БЕ*, 1987, № 4).
63. *Panègyrique du patriarche Euthyme de Tarnovo* par Grigorij Camblak. — In: *En hommage à R. Bernard. Etud. Bulg.* Paris, 1988.

Тодор Ат. Тодоров

Виктория Захаржевска на 75 години

Името на украинската славистка Виктория Александровна Захаржевска е добре известно на научната и творческата общественост. Учен и литератор, научен организатор и педагог — тя е направила твърде много, за да може украинската славистика да се ползва с висока репутация в целия свят. Известна със своите трудове из областта на българистиката, тя демонстрира широк диапазон от научни интереси и творчески постижения.

В. А. Захаржевска е родена на 24 ноември 1932 година в град Млин, Брянска област (Русия), но целият ѝ съзнателен живот е свързан с Киев, където тя получава своето образование и непрестанно работи в академични заведения.

През 1954 г. Виктория Александровна завършва славянска филология в Киевския университет и веднага започва своята научна дейност — отначало като библиограф в Библиотеката за чуждестранна литература — специализиран филиал на Централната научна библиотека към Академията на науките. Между 1957 и 1990 г. творческият ѝ път преминава в Института по литература „Т. Г. Шевченко“ към Академията на науките, където тя става старши научен сътрудник, защитава дисертация на тема „Творческият път на Людмил Стоянов“ (1980) и се изявява много активно като научен организатор и като референт в Украинския комитет на славистите. Като признание на тези нейни дейности, през 1990 г. тя е назначена за научен секретар на Украинския комитет на славистите — на която длъжност работи и до днес. През същата година тя става старши научен сътрудник в Института по езикознание „А. Потебня“, а от 2000 до 2005 г. работи на същата длъжност в Института по изкуствознание, фолклористика и етнология „М. Рилски“ в отдела по културология.

Зад тези накратко изброени основни моменти в творческия ѝ път стоят постиженията на украинската славистика през втората половина на XX в., които са тясно свързани с името на Виктория Александровна. Преди всичко тя е известна като всеотдайна българистка, автор на четири монографии: „Българската революционна поезия от 30-те—40-те г. на XX в.“ (1971), „Ди-

митър Димов“ (литературнокритичен образ) (1978), „Людмил Стоянов“ (литературен портрет) (1982), „Украинско-българските литературни взаимоотношения през XX в. в динамиката на литературния процес“ (1989). Но нейната известност не се дължи само на литературните ѝ трудове. С името ѝ непрекъснато, вече почти половин столетие, е свързано участието на Украйна в международните конгреси на славистите, наред с което естествено трябва да споменем и организирането на многобройни, по-малки по своя мащаб научни форуми, подготовката на научни издания, разработката на бъдещи научни планове. Дебютът на тази неуморна дейност е по време на V международен конгрес на славистите в София през 1963 г., на който тя участва като съавтор в колективен доклад на М. Рилски, Г. Сухобрус и В. Юзвенко на тема: „Украинските ‘думи’ (песни) и героичния епос на славянските народи“. А след това идват конгресите в Прага, Варшава, Загреб и последният XIII в Любляна (2003) и естествено паметният за украинските слависти IX конгрес — състоял се в Киев през 1983 г., чийто успех е запечатан в съзнанието на неговите участници с неуморната, енергична дейност на Виктория Захаржевска. Същевременно тя работи за организирането на поредния вече XIV конгрес на славистите, който трябва да се състои в Охрид, Македония. Именно с нейната инициатива е свързано издаването на такива украински периодични славистични издания като „Славянски свят“ и „Български ежегодник“.

От 1995 г. В. А. Захаржевска разгръща активна педагогическа дейност в новосъздадения Киевски славистичен университет, щедро раздавайки научния си опит на студентската младеж. Тя преподава история на българската литература като доцент в Катедрата по славянска филология в това висше учебно заведение, провежда изследвания в областта на българистиката, поставена в славянски и европейски контекст. Научната продукция на Виктория Александровна, освен споменатите монографии, наброява повече от сто статии, сред които са такива разработки от сферата на актуалната филологическа проблематика като: „Природна екология и екология на душата“, „Творецът и властта в българската литература“, „Взаимодействие на литературата и изобразителното изкуство: Жанрово-стилистични типологични паралели“. Тя участва в колективни научни разработки — „Украинската литература в общославянски и световен контекст“ в 5 тома (като отговорен редактор и автор на статии в петия том, 1994), в енциклопедията „Художествената култура на западните и южните славяни от XIX и началото на XX в.“ (2006), като автор на поредица от статии, посветени на българската драматургия.

Още по-голям е диапазонът на дейността на Виктория Александровна като преводач и литератор: тя е съставител на украински антологични издания, посветени на българската художествена литература, сред които: „Съв-

ременна българска новела“ (1977), „Съвременна българска повест“ (1981), „Свобода“ в чест на 100-годишнината от Освобождението на България от османско робство (1978), „Победа“ по случай освобождението от фашизма. От нея са направени редица преводи на произведения от българската литература на украински език, сред които романите: „Осъдени души“ на Д. Димов, „Черни лебеди“ на Б. Райнов, „Рожден ден“ на В. Зарев, разказът „Гореццо пладне“ на Й. Радичков, новели на П. Вежинов, Е. Манов, В. Андреев, поетични творби на И. Давидков, Л. Стоянов, Д. Христов.

Дейността ѝ не се ограничава само в чисто академични рамки. Виктория Александровна е позната и ценена и като една от активистките на културния живот на българската диаспора в Украйна. Тя активно работи в дружеството за българска култура в Украйна „Родолубие“. Именно по нейна инициатива и благодарение на неуморимата ѝ организационна дейност се проведеха пет ежегодни събора на българите в Украйна. По време на провеждането им се обсъждаха докладите ѝ „Украинските българи в духовната култура“, „Болград като център на духовна култура“, „Българските творци в Украйна“ и др. С тези инициативи е свързано и колективното изследване „Одеските българи“. Навярно заради това в статията, посветена на нейния юбилей в българския вестник „Роден край“, тя е наречена „генератор на идеи“.

Активната дейност на Виктория Александровна е щедро отбелязана с правителствени награди. Тя е наградена с орден „Кирил и Методий“ в България (1976), с четири юбилейни медала (1978, 1981, 1982, 1984), сред които „100 години от Освобождението на България от османско робство“ и „1300 години българска държава“; Международният съвет на световните обществени организации я награди с Диплом като лауреат на Международната награда „Златният Орфей“ и със златен медал „За значителен принос в развитието на науката, културата и изкуството, в благородната дейност“, както се отбелязва в съпровождащото наградата писмо (2002); Съюзът на писателите в България я награди за постиженията, за преводите и популяризацията на българската литература със „Сребърен Пегас“ (2003), а за значителен принос в българската просвета е наградена с „Паисий Хилендарски“ (2003). В последната от наградите — грамота от Посолството на Република България в Украйна (2007) се отбелязва: „Виктория Захаржевска е литератор, преводач, българист и се награждава за приноса ѝ в развитието на отношенията между Република България и Украйна, за запазването и разпространението на българския език и на българската култура, за благото и дружеските взаимоотношения между българския и украинския народ, в името и развитието на демократичните общочовешки и европейски ценности на двете братски държави“.

Нека да пожелаем на Виктория Александровна духовно здраве, творчески сили и многая лета!

Игор Юдкин-Рипун

Избрана библиография¹

1. Поезія Христо Ботева в перекладах Павла Тичини. — В: *Міжслов. літ. взаємини*. 2. Київ, 1961;
2. Павло Тичина — перекладчик болгарської поезії. — В: *Славист. зб.* Київ, 1963; Кілька спостережень над сучасною поезією Болгарії. — В: *Міжслов. літ. взаємини*. Київ, 1963;
3. Людмил Стоянов і українська література. — В: *Тези доп. IV Укр. слав. конф.* Чернівці, 1964; също и в: *Слов'янське літературознавство і фольклористика*. Київ, 1965, № 1;
4. Людмил Стоянов — публіцист і літературний критик. — В: *Велика Жовтнева соц. рев. і культ. слов. народів*. Дніпропетровськ, 1966;
5. Людмил Стоянов — публіцист. — *Слов'янське літературознавство і фольклористика*. Київ, 1967, № 3;
6. Болгарський Прометей. — *Всесвіт*, 1969, № 12;
7. Письменник і народ: творчість Л. Стоянова 40—50-х років XX ст. — *Слов'янське літературознавство і фольклористика*. Київ, 1970, № 5;
8. Болгарська революційна поезія 30-х — початку 40-х рр. XX ст. Київ, 1971; Традиції і новаторство в сучасній болгарській поезії. — *Всесвіт*, 1973, № 9;
9. У творчій майстерні Людмила Стоянова. *Слов'янське літературознавство і фольклористика*. Київ, 1973, № 9;
10. Жанрово-стилові особливості сучасної болгарської поезії. — В: *Лит. правди і прогресу. До питання розв. лит. процесу в країнах співдружності*. Київ, 1974;
11. Образ комуніста в сучасній болгарській прозі. — *Всесвіт*, 1974, № 9;
12. Мужні характер сучасника (Образ комуніста в сучасній болгарській прозі). — *СЛФ*, 1975, № 10; Димитр Димов. Літ.-крит. нарис. Монографія. Київ, 1978; Жанрово-стилові особливості болгарської новелістики 60—70-х років. — В: *Лит. правди і прогресу. До питання розв. лит. процесу в європ. соц. країнах*. Київ, 1979;
13. Творческий путь Людмила Стоянова. От символизма к социалистическому реализму. Автореф. дисс. Київ, 1980;
14. Українсько-болгарские литературные взаимоотношения конца XIX—XX ст. ст. (в динамике развития национальных литератур). — В: *X Междунар. конгр. на славистите. София, 1988. Рез. на докл. С., 1988* (съавт. В. Н. Климчук, В. А. Коспаленко);
15. Жанрово-стилевые особенности современной славянской поэмы [на материале украинской и болгарской поэзии]. — В: *II Междунар. конгр. по българистика. София, 1986. Докл. 13. С., 1989*;
16. Творческий свят болгарського митця — белетриста Богомила Райнова. — *Болгарский ежегодник*. Москва—София, 4, 2000.
17. Болгарські митці-символісти і художній свят відня. — *Слов'янський світ*. Київ, 3, 2002;

¹ Библиографията е съставена от М. Дачев за целите на справочника „Българистиката през XX век”.

В памет на Георги Гачев

На 22 март 2008 г. при трагичен инцидент загина професор доктор на филологическите науки Георги Димитриевич Гачев. Съвременната хуманитаристика загуби един от най-ярките си творци, световната наука — един от най-неординарните, ерудирани и дръзки мислители.

Потомък на възрожденския род Гачеви от Брацигово, син на музикалната педагожка М. С. Брук и на музиковеда и естетика Д. И. Гачев, който беше репресиран от сталинския режим, Георги Гачев завеща ценно и непреходно в своята естетическа и философска стойност научно дело. Той беше учен от световен ранг, неговата творческа

мисъл не познаваше граници.

Георги Гачев завършва през 1952 г. Филологическия факултет на Московския държавен университет и защитава през 1983 г. докторска дисертация на тема „Теория и история на художествения образ в литературата“. От 1954 до 1972 работи като научен сътрудник в Института за световна литература към АН на СССР; от 1972 до 1985 г. е в Института по история на естествознанието и техниката. През 1985 г. постъпва в Института по славяноведение и балканистика при Руската академия на науките, където остава и до трагичната си гибел.

Свободомислещ интелектуалец и задълбочен изследовател на художествените явления, Г. Гачев твореше в няколко сложни области на хуманитаристиката — филологията, естетиката и философията, културологията. Неговите удивителни научни открития се съчетаваха с гъвкав сравнителен анализ, с дълбоки прозрения за корените на менталността на различните народи, на които посвети своите мащабни изследвания на образите на света — техния „космо-психо-логос“.

Мъдър и едновременно жизнеутвърждаващ, неговият поглед към литературните явления допринесе за нестандартното им изучаване — той поставяше творците на литературата в сложния кръстопът на идеи, народопсихология, поведенчески стандарти, талант, проучвайки контекста на създа-

ването на техните творби. Така се родиха книгите му за Ч. Айтматов и за редица творци от руската, европейската и българската литература. В излезлия на български език последен том на Гачев — „Българският космопсихо-логос (По Христо Ботев)“ (2007 г.) — още в първото изречение той заявява: „В поредицата мои описания на световни национални образи Българският, на моята бащина прародина, започваше и почти завършваше този труд“. Така българското — като пример, традиция и опит — сякаш ляга в темела на научните му намерения и прозрения — от ранните занимания до по-зрелите, то го съпровожда през дългото му „интелектуално пътешествие“ из другите страни, където, по собствените му думи, търси и намира „И винаги Русия: с нея сравнявах всички други“.

И ако днес трябва да си зададем въпроса какво е за българската наука и култура Георги Гачев, отговорите са много. Неговият труд „Ускореното развитие на литературата“ (1964 г.), публикуван на български език през 1979 г., промени в голяма степен мисленето в българската наука, даде тласък за създаване на концептуални изследвания. Последвалите му книги и полемични статии станаха база за интердисциплинарни изследвания в Русия, България и европейските страни. Той беше мислител концептуалист, създаде модели! Въвеждайки новото понятие „ускореното развитие на литературата“, Гачев раздвижи българската научна мисъл, проблематизирайки промените, настъпващи в художественото съзнание и изследвайки художествения синкретизъм на българската възрожденска литература през XIX век. Няма да е пресилено да се каже, че българската литературноисторическа наука за Възраждането започна да се измерва с ПРЕДИ и СЛЕД книгата на Георги Гачев. Приемана нееднозначно, тя породила дискусии, тласнала мисленето напред, провокирайки нестандартни анализи, благородно вдъхновени от теорията на Гачев.

Неговият блестящ ум на учен и философ откриваше нови пространства, търсейки диалога в различни мащаби. Изправен пред загадките на националното битие на различните народи, Гачев проникваше с неподозирана енергия в най-съкровени кътчета на народния мироглед, за да отрази трудно изразимото. Така се родиха неговите наблюдения върху „Българският ерос“, „С човешката мярка“, „Душата на българката“, „Защо смеят е грях“, „Богомилството и българският образ на Бога“, разчитайки, както сам казваше — чрез своя жанр на „жизнемисъл“ — сложните криволици на нерадостната българска съдба.

Човек на духа и мисълта, Георги Гачев даваше лице на науката, в която твореше, на колектива, в който живееше и работеше. През последните 5—6 години имах щастието, по-вярно е да се каже — имах шанса, защото общуването с Гачев беше ДАР — да ръководим заедно с него единствения българо-руски научен проект по литература по научната тема „България и Русия

(XVIII—XX век) — представи и реалност“. Като ръководител от руска страна на този проект, той направи всичко българо-руските културни и литературни взаимоотношения да се развиват и обогатяват. Нещо повече, в този двустранен диалог той внесе своеобразен, „гачевски“ тон на научно дирене, откри значимото и го подкрепи с личното си участие. Проведената в София през 2007 г. научна конференция на тема „България и Русия (XVIII—XX в.) — взаимопознание“ стана запомнящ се научен празник и защото в нея присъстваше, участваше с доклад и в разискванията Георги Гачев. Откривайки научната конференция, посветена на сложния въпрос за взаимопознанието между два народа, той заговори и за своята българска прародина... Научният сборник с изследванията от конференцията вече е готов и предстои да бъде публикуван. С убеждение в огромните му заслуги за съвременната хуманитарна наука, ръководството на Института за литература при БАН и научната общност предложиха научният сборник „България и Русия — взаимопознание“, който подготвихме заедно, да бъде посветен на неговата непрежалима памет!

В скрижалите на паметта за Георги Гачев се пазят скъпи лични срещи и разговори успоредно с национални и академични признания — академична награда „Паисий Хилендарски“, доктор „Хонорис кауза“ на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, доктор „Хонорис кауза“ на Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“, почетен знак „Проф. Марин Дринов“ на Българската академия на науките... Мислител с енциклопедична нагласа, Георги Д. Гачев завеща пример за необозрима научна дълбочина и остра провокативна мисъл, на интелектуално търсачество и на духовно скиталчество..

Загубата е незапълнима!

Поклон! Дълбок поклон пред светлата памет на големия учен и мислител и на чудесния човек — професор Георги Димитриевич Гачев!

Румяна Дамянова

ОТЗИВИ

„Християнска агиология и народни вярвания“. Сборник в чест на ст.н.с. Елена Коцева. С., Изток—Запад, 2008. 476 с.

През октомври 2006 г. в Института за литература при БАН беше проведена международна научна конференция на тема „Християнска агиология и народни вярвания“, организирана от Секцията по стара българска литература в рамките на едноименен международен проект с ръководител ст.н.с. Елена Томова. По време на форума възникна идеята бъдещият сборник от доклади да бъде посветен на 70-годишния юбилей на ст.н.с. Елена Коцева, която не само с многостранните си научни интереси, но и с неуморния си изследователски дух заразява с ентузиазъм вече няколко поколения старобългаристи. Затова не беше изненадващо, че редица авторитетни и утвърдени в славистичната медиевистика български (Донка Петканова, Иван Добрев, Анисава Милтенова, Елисавета Мусакова, Елена Узунова и чуждестранни (Уилям Федер, Мери МакРобърт) учени, които не бяха участници в конференцията, с голямо желание откликнаха на поканата да участват в този сборник. Книгата беше осъществена с финансовата подкрепа на Националния център за книгата.

По този начин изнесените на научния форум доклади оформиха основната част от изследванията, предвидени да бъдат публикувани в сборника, а към тях бяха добавени и други материали, които значително го обогатиха и разшириха тематичните хоризонти на книгата, превръщайки я в желана трибуна за изява на множество български и чуждестранни изследователи от различни генерации в областта на изключително актуалната и перспективна сфера на изследване — агиологията. Тази научна дисциплина, интердисциплинарна по своя характер, прилага комплексен подход към разнообразните прояви (книжовни, художествени, музикални) и свидетелства (документални и археологически) за почитта към християнските светци. Подобен подход дава възможност проблемите на светостта, един особен и многопластов феномен на средновековния християнски светоглед, да бъдат разглеждани в синхронен и диахронен план както с оглед спецификите на всяка отделна „национална“ култура, така и що се отнася до нейното „впис-

ване“ в контекста на европейската цивилизация в периода на Средновековието.

Научните разработки са много сполучливо групирани от съставителите Елена Томова, Радослава Станкова и Анисава Милтенова в три раздела: „Култ и агиология“, „Християнство и фолклор“ и „Святост и интерпретации“. Книгата се предхожда от предисловие, в което е проследена историята на проекта „Християнска агиология и народни вярвания“ в Секцията за стара българска литература на Института за литература. Портретът на учения и човека Елена Коцева е написан от Анисава Милтенова, в който са отбелязани безспорните ѝ приноси в медиевистиката. Поместена е и избрана библиография на юбиларката, подготвена от Д. Радославова.

В първия раздел „Култ и агиология“ са включени студии, в които се разискват различни аспекти в почитането на особено значими за балканския ареал светци като св. Николай Мирликийски, св. Петка Търновска, св. Иван Рилски, св. Марина и др. В него са включени както археографските проучвания на утвърдени учени като Елена Томова и Георги Петков, които съобщават за нови преписи от проложните жития на св. Иван Рилски и св. Йоан Нови Сучавски, така и лингвистични (Анета Димитрова), текстологични (Марина Йорданова), културно-антропологични и културно-исторически работи на представители на най-младото поколение палеослависти (Диана Атанасова, Екатерина Тодорова, Невена Бонева). Сред публикациите в този раздел важно място заемат химнографските изследвания на Мария Йовчева върху календарните особености на служебния миней от XIII в. и двете взаимно допълващи се по обхват на изследвания материал разработки на Радослава Станкова и Диляна Радославова върху службите за св. Петка Търновска. По-комплексно в своя агиологичен подход е изследването на сръбската медиевистка Татяна Суботин-Голубович върху култа на св. Никола в средновековна Сърбия. Непроучени страни от култа към св. Марина се излагат в статиите на Мая Петрова, която анализира взаимовръзките между образа на светицата в агиографията и в традиционната народна култура, и на Мая Иванова, в чиято публикация се проследява раждането на един светец (св. Терапонт Сердикийски) в симбиозата между книжовната традиция и устното предание. В този раздел са намерили място две много интересни проучвания в областта на средновековната християнска символика — това на Даринка Караджова върху символиката на елена в някои агиографски текстове и на Димо Чешмеджиев, който разкрива апокрифния произход на мотива за бялата пчела в т.нар. „Народно“ житие на св. Иван Рилски.

Вторият дял „Християнство и фолклор“ от сборника включва изследвания в областта на народната култура и традиционната обредност, които, най-общо казано, разкриват многообразието от митологични и езически

пластове в християнския канон. В това отношение особен интерес представлява изследването на Рачко Попов, който разглежда някои от схемите на приемственост и пренасяне на митологично-езическите представи за трите орисници върху светци от официалния християнски календар. Тук са включени и статии, разискващи преплитането на езически и християнски мотиви в народната обредност (Надежда Тенева), или модификациите и трансформациите на образите на някои светци в руския фолклор (Илиана Чекова). Вниманието привлича и задълбоченото изследване на Донка Петканова върху предствата за смъртта и свързаните с нея мотиви в митологията, художественото творчество и традиционните вярвания на балканските народи.

Третата част „Святост и интерпретации“ обема в себе си разнородни по своята методология и предмет на изследване публикации, които, макар и не агиологични по същността си, засягат важни за медиевистичната славистика въпроси, които в по-голяма или по-малка степен имат пряко отношение и към чисто агиологичния материал. Тези студии и статии са посветени от авторите специално на Елена Коцева, като в една или друга степен са свързани с нейните интереси и научни дирения. Такива са например въпросите на етимологията, текстологията и изворознанието, разгледани в студиите на: Иван Добрев (посветена на Йоан Презвитер и устройството на българската църква по време на Първото българско царство), на Уилям Федер (САЩ) (която представлява анализ на историята на патеричния текст за амма Сара), на Аделина Ангушева и Маргарет Димитрова (за интертекстуалността в средновековната книжовност, изследвана на материал от словата, посветени на пророк Илия от св. Климент Охридски и от Григорий Цамблак). Не отсъстват и проблемите за историята и особеностите в предаването на псалтирния текст, анализирани задълбочено от Катерин Мери МакРобърт (Англия). Друга група статии съдържат важни археографски приноси, например изследванията на Аксиния Джурова и на Елена Узунова. Проучването на Елисавета Мусакова е върху вътреструктурното маркиране на текста в Болонския псалтир и връзката с украсата на ръкописа. Темата за смъртта на Йоан Богослов в православното изкуство е изследвана от Ралица Русева. Лиляна Симеонова представя неизследван историографски материал за Лиутпранд Кремонски (IX в.). Интерес представлява и публикацията на Анисава Милтенова на неизвестен, вероятно оригинален, разказ за необичайната метаморфоза на дявола в ангел, в която се поставят и общи теоретични проблеми, като например този за жанровата систематизация на средновековните паметници. Тук е включена и литературно-теоретичната студия на Данчо Господинов върху художествените особености на образите на героя и на светеца.

Взети в своята цялост, публикациите в сборника са с висока научна стойност и несъмнено са приноси в областта на агиологията. Те значително обогатяват представите ни не само за културно-историческите, но и за литературните, литургичните, функционалните и изобразителни аспекти на средновековния славянски светителски пантеон, който, като интегрална част от книжовната и традиционната народна култура, приобщава балканските народи към ценностите на християнския свят и към общоевропейското културно наследство.

Десислава Атанасова

Донка Вакарелска-Чобанска. Речник на говора на с. Хърсово, Мелнишко. Благоевград, УИ Неофит Рилски, 2006. 231 с.

През 2007 г. излезе от печат още един диалектоложки труд — „Речник на говора на с. Хърсово, Мелнишко“. Авторката ст.н.с. д-р Д. Вакарелска-Чобанска е известен изследовател на българските говори с дългогодишен теренен опит и с многобройни публикации, разглеждащи различни диалектни особености на българското езиково землище. Интересът на Д. Вакарелска-Чобанска към хърсовския диалект възниква през 1977 г. В продължение на четири години тя събира словен материал, въз основа на който е съставен представяният речник. Както немалко научни трудове в областта на езикознанието, и особено в областта на диалектологията, и Речникът на с. Хърсово престоюва дълги години в ръкописен вид, докато намери своя издател в лицето на Университетското издателство „Неофит Рилски“ в Благоевград.

Речникът съдържа около 4 500 лексикални единици, свързани със селскостопанската дейност, с бита, обичаите и традициите на населението.

В уводната част са дадени сведения за географското положение на селото и особеностите на говора. Тук са изложени и принципите, залегнали при подбора и представянето на лексикалния материал.

Село Хърсово се намира на 10 км южно от гр. Мелник. Говорът се отнася към югозападните български диалекти, разположени в граничната зона между диалектния изток и запад, в резултат на което в него се откриват не само западни, но и редица източни особености, срв. рефлекс *o* на мястото на старобългарската задна ерова гласна в ударена и неударена позиция (*дош*, *сон*, *какѡѣ*, *такѡѣ*, *свѣкор*, *пѣток*, *мѡзок*), вметнат еров вокал в крайна затворена сричка пред сонор (*ѣдър*, *тѡпѣл*), рефлекс *a* вместо стб. задна носовка (*дап*, *мака*, *пат*, *маш*, *рака*, *сабота*, *кашита*), звук *e* на мястото на стб. предна ерова гласна (*тѣмно*, *дошѣл*, *овѣс*, *петѣл*, *ден*, *конѣц*, *лѣко*), вокали *e* и *a* от стб. ятова гласна (*бѣло*, *дѣдо*, *вѣрувам*, *добре* и *гол'ам*, *л'ап*, *пл'амна*, *пл'аскам*, *дв'а*), редукция на гласна *e* в *и* (*чинца*, *кѹчишка*, *слизнѣл*), група *цър*, *цр* (*црѣвѣн*, *црѣква*, *црнѣлка*), групи *-ср/-зр-* вместо *-стр/-здр-* (*сѣсра*, *срах*, *зрѣве*), окончание *-е* за множествено число на съществителните имена от мъжки род (*гѡсте*, *козѣре*), умалителни имена, образувани с различни наставки (*брѣкал'чинк'а*, *гувидѣрчинка*, *кѹтчинка*, *какавидичка*, *дичѣнка*, *йѣденце*), наставки *-чки*, *-ѹки* при прилагателните имена (*купѣчки*, *войнѣчки*; *гѡрѹки*, *сѣлѹки*, *бежанѹкѣи*), местоименни форми *йас*, *он*, *онѣ*, *онѡ*, *них*, *на них*, *нѣен*, двойно ударение при префигираните

глаголи в повелително наклонение (*дòдкарàйте, òтварàйте, нàрижàйте*) и др.

В Речника е включена както домашна, така и заета лексика. Най-многобройни са заемките от съседните балкански езици, напр. от турски (*адèт* 'обичай', *арабà* 'волска кола', *бинà* 'постройка', *бръкадàн* 'качамак', *сийр* 'зрелище' и т.н.), от гръцки (*проскèвал* 'възглавница', *кал'тàта* 'кум', *кали-мàна* 'кума') и др.

По своя характер Речникът на с. Хърсово е от диференциален тип. В него освен номинативни диалектни лексеми (*бигàлица* 'пристануша', *вàркам* 'бързам', *влàкно* 'косъм', *връшило* 'харман', *жèл'ка* 'костенурка', *жèжжок* 'горещ', *зàдвратник* 'шамар', *закопàл'к'а* 'тежка епидемия, мор', *зной* 'пот', *кùзн'а* 'ковачница', *приснìк* 'прясна погача без квас', *разбòй* 'стан', *збирокàшник* 'човек, който се грижи за дома си', *иградрец* 'човек, който обича да играе на хоро', *виздèн* 'цял ден' и т.н.) са включени също семантични (*пийам* 'пуша', *работник* 'работен мъж', *йатàк* 'легло на подкова', *òтвор* 'ключ', *вàл'ак* 'валявица', *вèлица* 'челюсти') и словообразователни (*бабул'ка* 'бабичка', *бил'àр* 'билкар', *гасарòк* 'гъсок', *лажàр* 'лъжец', *рàжба* 'раждане', *рèска* 'ресна', *бàбинци* 'бабешки', *малèчок* 'малък') диалектизми. В по-редки случаи са допуснати и фонетични или акцентни диалектизми, които са названия на предмети, тясно обвързани с народния бит (*вàток*, *тàпан*), или влизат в състава на фразеологични съчетания (*вòда*, *гàба*, *дùша* — вж. *жìва вòда*, *йùдинци гàби*, *офчàрци гàби*, *бèрам дùша*, *сбирам дùша*).

Речникът разкрива и съществуващите системни връзки в лексиката на с. Хърсово. Синонимите са посочени в скоби след заглавната дума, напр. *куторòк* 'котарак' (*мачòк*), *сиромаштица* 'бедност' (*бидналък*, *бидноталък*, *ниманлък*, *сиромаштилък*), *бисчèдна* прил. 'бездетна' (*бисрòдна*, *йàлова*), *кус 'къс'* (*крап*) или след съответното значение, напр. *бабу̀гир* м. — 1. Кукер (*станчинàр*); *в'а̀ам*, гл. несв., *в'а̀ана* гл. св. — 1. Яхам (*чу̀шкам*) и др. Омонимите са представени, както е прието в лексикографската практика, като отделни заглавки, срв. *бой*¹ '1. бой; 2. сражение' и *бой*² 'ръст', *нòвина*¹ 'нива' и *нòвина*² 'новолуние'.

За да се разкрие цялостно обемът от значения на една диалектна лексема в определен говор, са необходими дългогодишни проучвания. Обикновено това се удава най-добре на изследователи, за които говорът е роден. Едно от качествата на Речника на с. Хърсово е в това, че авторката е успяла да регистрира не само едно значение, а да улови и полисемията при част от материала, основните и вторичните значения, преносните употреби на лексемите. Речникът дава възможност да се проследят пътищата за поява на полисемията в диалекта. Чрез преносимост се появяват нови значения в семантичната структура на думата, напр. *длибòк* 'сдържан', *вèра* 'вид, сорт'

и др. Нови значения в говора придобиват и някои книжовни думи, напр. блок 'апартамент', домофѐн 'радиоточка', имитѝрам 'подправям' (*Имитѝрах го вѝнтто с вода*) и т.н. В Речника на с. Хърсово са включени и лексеми, образувани на местна почва за номинация на нови реалии, главно професии, срв. водѝр и чѝшимиджѝа 'инкасатор за вода', параджѝа 'касиер', карѝч 'шофьор' и др. В края на много от речниковите статии са представени и регистрираните фразеологизми, срв. бабини дивитѝни 'измислици, глупости', джом ставам 'изчезвам', ѝмам век 'имам още живот', от ѝгла и конѝц 'от начало до край', прѝс и плѝва 'много хора на едно място', нивѝрна бѝл'к'а 'епилепсия' и др.

Стилистичните квалификатори след част от лексемите посочват особености по отношение на актуалността на думата (остаряло, ново) или от експресивно естество (иронично) и др., срв. аркадаш (остар.), кундѝл' (остар.), проскѝвал (остар.), водѝр (ново), параджѝа (ново), подлогѝр (ирон.). С бележка е маркирана и занаятчийската терминология баскѝа (кацар), залитѝх (ковач), клѝпам (кова), ранѝл'к'а (пчел.) и т.н. По този начин употребата на думите е представена всестранно.

В края на речника са приложени 31 страници с разнообразни диалектни текстове, илюстриращи говора. Текстовете съдържат приказки и свободни разговори с информаторите, свързани с миналото на селото и ежедневието на неговите жители.

„Речник на говора на с. Хърсово, Мелнишко“ е ценен принос в проучването на лексикалната система на югозападните български говори. Социално-икономическите промени в българското село, влиянието на книжовния език и навлизащите нови думи са фактори, които застрашават със забравя и постепенно изчезване на съществуващото диалектно лексикално богатство. Речникът, чрез който се документира състоянието на лексикалната система на хърсовския говор през 70-те години, дава възможност въз основа на по-нови проучвания да се направят изводи и за развойните тенденции в областта на лексиката.

Трудът обогатява представите за диалектното многообразие на българския език и представлява интерес както за специалисти езиковеди, етнологзи и др., така и за по-широка читателска аудитория.

Марияна Витанова

Славка Керемидчиева. Копривщица — история и език (Минало и днешно състояние на копривщенския говор). С., 2007. 146 с.

Трудът на ст.н.с. д-р Славка Керемидчиева „Копривщица — история и език (Минало и днешно състояние на копривщенския говор)“ се състои от следните части: „Предговор“, „Кратки географски, исторически и демографски сведения“, „Преглед на публикациите за говора на Копривщица“, „Минало състояние на копривщенския говор“, „Съвременно състояние на копривщенския говор и езиковата ситуация в града“, „Речник“, „Лични, родово-фамилни имена“. По традиция книгата е снабдена и с образци от говора и списък на информаторите.

Избирането на говора на гр. Копривщица за лингвистичен обект от авторката се дължи на няколко причини. Проучен е говор, за който е прието да се смята, че лежи в основата на българския книжовен език, но за който липсва едно целенасочено и обстойно проучване. Тъй като традиционната диалектология проучва само говорите на стари селища с коренно, несмесено население, говорът на Копривщица, като говор на селище с относително по-нова история на възникване и с население, което според преданията през годините тук е търсило спасение от гоненията в родните си краища, стои встрани от нейния интерес. Като говор на град той досега не е станал обект и на социолингвистично проучване. Така че настоящето изследване на Сл. Керемидчиева идва, за да запълни тази празнина.

Въз основа на добросъвестно събрания теренен материал, както и на проучване на многобройни публикувани и архивни източници от Архива на Дирекция на музеите в гр. Копривщица, авторката установява и проследява историческите развойни езикови процеси. Всъщност за пръв път в нашата литература, доколкото ми е известно, се прави опит чрез изследване на най-различни архивни писмени документи на лица от едно селище да се реконструира езиковата картина на това селище — нещо, което предлага Р. Русинов, както авторката посочва. Именно чрез детайлния лингвистичен анализ тя успява с езикови данни да подкрепи съществуващата в науката хипотеза за старо преселническо население, дошло тук от Македония. Това е безспорен принос на труда, тъй като на практика за пръв път се изнасят пред научната общественост толкова много езикови данни за копривщенския говор, които дават възможност и за пръв път научно да се обоснове предположението, че някогашният път на „арнаутското“ преселническо движение е минавал и през Копривщица. Езиковите данни от старите източници потвърждават хипотезата за наличието на смесен тип население в Коприв-

щица, за източни и западни преселници, намерили спокойствие и препитание в балканския градец.

Като още един принос на Сл. Керемидчиева, която, улеснена от обстоятелството, че по произход е от този град и без съмнение добре познава неговата днешна езикова ситуация, искам да посоча коригирането на някои наложени се погрешни сведения за копривщанския говор. Като правило в диалектоложката наука той почти винаги се отнася към пирдопския говор и сред учащата се и научна общност не се оспорва досега мнението, че като него е *а*-говор (т.е. тук се говори *ка̀шта*, *маж*, *дажд*, *та̀нко* и т.н.) (срвн. напр. Милетич, Л. Източнобългарските говори. С., 1989, 108–109; Стойков, Ст. Българска диалектология. С., 1993, 113–114; Иванов, Й. Българска диалектология. Пловдив, 1994, с. 75 и др.). Сл. Керемидчиева изнася и анализира богат архивен и съвременен материал, който ѝ дава възможност добре да очертае днешната лингвистична картина, както и да открие различните хронологични пластове в нея. В резултат тя отхвърля наложилото се погрешно схващане и с основание определя днешния копривщански говор като *ъ*-говор, в който все още могат да се открият остатъци от старото състояние. В продължение на около век и половина в средногорския градец, породени от извънезикови причини, се срещат и започват да се взаимопроникват и интерферираат две диалектни системи: източна, представена от главно балкански и подбалкански говори, и западна, чиито носители идват от нашите западни, югозападни и крайни югозападни езикови земи. Разположен край основната ятова изоглоса и притежаващ и източни, и западни черти, говорът на Копривщица се оформя като важно свързващо звено между североизточните и западните диалекти.

Интерес представлява и учудващият по обема си Речник от диференциална лексика. Казвам „учудващ“, защото наистина е учудващо количеството собственодиалектна лексика, която притежава този смятан за стоящ твърде близо до книжовния език говор. Положителна страна на тази част е отбелязването в уводните думи към речника на онези вече книжовни думи, които очевидно с навлезли в него от диалекти като копривщанския: *сухо̀ежбина*, *посмѐшище*, *рѝтли*, *талѝга*, *придв̀дрен* и др. Може само да се съжالياва, че речникът не е придружен от по-обстойна лексикосемантична характеристика на говора, но вероятно това са дължи на ограничения обем на работата. Ще посоча само няколко интересни диалектни лексеми от тази част: *ба̀ло* 'забава, вечеринка'; *берза̀* 'прибързан, припрян човек, който работи некачествено'; *кърпѝци* 'дървени куки на водника'; *мемледисвам* 'пропускам по малко вода'; *прел̀ка* 'отвор на кошер'; *троня̀свам се* 'стоя на гости по-продължително време' и много други.

Частта „Лични, прякорно-прозвищни и фамилни имена“ допълва с ономастични данни езиковата картина, която представя този средногорски ди-

алект. Ученият ономаст тук ще открие твърде любопитен и богат материал, който може да послужи за нови лингвистични изследвания. Като препоръка бих искала да посоча възможността тук, в тази част, да бъдат приведени и фамилните имена, публикувани в труда на архимандрит д-р Евтимий „Юбилеен сборник по миналото на Копривщица (20 април 1876 г. — 20 април 1926 г.)“. Съображенията ми са, че този сборник отдавна е библиографска рядкост, а така учените демографи и ономасти ще имат възможност да сравнят кои фамилии и лични имена са изчезнали през вековете, кои и днес имат своите носители в града и са в пълнокръвна употреба. Разбира се, Сл. Керемидчиева се е помъчила да направи всичко това, но има поле за още работа в тази насока.

В заключение искам още веднъж да изтъкна, че извършеното комплексно проучване на този неизследван досега средногорски говор е извършено професионално и научно. Изнесени са нови и неизвестни досега езикови данни за един „наддиалект“, съчетал в себе си източни и западни езикови особености, някои от които са елементи на книжовната езикова норма. Темата на изследването е важна и със значима научна и практическа стойност. Трудът е написан на ясен и разбираем и за обикновения читател неспециалист език.

Лиляна Василева

***Независимостта от 1908 г. в българския периодичен печат.
Сборник документи. Съставителство, коментари и бележки:
ст.н.с. Милен Куманов. С., Гутенберг, 2008. 583 с.***

Известният български историк и енциклопедист Милен Куманов ни поднася поредния свой труд с автентични свидетелства за един знаменателен исторически акт — провъзгласяването на независимостта на България на 22 септември 1908 г. — чийто стогодишен юбилей се отбелязва тази година.

Изданието включва 282 статии от 12 вестника, отразяващи становищата на целия политически спектър от управляващи и опозиционни партии в България. Подреждането е проблемно-хронологично по партии и обхваща времето от края на месец август 1908 г., когато стават важни събития, предшестващи и определящи обявяването на независимостта.

Материалите разкриват сложната и противоречива картина на историческото събитие, в оценката на което често пъти политическите сили са на различно и дори противоположно мнение. Засегнати са такива актуални по онова време проблеми като големия инцидент с българския дипломатически агент в Цариград Иван Ст. Гешов, завземането на Източните железници в пределите на Княжеството, младотурците и независимостта, последствията за отношенията с Османската империя, подкрепата на Славянския конгрес, титлите и регалиите на владетеля на Българското царство.

Може би единственият въпрос, по който всички са единодушни, е относно изключителната роля на Русия за признаването на независимостта, която чрез конкретни финансови договори и отстъпки към Османската империя прави възможен този акт, утвърждаващ международното признаване на третата българска държава.

Справочният апарат на труда включва именен и географски показалец, както и списък на включените материали по реални и условни заглавия.

Сборникът е още по-ценен и от факта, че поради лошото физическо състояние на фондовете със стари български периодични издания, то достъпът до тях е силно ограничен и това прави много трудно, а често пъти и невъзможно ползването им от изследователите и читателите.

Никола Казански

Dokle N. Reçnik goranski (nashenski) — albanski (Fjalor gorançe (nashke) — shqip). Sofia, Peçatnica naukini Akademiji „Prof. Marin Drinov“, 2007. 1383 p.

От 20 до 23 май т.г. в Тирана, Албания, бяха проведени дни на българската култура, организирани от Посолството на Р България в Р Албания.

По време на празниците бе открита изложба от картини на млади художници — студенти в Художествената академия в София, които бяха провели пленер в Преспанско и Дебърско; бяха представени българските игрални филми „Вчера“ и „Откраднати очи“, както и театрален спектакъл — пантомима, дело на проф. Александър Илиев. Всички тези изяви на българското изкуство намериха топъл прием сред културната общественост на гр. Тирана. С особен интерес бе посрещнато представянето на един наскоро публикуван речник от издателството на БАН с автор Назиф Докле: *Dokle N. Reçnik goranski (nashenski) — albanski (Fjalor gorançe (nashke) — shqip. Sofia, Peçatnica naukini Akademiji „Prof. Marin Drinov“, 2007. 1383 p.*

Както личи от предговора, Назиф Докле е роден през 1945 г. в с. Боре, община Шищавец, област Кукъс, Р. Албания. Това е едно от деветте селища, образуващи месността Гора, която се простира в падините на планините Шар, Кораб и Коритник на границата между Албания, Косово и Македония. В тях живее компактно помохамеданчено население от български произход, говорещо и днес български диалект. Освен този труд Н. Докле е публикувал и редица други изследвания, посветени на родния му край, които са посочени в изданието. Същевременно той работи и над други нови трудове, свързани с различни исторически, етнографски и езикови въпроси. Това приобщава неговата дейност към кръга на делото на такива забележителни родолюбци като Найдено Геров от Копривщица, Цани Гинчев от Лясковец, Марко Цепенков от Прилеп, братя Миладинови от Струга, Стефан Веркович от Босна, Вук Караджич от Сърбия и още много славянски учители, просветители и книжовници, посветили живота си на съхраняването на автентичното езиково и етнографско състояние на различни географски области на Балканите. Излишно е да припомним, че за езикознанието, етнографията и историята техните трудове имат огромно значение, защото дават възможност да се изследват факти и процеси, които не са отразени в съвременните книжовни норми на отделните литературни езици.

Макар че не спазва някои от приетите в съвременната лексикография принципи, речникът на Н. Докле е написан с изключително старание към изчерпателност и последователност. Обикновено всяка лексема се пред-

ставя, като се посочват и нейните основни граматичноизменяеми форми — напр. членуваните с троен член форми при съществителните имена; падежните форми при местоименията; различните варианти на глаголите от св. и несв. в. и мн. др. Освен специфичните форми на словоизменението на лексемите, речникът показва последователно и изчерпателно и техните словообразователните производни, както и многобройни устойчиви и фразеологични съчетания. В резултат Н. Докле е съумял да остави на бъдещите поколения един книжовен паметник на езика на своето родно място, който умело и неподправено отразява богатството му. Неговият речник е своеобразен паметник, отразяващ народностното съзнание и духовното богатство на населението от Гора, съхранило майчиния си език и бит от стародавни времена до наши дни.

Бих искала да посоча някои отделни примери от материала, който речникът ни представя. На фонетично равнище за диалекта на Гора е характерно наличието на гласна *ѝ* в преобладаващия брой случаи в думи със стб. и праслав. *Ъ*, а в някои случаи и на мястото на голямата носовка в старобългарски. Това е една особеност, типична за българския книжовен език, напр.: *дѣб* (*děb*) — *Сме пресекле ѝено четири дѣба за гредѣ* (с употреба на бройна форма за мн.ч. от съществителното, характерна също за българския език); *дѣга* (*děga*), 'тъга' — *Ми остана дѣга на сърце*; *кѣпина* (*kěrina*) р 'назв. на плода *manafegë*' — *Че праиме речел от кѣпине*.

Между граматичните особености, които се разкриват в речника, характерно е отсъствието на разгърната падежна система при имената и наличието на падежни форми само при местоименията. Напр. отсъствие на местен падеж: *Сви долу во Кукс живѣт во апартаменти*; *Ги бацинам пѣрсти во студѣна вода*; *Кѣофтѣта бацни ги во брашно*; *Во обѣдѣе бахче сме насадили по мало зелке*; *Збориш ка во бунар*; отсъствие на творителен падеж: *Сме ручале со мало бакърдан и туршиѣца*; отсъствие на родителен падеж след отрицание: *Нема бес пот нищо*.

На словообразователно равнище речникът разкрива изключително добре развитата в диалекта система за образуване на умалителни и увеличителни названия, както и силно развито суфиксно глаголно словообразуване. В някои случаи диалектният материал показва съжителството на облици, които обикновено се регистрират в различни географски райони. Напр. глагол *чуйѣм* — с форма, характерна за северозападните говори и със значение 'слушам': *Не го чуйѣм хубаво*; *Чуй го що збори, па после отговори му*, и глагол *чувам* — с форма, която е характерна и за съвременния български книжовен език, отбелязана в Гора със значението 'пазя', разпространено и в много български диалекти: *Мене ме оспайле да чувам деца*. Интересна е и семантиката на глагола *гледам*, регистриран едновременно със значенията 'наблюдавам' и 'виждам': *Гледам от пенджѣре* и *Не се гледа нищо през*

пенджере. Отбелязано е също така и значението 'внимавам' — производно значение, познато на всички в България: *Гледам да не дойде nekaj, Гледай да не зборнеш нещо, Гледай да не ти загори гърнето*, както и значението: 'отглеждам, грижа се за някого': *Децата она ги гледа дур порасле*. Интересно е и значението 'харесвам се с някого', отбелязано при възвратната форма на глагола: *Галиба дейчето се гледа со ено дете Доклеско*. Откриваме и редица устойчиви словосъчетания като: *Мене гледа тебе види; Само мене гледа; Гледа кроз пръсти; Ме гледа накриво; Ме гледа ка катил; Глед нема* - със значение 'няма равна по хубост', което е сходно със сложното прилагателно *ненагледен* (обикновено ж.р. в съчетанието *ненагледна хубост*), разпространено в съвременния български книжовен език. Специфични са и производните съществителни *гледаник, гледаница*, ум. *гледаниче* — 'любим, любима': *Нейзе пърф гледаник бил и биф Наим; Она ми била гледаница*. Интересно е, че глаголят *бъркам* също така е отбелязан в речника с общобългарско значение 'смесвам' — срв. *Бъркам брашно*, за разлика от някои диалекти от географската област Македония, където той има значение 'гоня, преследвам'. Широко разпространено и в България е значението 'пипам с ръка в нещо', записано в речника: *Туйе не бъркай*. В речника на Гора е отбелязан и глаголят *претуруйем* със значение 'развалям', известен на всички от родопската народна песен „*Притури се планината*“. Много от пословиците и поговорките, цитирани в труда, също са широко разпространени в българския език. Срв. напр.: *Сечко сече, Марта дере, апар носи да продава*. Материалът дава и косвени сведения за развитието на различни елементи от етнокултурната характеристика на Гора. Напр. интересно е посоченото название *Беда* — 'име на главно славянско божество', с примери за употреба в клетви: *От Бедова да го найдеш*. Интересни са и сведенията за вероизповеданията в региона от по-късни дни — срв. примерите: *Во све села Кукске имале църкве; Сега во Кукс има само йена църква*. Не на последно място трябва да се отбележи, че речникът съдържа много лични и селищни имена, което е допълнителен принос към стремежа да се запази за поколенията историята и словното богатство на региона.

В заключение може да се каже, че Горанско (нашински)-албанския речник на Назиф Докле представлява едно изпълнено с много усърдие родолюбиво дело, което ще остави трайни следи в славистиката и етнографията на Западните Балкани.

Лучия Антонова-Василева

СЪОБЩЕНИЯ

Награди на Българската академия на науките

С почетен знак на Българската академия на науките „Марин Дринов“ бе удостоен:

Д-р Хорст Рьолинг, Германия, за неговите големи заслуги към Българската академия на науките, за изключително плодотворната му дейност, свързана със съхраняване, проучване и популяризиране на българското културно и историческо наследство.

С грамота „За заслуги към българистиката“ бяха наградени:

Доцент д-р Наталия Демяновна Григораш, Университет в Лвов, Украйна, за нейния голям принос в изследването и развитието на литературоведската българистика в Украйна.

Д-р Галя Симеонова-Конах, Университет в Познан, Полша, за изследванията ѝ на съвременната българска литература и нейния принос в развитието на българо-полските културни връзки.

и Антонова-Василева

**БЪЛГАРИСТИКА
BULGARICA**

ИНФОРМАЦИОНЕН БЮЛЕТИН

16/2008

Редактор ст.н.с. д-р Анисава Милтенова

Съставители ст.н.с. д-р Никола Казански, Емилия Волева
Коректор Жасмина Кръстева
Художник Велина Богданова Мавродинова

Предпечатна подготовка ЦБ БАН Нели Байкова
Обработка на снимков материал ЦБ БАН Мария Ефремова

Формат 70X100/16 Печатни коли 6,625

Печатница на Академично издателство „Марин Дринов“
1113 София, ул. „Акад. Георги Бончев“, бл. 5

ISSN 1311-8544